

1.2 OŚ PRIORYTETOWA V

Celem V Osi Priorytetowej **Transport** jest „Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Lubelszczyzny.” Na realizację niniejszego celu przeznaczono kwotę **260 067 274 EUR** (1 031 166 741,41 PLN), co stanowi 22,50% alokacji z EFRR na cały Program.

Cel V Osi Priorytetowej zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących Działań:

Działanie 5.1 *Regionalny układ transportowy* - celem działania jest usprawnienie powiązań komunikacyjnych poprzez rozwój infrastruktury drogowej o znaczeniu regionalnym. Na realizację tego działania przeznaczono sumę **69 351 273 EUR** (274 977 797,445 PLN), która stanowi 26,67% alokacji na Oś.

Działanie 5.2 *Lokalny układ transportowy* - celem działania jest poprawa jakości i dostępności wewnątrzregionalnych połączeń komunikacyjnych o znaczeniu lokalnym, a tym samym podniesienie konkurencyjności województwa lubelskiego i zwiększenia mobilności mieszkańców. Przeznaczono na nie **98 247 637 EUR** (389 551 880,705 PLN), co stanowi 37,78% alokacji na Oś.

Działanie 5.3 *Miejski transport publiczny* - celem działania jest poprawa jakości funkcjonowania systemów transportu publicznego oraz zwiększenie mobilności mieszkańców Lubelszczyzny. Na realizację tego działania przeznaczono **32 117 091 EUR** (91 659 265,815 PLN) co stanowi 8,89% alokacji na Oś.

Działanie 5.4 *Transport kolejowy* - celem działania jest zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach pasażerskich i towarowych oraz zwiększenie mobilności mieszkańców i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu. Na jego realizację przeznaczono **36 987 346 EUR** (146 654 826,89 PLN), co stanowi 14,22% alokacji na Oś.

Działanie 5.5 *Transport lotniczy* - celem działania jest poprawa lotniczej dostępności komunikacyjnej regionu oraz zwiększenie mobilności mieszkańców. Przeznaczono na nie **32 363 972 EUR** (128 323 148,98 PLN), co stanowi 12,44% alokacji na Oś.

Do głównych grup Beneficjentów V Osi Priorytetowej należą jednostki samorządu terytorialnego, jednostki sektora finansów publicznych, podmioty działające w oparciu o ustawę z dnia 28 lipca 2005r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, organizacje pozarządowe, przewoźnicy kolejowi i zarządcy infrastruktury kolejowej podmioty gospodarcze świadczące usługi transportu publicznego na terenie miast objętych działaniem.

1.2.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów

- **Informacja na temat rzeczowych i finansowych postępów realizacji priorytetu**

Postęp fizyczny V Osi Priorytetowej został przedstawiony w załączniku nr IV w Tabeli 4.5.

- **Analiza jakościowa**

Konkursy

W okresie sprawozdawczym w ramach V Osi Priorytetowej IZ RPO ogłosiła **1** nabór wniosków na Działanie 5.3 *Miejski transport publiczny* – konkursu nr 25/RPOWL/5.3/2009, alokacja przewidziana na konkurs: 24 274 307,57 EUR (96 247 629,50 PLN). W ramach konkursu złożono 8 wniosków na łączną kwotę wartości projektów 39 210 551,49 EUR (155 469 836,67 PLN) oraz kwotę wnioskowanego dofinansowania z EFRR 28 990 819,15 EUR (114 948 597,91 PLN), co stanowi 125,39 % alokacji przewidzianej w ramach Programu dla Działania 5.3.

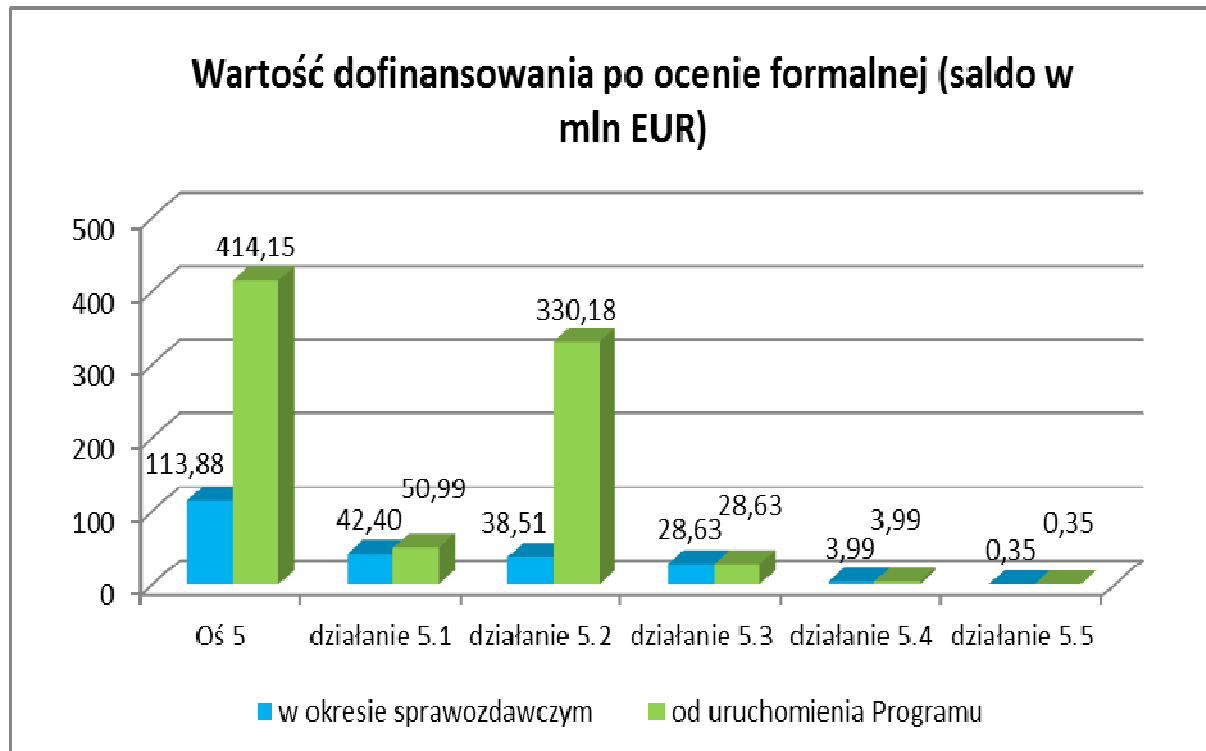
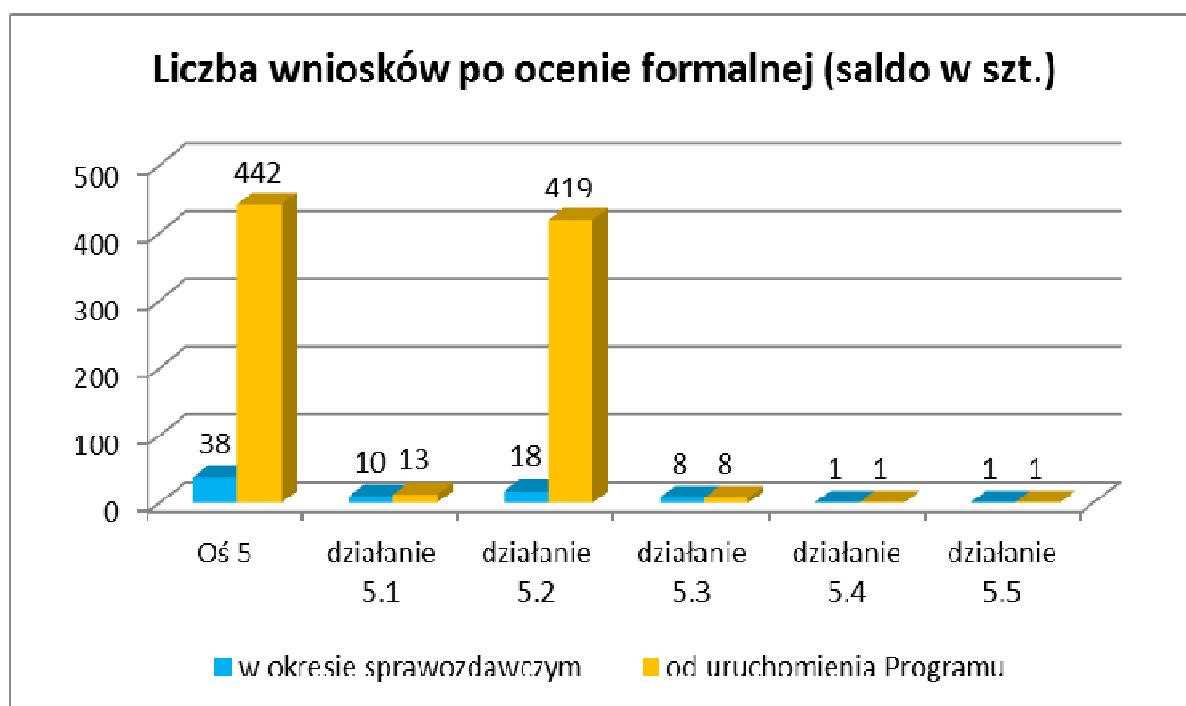
Dodatkowo, w okresie sprawozdawczym złożonych zostało 12 wniosków o dofinansowanie dla **projektów kluczowych** na łączną kwotę wnioskowanego dofinansowania 81 314 704,82 EUR (322 412 804,61 PLN), realizowanych w ramach:

- Działania 5.1 Regionalny układ transportowy – 7 projektów na łączną sumę wnioskowanego dofinansowania 38 789 123,81 EUR (153 798 875,89 PLN),
- Działania 5.2 Lokalny układ transportowy – 1 projekt na kwotę wnioskowanego dofinansowania 33 190 416,14 EUR (131 600 000 PLN),
- Działania 5.4 – 2 projekty na łączną kwotę wnioskowanego dofinansowania 8 985 227,92 EUR (35 626 428,71 PLN) oraz
- Działania 5.5 – 2 projekty na łączną kwotę wnioskowanego dofinansowania 349 936,95 EUR (1 387 500 PLN).

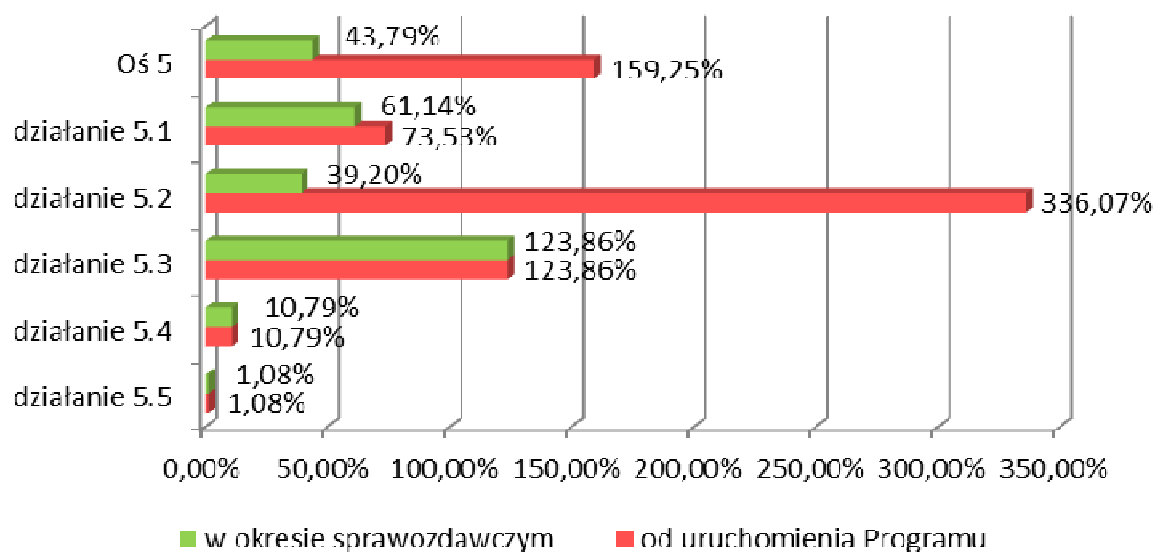
Łącznie, od początku okresu programowania w ramach V Osi Priorytetowej *Transport* złożono 454 wnioski o dofinansowanie realizacji projektów (w ramach 4 konkursów oraz projektów kluczowych) na łączną kwotę wartości projektów 642 713 465,19 EUR (2 548 358 889,47 PLN) oraz kwotę wnioskowanego dofinansowania z EFRR 440 053 291,43 EUR (1 744 811 300,52 PLN). Stanowiło to 169,21% alokacji przewidzianej w ramach Programu na realizację projektów w ramach V Osi Priorytetowej.

IZ RPO nie planuje ogłaszania kolejnych konkursów. Środki, które pozostały w ramach V Osi priorytetowej zostaną przeznaczone na realizację projektów z list rezerwowych i odwołań.

Wnioski o dofinansowanie poprawne formalnie

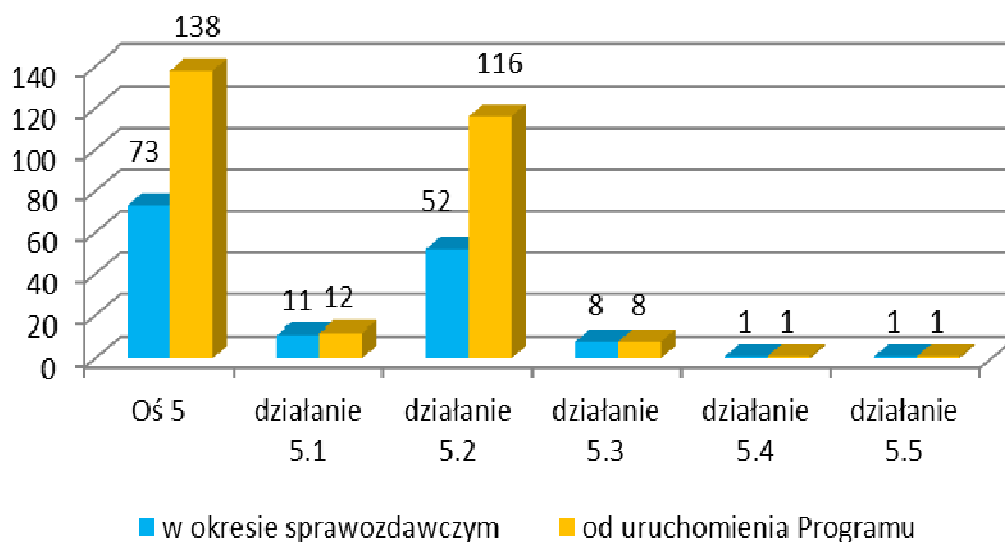

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie wniosków po ocenie formalnej

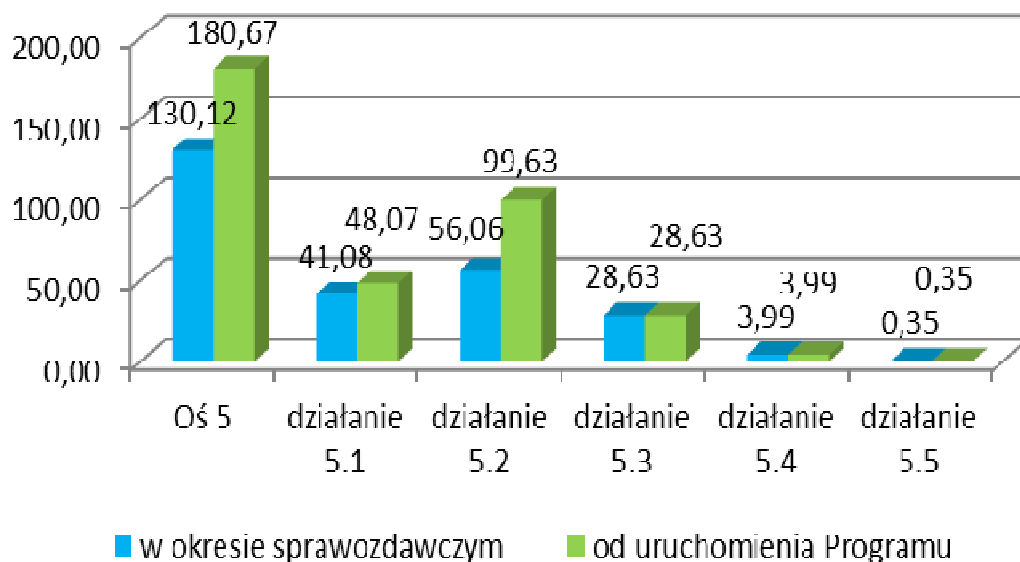

Wnioski zatwierdzone do realizacji

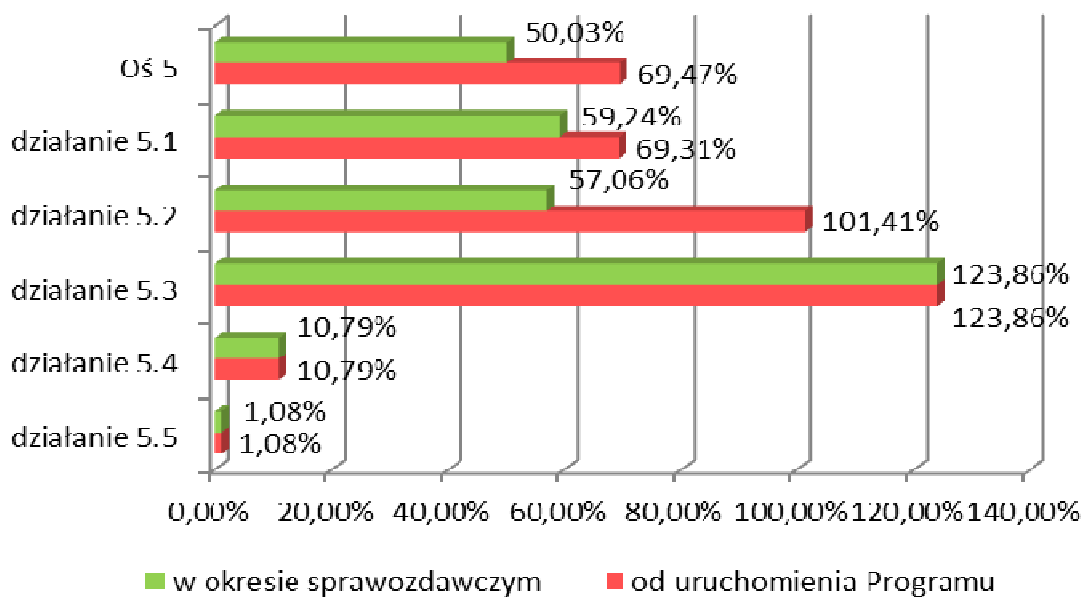
Liczba wniosków zatwierdzonych do dofinansowania (saldo w szt.)

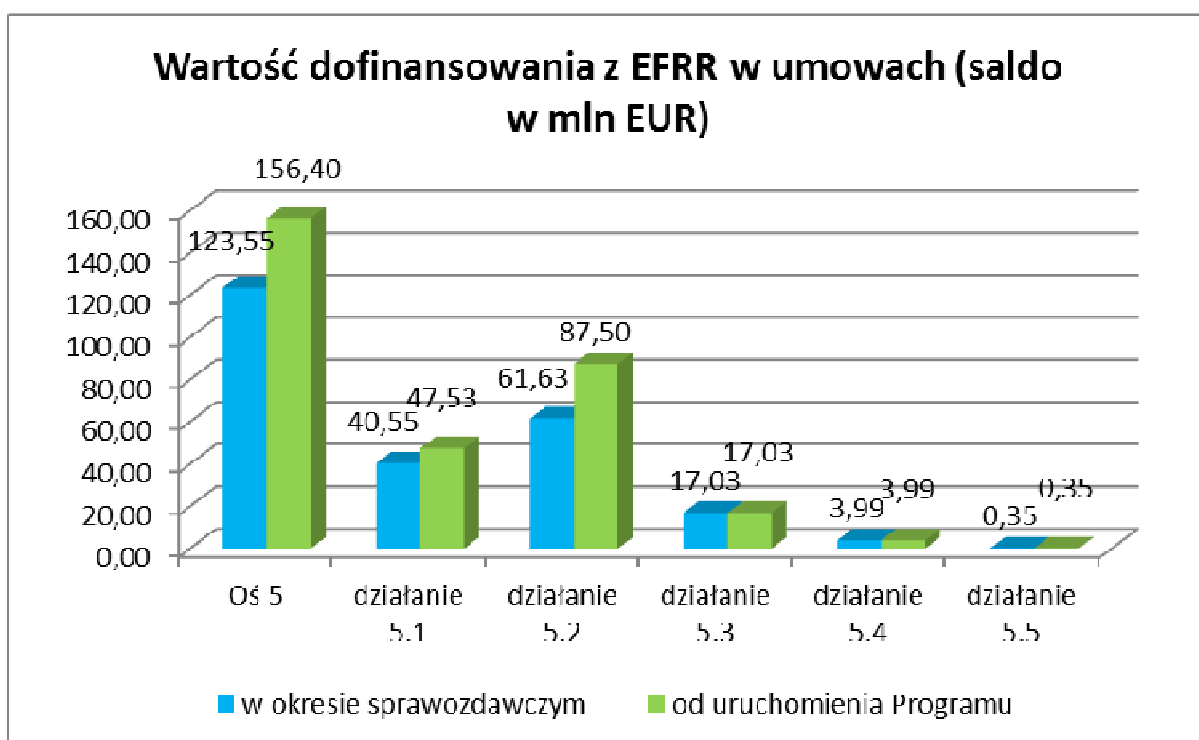
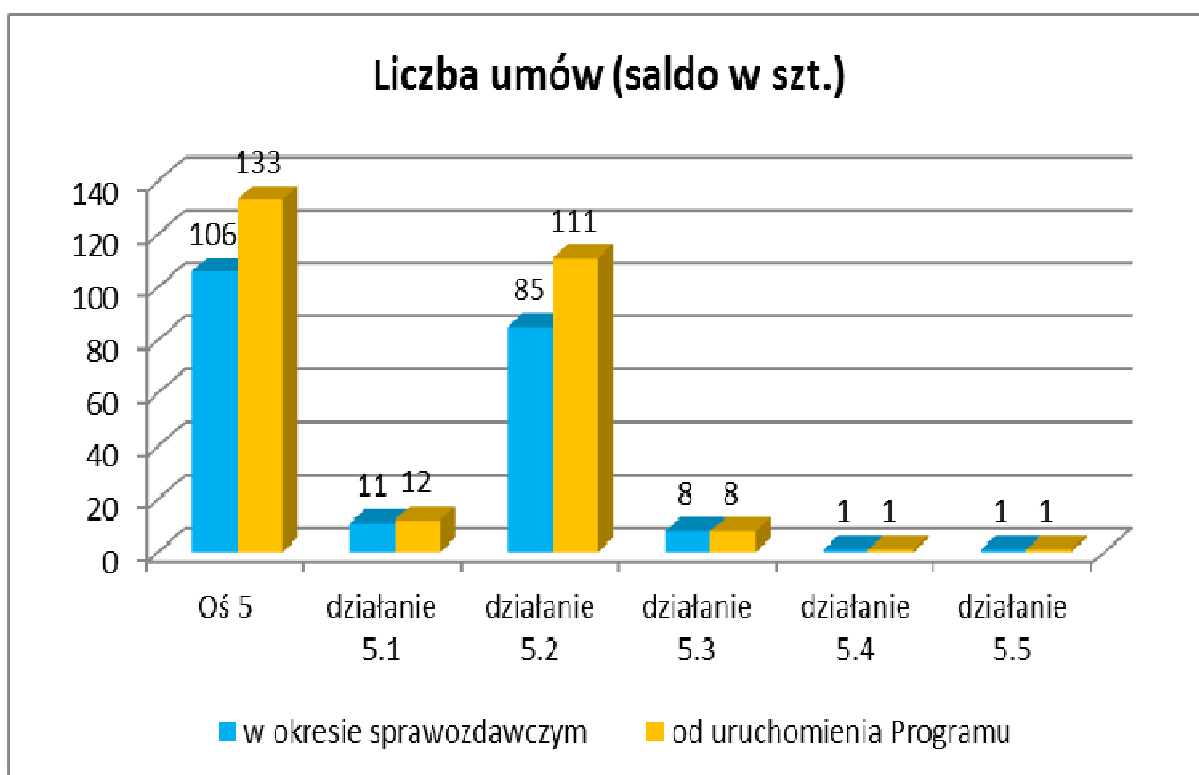
Wartość dofinansowania wniosków zatwierdzonych do realizacji (saldo w mln EUR)

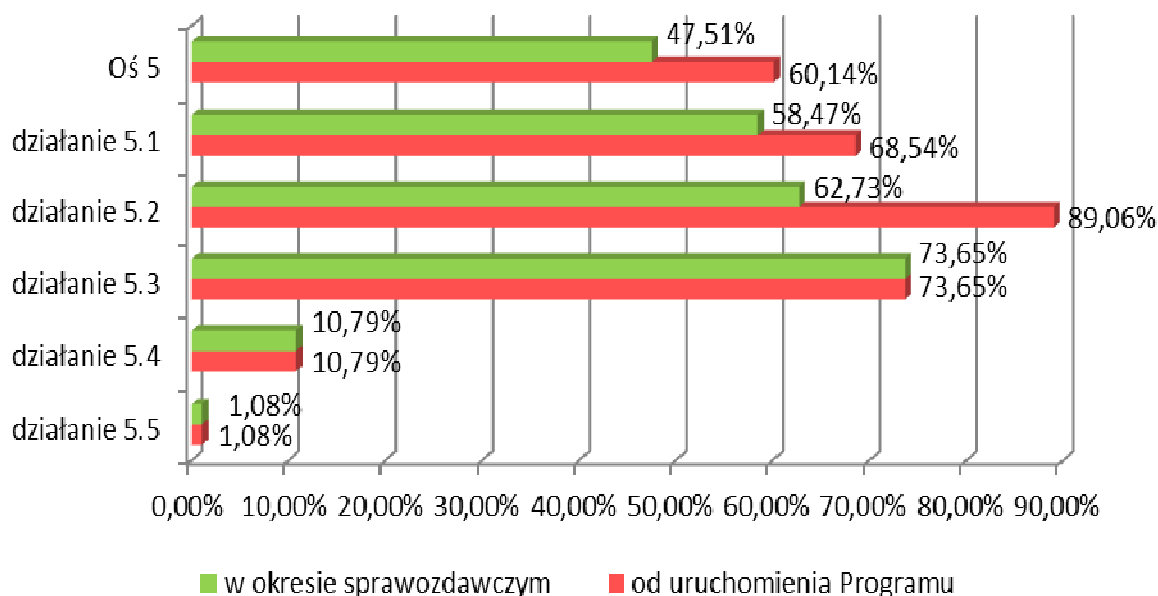
Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie wniosków zatwierdzonych do realizacji

Umowy

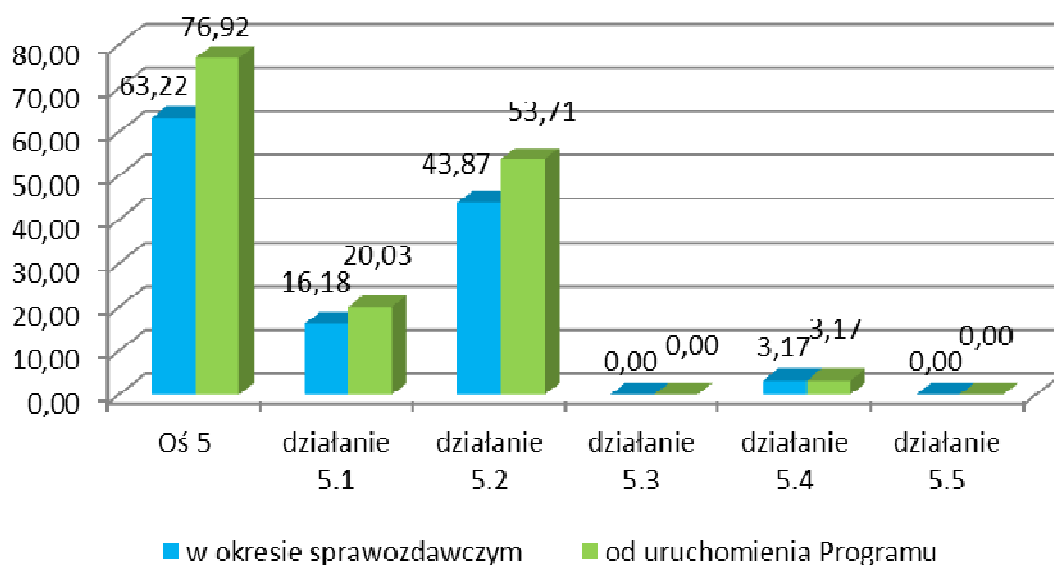

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie podpisanych umów

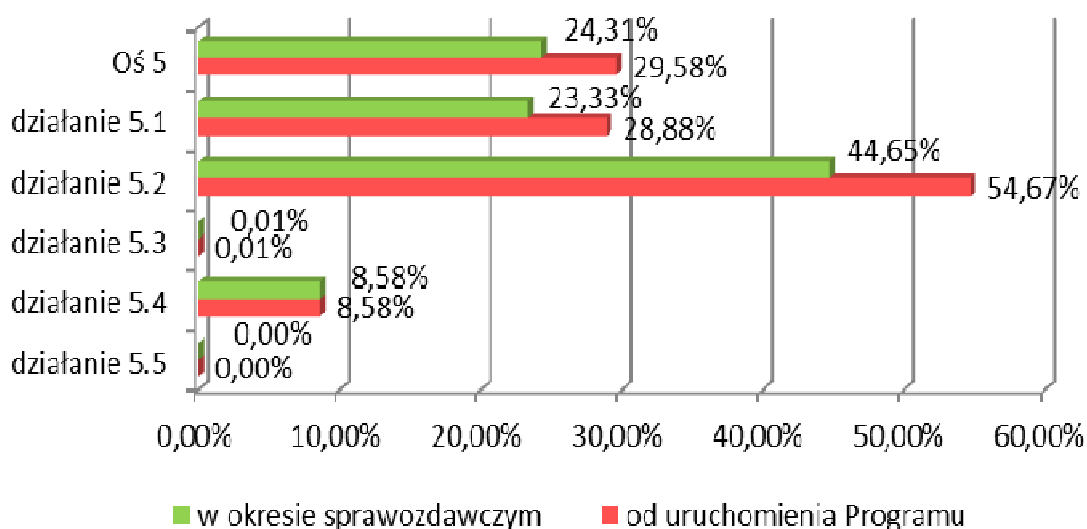

Wnioski o płatność

Wartość dofinansowania z EFRR w zatwierdzonych wnioskach o płatność (saldo w mln EUR)

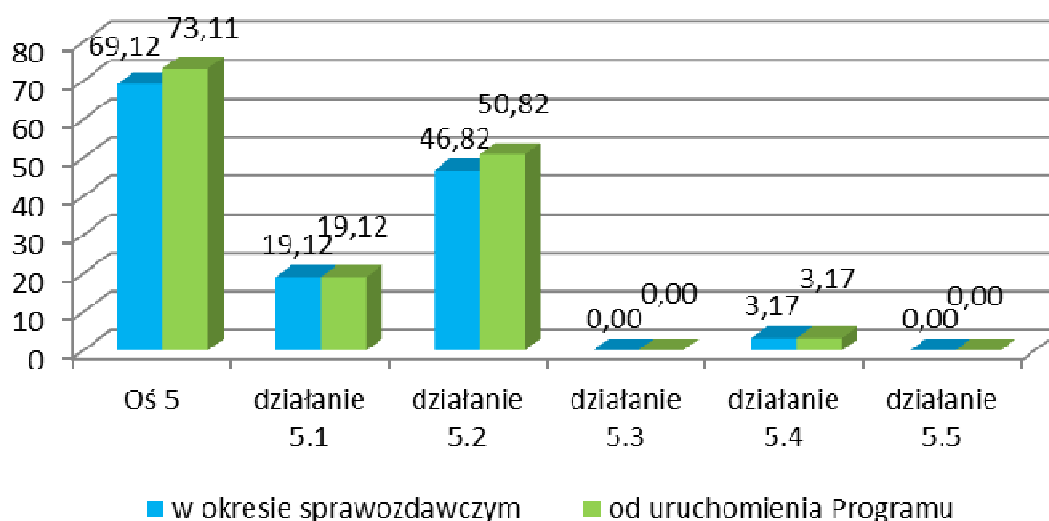

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działania na etapie wniosków o płatność

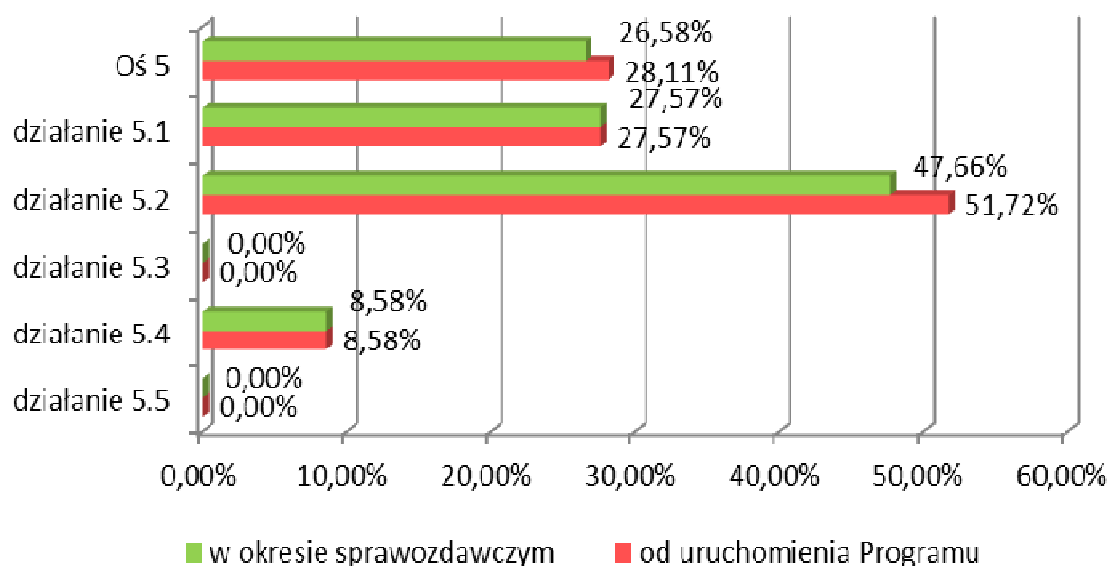

Poświadczenia i certyfikacja

Poświadczenia i deklaracje wydatków skierowane przez IZ do IC - dofinansowanie z EFRR (saldo wartości w mln EUR)

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie certyfikacji wydatków do IC

Tab. Rozkład udzielonego wsparcia pomiędzy obszar realizacji miejski/wiejski.

Działanie	Obszar realizacji	Liczba umów	Wartość projektów (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
5.1 Regionalny układ transportowy	miejski	7	32 368 411,91	16 028 089,69
	wiejski	5	40 535 545,78	31 503 645,17
5.2 Lokalny układ transportowy	miejski	31	32 774 535,36	14 623 006,66
	wiejski	80	110 927 103,05	72 881 222,81
5.3 Miejski transport publiczny	miejski	8	23 172 393,51	17 026 755,20
	wiejski	0	0,00	0,00
5.4 Transport kolejowy	miejski	0	0,00	0,00
	wiejski	1	9 109 394,70	3 989 911,73
5.5 Transport lotniczy	miejski	0	0,00	0,00
	wiejski	1	637 476,78	349 936,95
Ogółem	miejski	46	88 315 340,79	47 677 851,55
	wiejski	87	161 209 520,31	108 724 716,65

Rozkład terytorialny projektów według powiatów w V Osi Priorytetowej został przedstawiony w tabeli zawartej w rozdziale 2.1.6 niniejszego sprawozdania.

Tab. Rozkład udzielonego wsparcia wg rodzajów Beneficjentów.

Działanie/Oś	Rodzaj Beneficjenta	Liczba zawartych umów	Wartość ogółem projektów (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
5.1 Regionalny układ transportowy	Jednostki samorządu terytorialnego	12	72 903 957,69	47 531 734,85
	Suma	12	72 903 957,69	47 531 734,85
5.2 Lokalny układ transportowy	Jednostki samorządu terytorialnego	111	143 701 638,42	87 504 229,48
	Suma	111	143 701 638,42	87 504 229,48
5.3 Miejski transport publiczny	Jednostki samorządu terytorialnego	8	23 172 393,51	17 026 755,20
	Suma	8	23 172 393,51	17 026 755,20
5.4 Transport kolejowy	Jednostki samorządu terytorialnego	1	9 109 394,70	3 989 911,73
	Suma	1	9 109 394,70	3 989 911,73
5.5 Transport lotniczy	Jednostki samorządu terytorialnego	1	637 476,78	349 936,95
	Suma	1	637 476,78	349 936,95
Oś 5 Transport	Jednostki samorządu terytorialnego	133	249 524 861,10	156 402 568,21
	Ogółem	133	249 524 861,10	156 402 568,21

Tab. Rozkład udzielonego dofinansowania przeznaczonego na realizację inwestycji w poszczególnych obszarach wsparcia.

Działanie/Oś	Obszar/nazwa kategorii	kod kategorii	Liczba podpisanych umów	Wartość ogółem projektów (w EUR)	Dofinansowanie z EFRR (w EUR)
	TRANSPORT	16-32			
5.1 Regionalny układ transportowy	Drogi regionalne/lokalne	23	12	72 903 957,69	47 531 734,85
5.2 Lokalny układ transportowy	Drogi regionalne/lokalne	23	110	142 523 252,34	86 747 705,61
	Ścieżki rowerowe	24	1	1 178 386,08	756 523,86
5.3 Miejski transport	Transport miejski	25	8	23 172 393,51	17 026 755,20

publiczny					
5.4 Transport kolejowy	Tabor kolejowy	18	1	9 109 394,70	3 989 911,73
5.5 Transport lotniczy	Drogi regionalne/lokalne	23	1	637 476,78	349 936,95
Oś 5 Transport	TRANSPORT	16-32	133	249 524 861,10	156 402 568,21
	Drogi regionalne/lokalne	23	12	72 903 957,69	47 531 734,85
	Drogi regionalne/lokalne	23	110	142 523 252,34	86 747 705,61
	Ścieżki rowerowe	24	1	1 178 386,08	756 523,86
	Transport miejski	25	8	23 172 393,51	17 026 755,20
	Tabor kolejowy	18	1	9 109 394,70	3 989 911,73
	Drogi regionalne/lokalne	23	1	637 476,78	349 936,95
	OGÓŁEM	OGÓŁEM	133	249 524 861,10	156 402 568,21
	w tym STRATEGIA LIZBOŃSKA		0	0	0
	STRATEGIA LIZBOŃSKA jako % udział w Osi		0,00%	0,00%	0,00%
STRATEGIA LIZBOŃSKA jako % realizacji planu dla Osi		założenia:	63 292 537,00	0,00%	

Wśród problemów /słabości w ramach V Osi Priorytetowej opisanych w analizie SWOT wskazywano słabą dostępność komunikacyjność województwa w układzie krajowym. Poprzez poprawę stanu technicznego dróg poprawiła się drożność komunikacyjna wewnątrz regionu, co wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców. W konsekwencji realizacji Działań V Osi Priorytetowej województwo lubelskie staje się bardziej atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów. Dlatego też

W zakresie udzielonego wsparcia pomiędzy obszary realizacji wiejski/miejski występuje przewaga projektów z obszarów wiejskich (87 do 46), przy czym mamy do czynienia z równomiernym rozkładem projektów w poszczególnych powiatach. Na 133 dotychczas podpisane umowy nie odnotowujemy zdecydowanej dominacji któregośkolwiek z powiatów.

Na realizację **Strategii Lizbońskiej** przewidziano **24,34%** alokacji na Oś. Dotychczas nie odnotowano postępu w realizacji założeń SL w omawianej Osi. Powodem tej sytuacji jest fakt, iż realizowane one będą poprzez projekty kluczowe (projekty lotniskowe oraz kolejowe), których realizacja przewidziana jest w kolejnych okresach sprawozdawczych. Szczegółowe informacje znajdują się w pkt. 2.1.6.6 niniejszego sprawozdania.

Projekty kluczowe

W ramach V Osi Priorytetowej na liście IWIPK znajduje się 28 projektów kluczowych, na realizację których IZ RPO przeznaczyła 168 368 221,94 EUR (667 580 000,00 PLN), co stanowi 64,74% alokacji tę Oś.

Kluczowe projekty drogowe w ramach RPO WL realizowane są w ramach dwóch działaniach V Osi Priorytetowej – 5.1 Regionalny układ transportowy oraz 5.2 Lokalny układ transportowy.

W ramach Działania 5.1 należy wyróżnić drogi realizowane przez Województwo Lubelskie oraz drogi, dla których beneficjentami są cztery miasta na prawach powiatu (Lublin, Chełm, Biała Podlaska oraz Zamość). Projekty kluczowe wyczerpują większość alokacji przeznaczonej na Działanie 5.1 Regionalny układ transportowy, na realizację których przeznaczono 66 525 429,68 EUR (263 773 328,69 PLN), co stanowi 95,7% alokacji przeznaczonej na to Działanie. Wiąże się to z potrzebą koncentracji środków na projekty najbardziej istotne z punktu widzenia dostępności regionu i budowy funkcjonalnej regionalnej sieci drogowej. Decyzja o takim rozdysponowaniu środków zgodna była z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego oraz celami strategicznymi Wojewódzkiego Programu Rozwoju Infrastruktury Transportowej i Komunikacji dla Województwa Lubelskiego, wśród których znajdują się m.in.: „dostosowanie pozostałych dróg międzynarodowych i najważniejszych połączeń międzyregionalnych do standardów europejskich”, „poprawa połączeń drogowych regionalnych ośrodków aktywności społeczno-gospodarczej z ośrodkami krajowymi i zagranicznymi”. Oznacza to koncentrację środków i działań na stworzeniu przejrzystego systemu komunikacyjnego niwelującego dotychczasową peryferyjność Lubelszczyzny.

Poniżej przedstawiono krótkie uzasadnienie kluczowego charakteru tych projektów, a także ich powiązanie z siecią dróg krajowych oraz wojewódzkich.

Działanie 5.1 – Regionalny układ transportowy:

- 1) *Rozbudowa drogi Lublin - Port Lotniczy Świdnik* - inwestycja ma na celu przystosowanie transportu lotniczego województwa lubelskiego do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej. W związku z planowaną realizacją obwodnicy Lublina omawiany projekt przewiduje rozwiązania techniczne, które zapewniają bezkolizyjne połączenie z lotniskiem (czas dojazdu do centrum skróci się do ok. 8 min.). Realizacja przedmiotowej inwestycji sprawi, że przyszły port lotniczy będzie idealnie połączony z pozostałą infrastrukturą ekonomiczną, jak również umożliwi szybszy dojazd do Chełma, Zamościa i przejść granicznych w Dorohusku i Hrebennem. Zgodnie z przyjętym zobowiązaniem do prawidłowego przygotowania projektu szacowana wartość inwestycji stanowiła 23 437 578,81 EUR (92,93 mln PLN), dofinansowanie z EFRR 8 474 148,80 EUR (33,6 mln PLN), planowana data złożenia wniosku o dofinansowanie: 15.01.2012 r.
- 2) *Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 835 Lublin-Wysokie-Biłgoraj-Sieniawa-Przeworsk-Kańczuga-Dynów-Grabownica Starzeńska od km 72+800 do km 85+860 Frampol - Biłgoraj /do planowanego początku obwodnicy Biłgoraja/* - droga ta pełni kluczową rolę w układzie komunikacyjnym regionu. Poprawa stanu technicznego drogi wpłynie na zwiększenie ilości turystów podróżujących na Roztocze. Realizacja inwestycji w sposób bezpośredni przyczyni się do: poprawy warunków komunikacyjnych (zwiększenie przepustowości drogi), zmniejszenia zagrożenia bezpieczeństwa ruchu oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania drogi na otaczające środowisko. Umowa o dofinansowanie została podpisana 17 sierpnia 2010 r., wartość projektu to 14 264 817,15 EUR (56,56

mIn PLN), w tym dofinansowanie UE 10 970 996,22 EUR (43 500 000,00 PLN). Do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzone zostały wnioski o płatność na wartość dofinansowania UE 2 184 152,07 EUR (8 660 162,98 PLN), co stanowi 19,91% wnioskowanego dofinansowania UE. Zakończenie realizacji projektu przewidziane jest na listopad 2011 r.

- 3) *Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 826 Markuszów - Nałęczów na odcinku od km 0+010 do km 10+930* - Przedmiotowa droga pełni ważną funkcję dla ruchu turystycznego w układzie sieci dróg województwa lubelskiego łącząc drogę wojewódzką Nr 830 z drogą krajową Nr 17 biegnącą z Warszawy do przejścia granicznego w Hrebennem. Obszar ww. projektu w większości charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo - krajobrazowymi. Szczególny charakter ma Nałęczów, który leży w strefie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego i dzięki specyficznemu klimatowi jest uznanym i cenionym uzdrowiskiem. Umowa o dofinansowanie została podpisana 18 listopada 2010 r., wartość projektu to 9 023 959,65 EUR (35,78 mln PLN), w tym dofinansowanie UE 5 914 249,68 EUR (23 450 000,00 PLN). Do końca okresu sprawozdawczego nie były zatwierdzone żadne wnioski o płatność. Zakończenie realizacji projektu przewidziane jest na listopad 2011 r.
- 4) *Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 849 Zamość - Jacnia - Józefów -Wola Obszańska na odcinku Lipsko - Kaczórki od km 9+711 do km 24+100*- droga stanowi ważny element wojewódzkiej sieci drogowej. Od strony południowej województwa wraz z drogą krajową Nr 17 tworzy drogę dojazdową do Zamościa. Droga ma więc duże znaczenie dla województwa stanowiąc także ważne połączenie z popularną miejscowością wypoczynkowo - uzdrowiskową Krasnobród. Poprawa stanu technicznego drogi wpłynie na zwiększenie liczby turystów, którzy obok lokalnych mieszkańców i inwestorów będą grupą najliczniej korzystającą z efektów realizacji projektu. Zgodnie z przyjętym zobowiązaniem szacunkowa wartość inwestycji to 11 646 910,47 EUR (46,18 mln PLN), dofinansowanie z EFRR 7 591 424,97 EUR (30,10 mln PLN), planowana data złożenia wniosku o dofinansowanie: 31.01.2012 r.
- 5) *Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 808 Łuków-Serokomla-Kock na odcinku od km 0+039,39 do km 6+000 oraz od km 20+100 do km 25+142,45* - Przedmiotowy odcinek drogi umiejscowiony jest w regionie geograficznym zwanym Wysoczyzną Łukowską. Niekwestionowanym atutem regionu są walory przyrodniczo - krajobrazowe. Przepustowość drogi jest zbyt mała, co stanowi barierę nie tylko dla województwa lubelskiego, ale i dla całego kraju, ponieważ negatywnie wpływa na wymianę handlową ze wschodnimi sąsiadami Unii Europejskiej oraz hamuje przyciąganie kapitału i zmniejsza mobilność siły roboczej. Lepsza dostępność komunikacyjna sprzyjać będzie bardziej intensywnemu rozwojowi turystyki i agroturystyki. Umowa o dofinansowanie została podpisana 20 lipca 2010 r., wartość projektu to 7 074 401,00 EUR (28,05 mln PLN), w tym dofinansowanie UE 6 012 370,39 EUR (23 839 048,62 PLN). Do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzone zostały wnioski o płatność na wartość dofinansowania UE 480 423,26 EUR (1 904 878,23 PLN), co stanowi 8% wnioskowanego dofinansowania UE. Zakończenie realizacji projektu przewidziane jest na grudzień 2011 r.
- 6) *Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 814 Radzyń Podl.-Suchowola-Żminne na odcinku od km 0+140 do km 6+600* - jest to droga dojazdowa do Radzyna Podlaskiego znajdującego się na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych przy drodze krajowej Nr 19, która łączy trzy najważniejsze aglomeracje we wschodniej Polsce: białostocką, lubelską i rzeszowską, oraz przy drodze Nr 63 przebiegającej przez województwa: warmińsko -

mazurskie, podlaskie, mazowieckie i lubelskie, od przejścia granicznego z Białorusią poprzez Radzyń, Siedlce, Łomżę, Giżycko do Rosji. Jest to region o charakterze wybitnie rolniczym. Znaczącą przeszkodą w rozwoju przedsiębiorstw w tym rejonie jest brak dobrej infrastruktury drogowej. Realizacja przedmiotowego projektu spowoduje zdynamizowanie napływu inwestycji oraz rozwoju turystyki, a także przyczyni się do rozwoju rynku pracy. Umowa o dofinansowanie została podpisana 7 września 2010 r., wartość projektu to 5 094 577,55 EUR (20,20 mln PLN), w tym dofinansowanie UE 4 325 346,78 EUR (17 150 000,00 PLN). Do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzone zostały wnioski o płatność na wartość dofinansowania UE 750 082,94 EUR (2 974 078,85 PLN), co stanowi 17,34% wnioskowanego dofinansowania UE. Zakończenie realizacji projektu przewidziane jest na wrzesień 2011 r.

- 7) *Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 846 Małochwiej Duży-Wojślawice-Teratyn na odcinku od km 0+100 do km 6+100* – droga ta stanowi ważny element wojewódzkiej sieci drogowej. Jest drogą dojazdową do miejscowości Krasnystaw, która jest ośrodkiem kulturalnym i gospodarczym w tym regionie. Droga Nr 846 pełni również funkcję łącznika pomiędzy drogą krajową Nr 17, a drogą wojewódzką Nr 843 (ważne dla dostępności komunikacyjnej województwa lubelskiego, drogi dojazdowe do Zamościa) oraz drogą wojewódzką Nr 812, która wraz z drogą wojewódzką Nr 843 stanowią drogi dojazdowe do Chełma. Jest to obszar w większości o charakterze rolniczym i dominacji przemysłu spożywczego. Umowa o dofinansowanie została podpisana 11 czerwca 2010 r., wartość projektu to 5 079 445,15 EUR (20,14 mln PLN), w tym dofinansowanie UE 4 280 682,08 EUR (16 972 904,46 PLN). Do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzone zostały wnioski o płatność na wartość dofinansowania UE 2 381 692,63 EUR (9 443 411,28 PLN), co stanowi 55,64% wnioskowanego dofinansowania UE. Zakończenie realizacji projektu przewidziane jest na sierpień 2011 r.
- 8) *Przebudowa Alei Solidarności wraz z budową mostu i łącznika do ul. Sidorskiej w Białej Podlaskiej* - Projekt zostanie zrealizowany na terenie Białej Podlaskiej, ośrodka miejskiego stanowiącego główne centrum aktywności gospodarczej i społecznej północnej części województwa lubelskiego. Jest on zorientowany na przełamanie jednej z głównych, istniejących barier rozwojowych miasta i regionu tj. niskiej jakości i dostępności połączeń komunikacyjnych. Powstała w wyniku realizacji projektu infrastruktura poprzez pozytywne rezultaty i oddziaływanie przyczyni się do poprawy warunków godzenia życia zawodowego z rodzinnym, zwiększy mobilność mieszkańców, umożliwi bezpieczne podróżowanie rowerzystom, a ponadto przyczyni się do istotnej poprawy standardu życia mieszkańców. Zgodnie z podpisaną preumową szacunkowa wartość inwestycji stanowiła 5 477 931,90 EUR (21,72 mln PLN), dofinansowanie z EFRR 2 928 121,06 EUR (11,61 mln PLN), planowana data złożenia wniosku to 29 lipca 2011 r.
- 9) *Przebudowa ulicy Lubelskiej od ulicy Szpitalnej do ulicy Podwalnej wraz z przebudową Ronda Jana Pawła II oraz od ulicy Przechodniej do ulicy Hrubieszowskiej w Chełmie* - Ulica Lubelska jest głównym korytarzem komunikacyjnym miasta łączącym się bezpośrednio od strony zachodniej miasta z drogą krajową nr 12 (stanowiącą trasę międzynarodową nr E373) oraz drogą wojewódzką 812. Ulica Lubelska przebiega przez Centrum miasta Chełm, gdzie zlokalizowane są główne instytucje użyteczności publicznej, instytucje infrastruktury około biznesowej, punkty handlowo-usługowe, jak również najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego m.in. Górka Chełmska – z zabudowaniami sięgającymi XIII wieku czy Chełmskie Podziemia Kredowe – wpisane do rejestru dóbr kultury i będące unikatową pozostałością górnictwa kredowego w Europie. Umowa o

dofinansowanie została podpisana 9 lipca 2010 r., wartość projektu to 3 704 918,03 EUR (14,69 mln PLN), w tym dofinansowanie UE 1 765 164,16 EUR (6 998 875,89 PLN). Do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzone zostały wnioski o płatność na wartość dofinansowania UE 1 145 994,77 EUR (4 543 869,28 PLN), co stanowi 64,92% wnioskowanego dofinansowania UE. Realizacja projektu zakończyła się w marcu 2011 r.

10) *Przebudowa ulicy Lwowskiej w Chełmie od dworca PKS do ulicy Orłąt Lwowskich wraz z przebudową skrzyżowania z aleją I Armii Wojska Polskiego i aleją Armii Krajowej* - Ulica Lwowska w Chełmie leży w ciągu drogi wojewódzkiej nr 843 Chełm – Zamość – przejście graniczne w Hrebennem oraz na odcinku miejskim – od skrzyżowania Lwowska/ I Armii Wojska Polskiego / Armii Krajowej stanowi drogę powiatową nr 1894L. Ulica Lwowska w sposób pośredni, poprzez drogę wojewódzką 844 łączy się z drogą krajową nr 12, będącą magistralą transportową włączoną do systemu paneuropejskich korytarzy transportowych TEN-T. Dzięki modernizacji ułatwiony zostanie dostęp do obiektów transportu publicznego obsługujących trasy lokalne, regionalne i międzynarodowe. Umowa o dofinansowanie została podpisana 8 marca 2010 r., wartość projektu to 759 142,50 EUR (3,01 mln PLN) w tym dofinansowanie UE 315 566,20 EUR (1 251 220,00 PLN). Realizacja projektu zakończyła się w grudniu 2010 r.

11) *Przedłużenie ul. Krańcowej do ul. Kunickiego wraz z mostem na rzece Czerniejówce* - Jednym z głównych problemów Miasta Lublin jest stan infrastruktury drogowej, a istniejący układ komunikacyjny wymaga dalszych inwestycji. Jednym z priorytetów jest kontynuacja budowy tzw. Małej obwodnicy śródmiejskiej Lublina, której elementem jest droga powiatowa nr 2385L – ul. Krańcowa. Niniejszy projekt jest kontynuacją inwestycji zrealizowanej w ramach ZPORR i polega na budowie nowego odcinka ul. Krańcowej – od ul. Długiej do ul. Kunickiego. Projekt zapewni zasadniczą poprawę obsługi komunikacyjnej wschodnich dzielnic miasta, a szczególnie strefy aktywizacji gospodarczej zlokalizowanej na Zadębciu i na Felinie (m.in. strefa ekonomiczna i park technologiczny). Budowa mostu na Czerniejówce przyspieszać powinna rekultywację doliny tej rzeki i zwiększyć jej dostępność. Umowa o dofinansowanie została podpisana 22 listopada 2009 r. całkowita wartość projektu 13.389.659,52 EUR (53,09 mln PLN), wartość dofinansowania 6.981.084,49 EUR (27,68 mln PLN). Realizacja projektu zakończyła się w listopadzie 2010 r.

12) *Przebudowa ul. Królowej Jadwigi od ulicy Akademickiej do ulicy Dzieci Zamojszczyzny i przebudowa ulicy Podgroble* - Ulica Królowej Jadwigi będzie jedyną drogą dojazdową do centrum miasta od strony zachodniej. Jest to związane z planowaną rekonstrukcją obiektów pofortecznych. W wyniku realizacji projektu nastąpi m.in. poprawa obsługi komunikacyjnej grup docelowych projektu – mieszkańców Zespołu Staromiejskiego oraz ruchu turystycznego. Umowa o dofinansowanie została podpisana 27 listopada 2009 r. całkowita wartość projektu 1.157.629,26 EUR (4,59 mln PLN), wartość dofinansowania 784.363,18 EUR (3,11 mln PLN). Realizacja projektu zakończyła się w listopadzie 2010 r.

13) *Przebudowa ulicy Przemysłowej w Zamościu na odcinku od skrzyżowania z ul. Peowiaków do skrzyżowania z ul. Kilińskiego* - Ulica objęta przebudową w ramach projektu obsługuje tereny usługowe i dzielnicę przemysłową Zamościa, gdzie funkcjonuje znaczna liczba jednostek gospodarczych, a także znajduje się siedziba Państwowej Straży Pożarnej. Przebudowa ul. Przemysłowej przyczyni się m.in. do stworzenia lepszych warunków infrastrukturalnych dla przedsiębiorców obsługiwanych przez przedmiotową drogę oraz wszystkich jej użytkowników w tym kierujących pojazdami, rowerzystów i pieszych, a także usprawni przejazd jednostkom straży pożarnej funkcjonującej przy ulicy. Umowę o

dofinansowanie podpisano 27 listopada 2009 r. Całkowita wartość projektu 627.994,96 EUR (2,49 mln) PLN, wartość dofinansowania 529.634,30 EUR (2,10 mln PLN). Realizacja projektu zakończyła się w październik 2010 r.

14) *Budowa ulicy Św. Piątka w Zamościu na odcinku od skrzyżowania z ulicą Tęczową do skrzyżowania z ul. Waryńskiego* - Projekt pozwoli rozwiązać utrudnienia komunikacyjne, poprawić bezpieczeństwo ruchu oraz przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej i turystycznej Miasta Zamość. Droga Św. Piątka wprowadza ruch do drogi wojewódzkiej nr 849 stanowiącej jeden z głównych ciągów komunikacyjnych. Obecny zły stan drogi oddziałuje również negatywnie na środowisko naturalne ze względu na zwiększoną emisję spalin oraz hałasu. Umowa o dofinansowanie została podpisana 21 grudnia 2009 r., wartość projektu to 4 33 795,71 EUR (1,72 mln PLN), w tym dofinansowanie UE 355 152,05 EUR (1 408 177,88 PLN). Realizacja projektu zakończyła się w listopadzie 2010 r.

15) *Przedłużenie ul. Jana Pawła II do Al. Kraśnickiej z odwodnieniem i oświetleniem w Lublinie*: Realizacja projektu zapewni połączenie istniejącego odcinka ul. Jana Pawła II z drogą krajową nr 19. Budowa przyczyni się do usprawnienia sieci miejskich dróg i ulic poprzez modernizację i budowę nowych elementów układu ulicznego umożliwiających szybszy, sprawniejszy transport drogowy na jednym ze strategicznych kierunków ruchu drogowego. Umowę o dofinansowanie podpisano 19 listopada 2010 r. Całkowita wartość projektu 12.295.453,59 EUR (48.751.473,49 PLN), wartość dofinansowania UE 5.296.343,00 EUR (21,00 mln PLN). Realizacja projektu zakończyła się w listopadzie 2010 r.

Działanie 5.2 – Lokalny układ transportowy:

16) *Poprawa wewnętrznej spójności komunikacyjnej województwa lubelskiego poprzez budowę i przebudowę dróg powiatowych zwiększających dostępność do dróg krajowych i wojewódzkich* – Projekt jest realizowany w partnerstwie obejmującym szesnaście jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego z terenu województwa lubelskiego. Poprzez poprawę jakości i dostępności wewnątrzregionalnych połączeń komunikacyjnych projekt ten wpłynie na podniesienie konkurencyjności województwa lubelskiego i zwiększenie mobilności mieszkańców, co ograniczy skalę bezrobocia i stopnia wykluczenia społecznego. Realizacja projektu zabezpieczy kluczowe powiązania z drogami krajowymi i wojewódzkimi. Projekt przyczyni się do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej regionu oraz zwiększy dostęp do obiektów kluczowych dla rozwoju województwa. Umowa o dofinansowanie została podpisana 20 lipca 2010 r., wartość projektu to 44 532 156,39 EUR (176,57 mln PLN), w tym dofinansowanie UE 33 190 416,14 EUR (131 600 000,00 PLN). Do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzone zostały wnioski o płatność na wartość dofinansowania UE 12 377 314,22 EUR (45 177 196,92 PLN), co stanowi 9,40% wnioskowanego dofinansowania UE. Zakończenie realizacji projektu planowane jest w grudniu 2011 r.

Charakteryzując wszystkie projekty wpisane do RPO WL jako drogowe projekty kluczowe można uszeregować je według spełnianych przez nie funkcji:

DROGI WOJEWÓDZKIE:

- drogi poprawiające spójność międzyregionalną: droga nr 835 zapewnia spójność komunikacyjną województwa lubelskiego i podkarpackiego;
- drogi poprawiające spójność regionalną wymagające działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa: drogi nr 808 oraz nr 814; ponadto drogi te są łącznikiem z drogą nr

S19, której fragmenty znajdują się na liście projektów kluczowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIŚ);

- drogi zapewniające dostępność przejść granicznych: droga nr 846, która stanowi także połączenie z drogą S17 wpisaną na listę projektów kluczowych POIŚ;
- drogi poprawiające dostępność obszarów o międzynarodowej i krajowej randze turystycznej: droga nr 826 (łączy się z drogą S17 wpisaną na listę projektów kluczowych POIŚ) oraz nr 849 (łączy się z drogą S17 wpisaną na listę projektów kluczowych POIŚ);
- drogi zapewniające dostępność lotnisk: droga nr 822, projekt powiązany bezpośrednio z innym projektem dotyczącym rozbudowy lotniska, który znajduje się na liście IWIPK.

DROGI LOKALNE (realizowane w ramach projektu 16stu powiatów):

- drogi poprawiające spójność lubelskiego obszaru metropolitalnego: m.in. drogi 2022L, 2110L;
- drogi stanowiące alternatywę dla ruchu lokalnego i ponadlokalnego na głównych trasach komunikacyjnych: np. drogi 1539L, 2013L;
- drogi poprawiające dostępność komunikacyjną powiatów wymagające działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa: m.in. drogi 1232L, 3114L;
- drogi poprawiające sprawność i bezpieczeństwo ruchu w obszarach miejskich: m.in. 1742L, 1743L;
- drogi zapewniające dostępność stref przedsiębiorczości oraz obiektów infrastruktury logistycznej: m.in. 1210L, 3124L;
- drogi zapewniające dostępność istniejących i planowanych przejść granicznych: m.in. 1852L;
- drogi zapewniające dostępność obszarów o wysokich walorach turystycznych.

Ponadto należy wskazać również, iż w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej Województwa Lubelskiego, która ujęta była w RPO WL wśród najistotniejszych szlaków o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym zapewniających powiązania komunikacyjne oraz organizację obsługi województwa wymieniono drogę nr 747. Nie znajduje się ona na liście projektów kluczowych RPO WL, gdyż poszczególne jej odcinki realizowane są w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Są to projekty:

1. *Budowa mostu na Wiśle w m. Kamień wraz z budową dróg dojazdowych* o wartości ogółem 34 360 655,74 EUR (136 240 000,00 PLN), który uzyskał dofinansowanie w wysokości 26 375 788,15 EUR (104 580 000,00 PLN),
2. *Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 747 Iłża – Konopnica na odcinku Konopnica – Kamień* o wartości ogółem 71 591 424,97 EUR (283 860 000,00 PLN), który uzyskał dofinansowanie w wysokości 49 838 587,64 EUR (197 610 000,00 PLN).

Realizacja tych dwóch projektów swoim zakresem obejmuje niemal całą długość drogi wojewódzkiej nr 747 (na terenie województwa lubelskiego) tj.: od km około 40+050 do projektowanego węzła „Konopnica” obwodnicy Lublina w ciągu drogi krajowej S19. Realizacja w/w projektów ułatwi dostęp do głównych międzynarodowych korytarzy transportowych Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T poprzez stworzenie ciągłości drogi wojewódzkiej nr 747 przebiegającej przez województwo mazowieckie i województwo lubelskie. Brak mostu na Wiśle powoduje, że droga wojewódzka nr 747, o łącznej długości 96,587 km nie ma ciągłości. Po stronie województwa lubelskiego przebiega odcinek o długości 55,815 km, a po stronie województwa mazowieckiego o długości 40,772 km. Ponadto droga wojewódzka nr 747 jest ściśle powiązana z siecią dróg wojewódzkich (m.in.: nr 824, nr 825, nr 827, nr 833, nr 834) i krajowych (nr 9, nr 12, nr 17, nr 19, nr 79, nr 82) przebiegających

przez obszar województwa lubelskiego i mazowieckiego. Poprzez drogę krajową nr 82 połączy się z planowanym przejściem granicznym we Włodawie i usprawni połączenie z przejściami granicznymi w Sławatyczach i Dorohusku. Poprawi się również dostęp do terenów inwestycyjnych oraz licznych atrakcji turystycznych regionu. Powstaną szybsze i bezpieczniejsze powiązania komunikacyjne pomiędzy ośrodkami centralnymi (zwłaszcza Lublinem) a pozostałymi obszarami Polski Wschodniej.

Wspomnieć również należy o drogach nr 19 oraz 17, stanowiące najważniejsze powiązania zewnętrzne województwa, które zostały uwzględnione na liście projektów kluczowych POIS, a ich powiązania z drogami realizowanymi w ramach RPO WL zostały przedstawione powyżej.

Dzięki wsparciu funduszy europejskich stan dróg w województwie lubelskim z całą pewnością ulegnie poprawie, a region będzie bardziej dostępny dla potencjalnych inwestorów i turystów. Zwiększy się także mobilność mieszkańców regionu, co długofalowo może wpłynąć na zdynamizowanie procesów rozwojowych, a także spadek bezrobocia.

Wpływ projektów z zakresu transportu publicznego na rozwój miast w regionie

Wdrożenie projektów w ramach V Osi Priorytetowej RPO WL stanowi odpowiedź na jeden ze zdiagnozowanych problemów w zakresie rozwoju miast na Lubelszczyźnie. Istotne bariery i zagrożenia koncentrują się w sferze infrastruktury komunikacyjno-drogowej. Słabe strony transportu publicznego (niski komfort podróżowania, niedostosowanie połączeń komunikacyjnych do potrzeb mieszkańców, wysoka awaryjność i zły stan taboru, nieterminowy ruch pojazdów komunikacji miejskiej) obsługującego tereny miejskie i podmiejskie hamuje rozwój działalności gospodarczej i zmniejsza mobilność ludności. Ze względu na postępujący proces suburbanizacji konieczne są działania związane z rozwojem transportu publicznego obsługującego również tereny podmiejskie. Ponadto brakuje nowoczesnych urządzeń sterowania ruchem oraz systemów łączenia transportu indywidualnego i publicznego. Reakcją na w/w wyzwania oraz konieczność kompleksowego rozwiązania kwestii transportu publicznego w miastach stanowią inwestycje realizowane w ramach Działania 5.3 *Miejski transport publiczny*. Wsparcie udzielone jest miastom, które stanowią ważne centra aktywności gospodarczej i społecznej regionu oraz w których z uwagi na specyfikę sieci miejskiej istnieje możliwość funkcjonowania publicznego transportu miejskiego.

Podział wydatków wg zadań realizowanych w projektach wybranych do dofinansowania w ramach tej Osi kształtuje się na wskazanych poniżej poziomach:

- zakup autobusów – 8 910 807,26 EUR (35 331 350,80 PLN);
- zakup trolejbusów – 5 100 947,93 EUR (20 225 258,55 PLN);
- infrastruktura – 6 661 312,53 EUR (26 412 104,20 PLN);
- zarządzanie – 1 789 979,55 EUR (7 097 268,90 PLN).

Wpływ i znaczenie projektów z zakresu transportu publicznego na rozwój miast przedstawia się następująco:

- 1) **Polepszenie komfortu podróżowania mieszkańców miast** – Wymiana taboru przyczynia się do poprawy płynności transportu w miastach poprzez skrócenie czasu przejazdu w transporcie publicznym oraz co najmniej nie pogarszanie warunków ruchu samochodowego, poprawę standardów jakościowych komunikacji pasażerskiej i w

efekcie zwiększenie dostępności dla mieszkańców i przyjezdnych oraz ułatwienia podróżowania osobom niepełnosprawnym. Wprowadzenie systemu informacji dla podróżnych w formie elektronicznych tablic informacyjnych, rozkładów jazdy, informacji o przewidywanym czasie oczekiwania na przystanku oraz systemu służące optymalizacji planów podróży wraz z informacjami o różnych dostępnych dla danej trasy środkach transportu niewątpliwie mają duży wpływ na zapewnienie komfortu podróżującym.

- 2) **Poprawa jakości środowiska w miastach** - Istotą oddziaływania projektów jest stworzenie możliwości przejęcia części ruchu podróżujących samochodami osobowymi przez transport publiczny. W wyniku powyższego zmniejsza się liczba środków transportowych na ulicach miasta co z kolei w związku z wprowadzeniem do transportu zbiorowego nowoczesnych i przyjaznych środowisku pojazdów wywiera pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska. Realizacja projektów polegająca na wymianie taboru autobusowego na tabor spełniający normy Euro 5 o napędzie przyjaznym dla środowiska, przyczynia się do zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym redukcji hałasu i drgań, a tym samym wyraźnego wpływu na poprawę jakości życia w miastach. Dodatkowo efekt ekologiczny jest osiągnięty poprzez zastosowanie autobusów odpowiedniej wielkości, co przekłada się na zużycie paliwa przez pojazd oraz mniejszą emisję zanieczyszczeń do atmosfery.
- 3) **Zapewnienie bezpieczeństwa transportu** - Poprawa bezpieczeństwa podróżujących komunikacją miejską następuje poprzez zamontowanie monitoringu w autobusach. Ponadto realizacja projektów z zakresu budowy infrastruktury na rzecz poprawy bezpieczeństwa (budowa rowerowego miasteczka ruchu drogowego) wpływa w sposób znaczący na zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie lubelskim. Nabycie praktycznej wiedzy z zakresu zasad bezpiecznego poruszania się rowerem w ruchu drogowym oraz nabycie umiejętności sprawnego poruszania się w warunkach rzeczywistego ruchu ulicznego, wpływa na zminimalizowanie bezpośrednich i pośrednich negatywnych skutków na ludzkie zdrowie poprzez wzrost bezpieczeństwa użytkowników rowerów, obniżenie zanieczyszczeń powietrza emitowanych przez transport samochodowy. Najistotniejszym efektem społecznym będzie zmniejszenie liczby wypadków z udziałem rowerzystów.

Inwestycje realizowane w zakresie miejskiego transportu publicznego umożliwiają kompleksowe rozwiązanie problemów funkcjonowania komunikacji zbiorowej na terenie miast Lubelszczyzny poprzez zwiększenie jej funkcjonalności oraz efektywności ekonomicznej a w konsekwencji zwiększenie mobilności i jakości życia mieszkańców oraz stworzenie warunków do rozwoju i zwiększenia aktywności podmiotów gospodarczych. Służą one również wspieraniu integracji obszaru funkcjonalnego poszczególnych ośrodków miejskich (w tym obszarów podmiejskich), co warunkuje możliwości rozwoju funkcji ośrodków wojewódzkich, subregionalnych i powiatowych, zwiększenie spójności przestrzennej i powiązań w relacji miasto-wieś, przyciąganie inwestycji i tworzenie dobrej jakości miejsc pracy.

Postęp rzeczowy Osi Priorytetowej

Słabość sieci komunikacyjnej województwa lubelskiego związana jest przede wszystkim z brakiem autostrad i tras szybkiego ruchu oraz niezadowalającym stanem technicznym dróg. Wskaźnik gęstości dróg publicznych twardych był znacznie niższy niż w kraju i wynosił 78 km/100km² (w kraju – 85,8 km/100km²), co plasuje województwo lubelskie na 11 pozycji w kraju. Długość dróg publicznych twardych stanowiła tylko 62% ogólnej długości dróg w województwie (w kraju – 68%). Zły stan infrastruktury drogowej negatywnie wpływa na

stopień bezpieczeństwa. Województwo lubelskie plasuje się w połowie województw jeśli chodzi o liczbę wypadków drogowych (9 miejsce i 2 093 wypadki) przy czym charakteryzuje się wysoką liczbą ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych (318 i 5 miejsce w kraju). Biorąc pod uwagę wskaźnik ofiar śmiertelnych na 100 tys. osób i 100 tys. pojazdów województwo lubelskie zajmuje 2 miejsce w kraju – 25,19 oraz 14,74 ofiary (średnia w kraju 20,76 i 11,98).

Realizacja V Osi Priorytetowej przyczynia się do osiągnięcia celu 2 szczegółowego RPO, jakim jest „*Poprawa warunków inwestowania w województwie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju*”. Uzyskane wartości wskaźników przedstawione w Tabeli IV Postęp fizyczny V Osi Priorytetowej, oparte są na danych dotyczących operacji zakończonych tzn. takich dla których zatwierdzono wnioski o płatność końcową.

Realizacja wskaźników V Osi Priorytetowej przedstawia się następująco:

Wskaźnik **Liczba projektów z zakresu transportu** został osiągnięty na poziomie 71 szt., co stanowi 208% planowanej na koniec 2010 r. wartości. Na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wartości wskaźnika pod koniec 2013 r. na poziomie 142 szt., co przy zakładanych w Programie 100 szt. wskazuje na to iż realizacja wskaźnika przebiega prawidłowo z niewielkim przekroczeniem jego zakładanej wartości docelowej.

Wskaźnik **Długość nowych dróg** według danych z KSI realizowany jest na poziomie 74,18 km, co stanowi ponad 1000% planowanej na koniec 2010 r. wartości. Jednakże przeprowadzony audyt wskaźników w systemie LSI, wykazał, iż Beneficjenci niepoprawnie wybierali wskaźnik dotyczący nowych dróg, w sytuacji gdy ich projekty faktycznie dotyczyły modernizacji. W związku z powyższym w ramach renegotjacji Programu IZ RPO zaproponowała usunięcie przedmiotowego wskaźnika produktu. Usunięcie wskaźnika jest odpowiedzią na diagnozę stanu sieci drogowej na terenie województwa lubelskiego zgodnie, z którą sieć dróg lokalnych jak i regionalnych jest wystarczająco dobrze rozwinięta. Natomiast podstawowym problemem jest stan w jakim są opisywane ciągi komunikacyjne utrudniający wewnętrzną komunikację w regionie jak również komunikację międzyregionalną. Główną przyczyną zmiany jest fakt, iż podczas negocjowania programu zmieniono lokalizację regionalnego portu lotniczego. Początkowo planowano budowę lotniska w Niedźwiadzie, co pociągało za sobą konieczność wybudowania po nowym śladzie dróg o charakterze regionalnym jak i lokalnym. Zostało to odzwierciedlone w postaci wskaźników osiągnięcia celu V Osi Priorytetowej. Zmiany lokalizacji z Niedźwiady na Świdnik dokonano tuż przed przyjęciem Programu. Nowa lokalizacja wyeliminowała konieczność budowy nowych dróg, ponieważ istniejąca infrastruktura drogowa wokół Świdnika wymaga jedynie modernizacji na potrzeby obsługi portu. W ostatecznej wersji RPO WL zaktualizowano lokalizację portu lotniczego natomiast przeoczono dostosowanie do niej tabeli wskaźnikowej, pozostawiając wskaźnik dotyczący nowych dróg, podczas gdy w rzeczywistości nowa lokalizacja lotniska nie wymaga tego typu interwencji.

W związku z wyżej opisaną sytuacją wartość wskaźnika **Długość zrekonstruowanych dróg** w KSI również nie jest zgodna z rzeczywistością. IZ RPO podejmie działania mające na celu aneksowanie umów o dofinansowanie w zakresie wskaźników a także weryfikację wartości wskaźników w KSI. W ramach renegotjacji Programu IZ RPO zaproponowała również zmianę dotyczącą w/w wskaźnika polegającą na rozszerzeniu nazwy tego wskaźnika na **Długość zrekonstruowanych dróg – regionalnych, w tym drogi uszkodzone w wyniku powodzi** i zmianę wartości docelowej (**Długość zrekonstruowanych dróg – regionalnych** – zmiana wartości ze 160 na 90 km, **w tym drogi uszkodzone w wyniku**

powodzi o wartości docelowej 14,90 km). Rozszerzenie nazwy wskaźnika wprowadzono zgodnie z rekomendacją IK RPO (pismo zn. DKR-II-82610-3-JW/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r.) Zmiana ma charakter porządkujący, ilustruje poziom wsparcia udzielonego z RPO WL projektom poszkodowanym w wyniku powodzi, jaka dotknęła województwo lubelskie w roku 2010. Jeśli chodzi o zmianę wartości docelowej to należy stwierdzić, iż na etapie programowania wartość tego wskaźnika została oszacowana na znacznie zawyżonym poziomie głównie z powodu niedoszacowania kosztów realizacji inwestycji drogowych w zakresie regionalnej infrastruktury (potwierdza to również raport z przeprowadzonego badania ewaluacyjnego „Weryfikacja wartości docelowych wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013”). Szacowanie wartości docelowych wskaźników RPO WL opierało się na doświadczeniach ZPORR a metodologia obliczenia tego wskaźnika przedstawiała się następująco:

- środki jakie były dostępne w ramach Działania 1.1 ZPORR wynosiły 79.159.094,04 EUR (313 865 807,87 PLN) przy ich udziale zmodernizowano 257,5 km dróg regionalnych, gdzie koszt modernizacji 1 km drogi kształtował się na poziomie 302.648,17 EUR (1,2 mln PLN);
- przyjęto założenie, że w nowej perspektywie koszt ten będzie kształtował się na poziomie 504.413,62 EUR (2 mln PLN) uwzględniając 66% wzrost kosztów oraz dzieląc dostępną alokację w negocjowanym Programie przez szacowane koszty otrzymano, że zostanie zrekonstruowanych 160 km dróg regionalnych.

Jednakże założenia kosztów modernizacji w oparciu o poprzednią perspektywę finansową były błędne gdyż koszt 1 km drogi obecnie kształtuje się na poziomie powyżej 1.008.827,24 EUR (4 mln PLN). To w konsekwencji skutkuje mniejszymi możliwościami realizacji zakładanego wskaźnika.

Wskaźnik **Długość nowych linii kolejowych** – wskaźnik ten zostanie osiągnięty po zakończeniu projektu kluczowego „Budowa toru dojazdowego od stacji Świdnik do terminalu Portu Lotniczego Lublin S. A. w Świdniku wraz z infrastrukturą towarzyszącą”. Podpisanie umowy planowane jest w 2011 roku. Według Programu wartość docelowa wskaźnika produktu w 2013 powinna wynieść 3 km, co za tym idzie realizacja wskaźnika nie jest zagrożona.

Wskaźnik **Długość zrekonstruowanych linii kolejowych** – częściowe osiągnięcie wskaźnika produktu możliwe będzie po podpisaniu wszystkich umów dla projektów kluczowych, gdyż cała alokacja w działaniu przeznaczona jest na realizację tych projektów. Planowany termin podpisania umów to 2011 r. Szacuje się, iż możliwe jest osiągnięcie 50% założonej w Programie wartości docelowej, dlatego też IZ RPO, w ramach renegotjacji Programu, zaproponowała zmniejszenie wartości docelowej przedmiotowego wskaźnika. Projekty kluczowe dotyczące infrastruktury kolejowej realizowane są przez spółkę PKP PLK S.A., która jest zarządcą infrastruktury kolejowej i jednocześnie kwalifikowanym beneficjentem w ramach ww. Działania. W związku z trudną sytuacją finansową spółki (brak możliwości zapewnienia wymaganego wkładu własnego), a także skomplikowaną strukturą zarządczą całej firmy PKP, liczba realizowanych projektów uległa zmniejszeniu w stosunku do projektów planowanych (podobna sytuacja ma miejsce także w programie realizowanym na poziomie krajowym – Infrastruktura i Środowisko). Ponadto beneficjent ma problemy w znalezieniu i wyłonieniu odpowiednich firm wykonawczych oraz projektowych, które mogłyby prawidłowo realizować projekty. Zniwelowanie przedstawionych problemów leży w dużej mierze poza gestią IZ RPO dlatego też niemożliwym będzie osiągnięcie pełnej wartości wskaźnika dotyczącego długości zrekonstruowanych linii kolejowych. Zgodnie z powyższym oraz w oparciu o wyniki przeprowadzonej ewaluacji „Weryfikacja wartości docelowych

wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013” rekomenduje się obniżenie wartości wskaźnika z 60 km do 30 km. Wartość po zmniejszeniu wynika z analizy założeń projektów zgłoszonych przez PKP.

Wskaźnik **Liczba zakupionego/odnowionego taboru komunikacji miejskiej** – na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wskaźnika na poziomie 80% w stosunku do zakładanej dla 2013 r. wartości docelowej (100 szt.)

Wskaźnik **Miejsca w zakupionym/odnowionym taborze komunikacji miejskiej** – na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wskaźnika na poziomie 90% w stosunku do zakładanej w Programie wartości. Realizacja wskaźnika przebiega prawidłowo.

Wskaźnik **Oszczędność czasu w euro na nowych i zrekonstruowanych drogach w przewozach pasażerskich** został osiągnięty na poziomie 2 225 480,47 euro, co stanowi ponad 439% planowanej na koniec 2010 r. wartości. Na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wartości wskaźnika pod koniec 2013 r. na poziomie 28 209 553,64 EUR, co przy zakładanych w Programie 22 235 614,66 EUR wskazuje na to, iż realizacja wskaźnika przebiega prawidłowo z niewielkim przekroczeniem jego zakładanej wartości docelowej (127%).

Wskaźnik **Oszczędność czasu w euro na nowych i zrekonstruowanych drogach w przewozach towarowych** – został osiągnięty na poziomie 630 333,43 euro, co stanowi 49% planowanej na koniec 2010 r. wartości. Na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wartości wskaźnika pod koniec 2013 r. na poziomie 6 473 497,61 EUR, co przy zakładanych w Programie 3 521 164,16 EUR wskazuje na to, iż realizacja wskaźnika jest zagrożona (54%).

Wskaźnik **Oszczędność czasu w euro na nowych i zrekonstruowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich** - osiągnięcie tego wskaźnika rezultatu możliwe będzie po podpisaniu wszystkich umów o dofinansowanie projektów kluczowych, gdyż cała alokacja w działaniu przeznaczona jest na realizację tych projektów. Planowany termin podpisania umów to 2011 r.

Wskaźnik **Oszczędność czasu w euro na nowych i zrekonstruowanych liniach kolejowych w przewozach towarowych** - osiągnięcie wskaźnika rezultatu możliwe będzie po podpisaniu wszystkich umów o dofinansowanie projektów kluczowych, gdyż cała alokacja w działaniu przeznaczona jest na realizację tych projektów. Planowany termin podpisania umów to 2011 r.

Po zakończeniu realizacji Programu IZ RPO planuje przeprowadzenie ekspertyzy, której przedmiotem będzie pomiar rzeczywiście osiągniętej oszczędności czasu w projektach transportowych.

Wskaźnik **Przyrost liczby ludności korzystającej z komunikacji miejskiej wspartej w ramach programu** - na podstawie podpisanych umów IZ RPO szacuje, iż osiągnięcie wskaźnika nie jest zagrożone. Przewiduje się, iż w 2013 wartość wskaźnika wyniesie 1 945 937 osób, co stanowić będzie 2780% zakładanej wartości docelowej na rok 2013.

Wskaźnik **Liczba pasażerów obsługiwanych przez regionalny port lotniczy** – oszacowanie realizacji wskaźnika rezultatu będzie możliwe po podpisaniu umowy o dofinansowanie kluczowego projektu pt. „Rozbudowa Regionalnego Portu Lotniczego: Port Lotniczy Lublin S. A.” i jego realizacji. Podpisanie umowy planowane jest na w 2011 roku.

Eksperti zewnątrzni w badaniu „Weryfikacja wartości docelowych wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013” wskazują, iż w V Osi Priorytetowej konieczne jest podjęcie działań naprawczych. Rekomendacje dotyczą m.in. realokacji środków do Działania 5.1; zmniejszenia wskaźnika „Długość wybudowanych linii kolejowych” oraz przeprowadzenia ekspertyzy ex-post w odniesieniu do wskaźnika oszczędności czasu w projektach transportowych.

W odniesieniu do wskaźników, których szacowana na podstawie umów realizacja znacznie przekracza wartość docelową, IZ RPO zaproponowała zwiększenie wartości tylko dla tych wskaźników, których realizacja na podstawie wniosków o płatność końcową przebiega zgodnie z szacunkami. W pozostałych przypadkach IZ RPO pozostawiła wartości docelowe na niezmiennym poziomie.

Po dokonaniu analizy wykorzystania środków w ramach V Osi Priorytetowej, mając do dyspozycji dodatkowe fundusze pochodzące z dostosowania technicznego, IZ RPO zaplanowała zmiany w alokacji środków w ramach tej Osi, a także realokacje środków w ramach dotychczasowej alokacji na Oś.

- zaplanowano zwiększenie alokacji w V Osi Priorytetowej o dodatkowe środki przyznane na realizację projektów niwelujących skutki powodzi (Wilków) w ramach Działania 5.2 *Lokalny układ transportowy*.
- ze względu na zrealizowanie już zakładanych w Programie wartości docelowych wskaźników dotyczących lokalnego układu transportowego zaplanowano zmniejszenie dotychczasowej alokacji środków w ramach Działania 5.2 *Lokalny układ transportowy* o kwotę 8,45 mln euro. Środki te przesunięto do działań 5.1 *Regionalny układ transportowy*, 5.3 *Miejski transport publiczny* i 5.5 *Transport lotniczy*:
 - ze względu na niską realizację wskaźników oraz rekomendacje KE dotyczące wspierania dróg na poziomie regionalnym, przesunięto na Działanie 5.1 *Regionalny układ transportowy* w kwocie 2,6 mln euro w celu dofinansowanie projektu dotyczącego modernizacji drogi regionalnej pn. „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 865 Jarosław – Oleszyce – Cieszanów – Bełzec na odcinku km 68+296 do km 72+973 o długości 4,677 km, z wyłączeniem odcinka od km 70+580,15 do km 70+600,14 – terenie zamkniętego PKP w Bełczu”,
 - ze względu na zmiany kursowe zwiększono również alokację na Działanie 5.3 *Miejski transport publiczny*, o kwotę 0,35 mln euro w celu dostosowania kwoty alokacji przeznaczonej na Działanie do kwoty podpisanych w ramach Działania umów o dofinansowanie,
 - zwiększono alokację na Działanie 5.5 *Transport lotniczy* o kwotę 5.5 mln euro z przeznaczeniem na dofinansowanie budowy portu lotniczego w Świdniku ze względu na dotychczasowy niski poziom dofinansowania oraz kluczowy charakter projektu, wpisujący się w cele Strategii Lizbońskiej.
- Ponadto zaplanowano zmniejszenie procentowego udziału środków EFRR w ramach Osi Priorytetowej V. Propozycja ta jest wynikiem zwiększenia procentowego udziału środków EFRR w ramach Osi Priorytetowych II i IX. Zmniejszony poziom dofinansowania projektów w ramach Działania 5.1 *Regionalny układ transportowy* oraz 5.2 *Lokalny układ transportowy* pozwoli na osiągnięcie założonego pułapu 82,3% środków EFRR w stosunku do środków publicznych stanowiących podstawę certyfikacji.

Tabela przedstawiająca propozycje alokacji dodatkowych środków i realokacji dotychczasowych środków w ramach V Osi Priorytetowej została zamieszczona w rozdziale 2.1.6.4 *Rekomendacje IZ i innych instytucji*.

Wkład Osi w promowanie równości szans

Opis realizacji zasady równości szans został zawarty w rozdziale 2.2.1 niniejszego sprawozdania.

Cross-financing

Informacje na temat *cross-financingu* zostały zawarte w rozdziale 2.6.3 niniejszego sprawozdania.

Krajowy Program Reform

Wkład Osi w obszary i priorytety Krajowego Programu Reform znajduje się w punkcie 2.1.6.6.

Rekomendacje Komisji Europejskiej dla V Osi Priorytetowej, przedstawione w opinii dotyczącej sprawozdania z realizacji RPO WL za 2009 r. (REGIO H.1 BG/sp D92010/ 870605. Bruksela, 1 września 2010 r.).

- *Należy rozwinąć analizę poprzez uwzględnienie inwestycji planowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej oraz opisać w jaki sposób zwiększyła się dostępność regionu (należy odnieść się również do wskaźników kontekstowych).*
- *Transport publiczny: należy ocenić planowany wpływ projektów na miasta, w których przewidziano rozwój systemów transportu publicznego. Należy przedstawić również informacje na temat założeń dotyczących wydatków w podziale na infrastrukturę, tabor kolejowy/autobusowy/tramwajowy oraz systemy zarządzania.*

Powyższe rekomendacje zostały wdrożone.

Rekomendacje IZ RPO dla Osi V

Rekomendacje IZ RPO zamieszczone są w opisie przedmiotowej Osi oraz rozdziale 2.1.6.4. niniejszego sprawozdania.

1.2.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi

Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi został zamieszczony w 2.3 *Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze*.

1.3 OŚ PRIORYTETOWA VI

Celem VI Osi Priorytetowej **Środowisko i czysta energia** jest „Poprawa stanu, zachowanie bioróżnorodności oraz zapobieganie degradacji środowiska naturalnego”. Na jego realizację przeznaczono **156 040 364 EUR** (618 700 043,26 PLN), co stanowi 13,50% całkowitej alokacji na RPO WL.

Powyższy cel będzie realizowany poprzez wdrażanie dwóch działań:

Działanie 6.1 *Ochrona i kształtowanie środowiska* - celem działania jest poprawa jakości oraz zapobieganie degradacji środowiska poprzez ograniczenie zanieczyszczeń wód i gleby oraz ochrona naturalnych ekosystemów (wspierana będzie gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi, bezpieczeństwo ekologiczne, ochrona przyrody i kształtowania postaw ekologicznych). Na jego realizację przeznaczono **138 702 546 EUR** (549 995 594,89 PLN), co stanowi 88,89% alokacji na Oś.

Działanie 6.2 *Energia przyjazna środowisku* - celem działania jest zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Na jego realizację przeznaczono kwotę **17 337 818 EUR** (68 744,448,37 PLN), która stanowi 11,11% alokacji na Oś.

Do głównych grup Beneficjentów VI Osi Priorytetowej należą jednostki samorządu terytorialnego, jednostki sektora finansów publicznych, podmioty działające w oparciu o ustawę z dnia 28 lipca 2005r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, organizacje pozarządowe, instytucje uczestniczące w Krajowym Systemie Ratowniczo - Gaśniczym, parki narodowe i krajobrazowe oraz inne podmioty sprawujące nadzór nad obszarami chronionymi.

Budowa kanalizacji sanitarnej w Terespolu

Poprawa bezpieczeństwa chemiczno-ekologicznego w Powiecie Radzyńskim

Energia słoneczna w powiecie włodawskim

1.3.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów

Informacje na temat fizycznych i finansowych postępów realizacji priorytetu Postęp fizyczny VI Osi Priorytetowej został przedstawiony w załączniku nr IV tabela 4.6.

- **Analiza jakościowa**

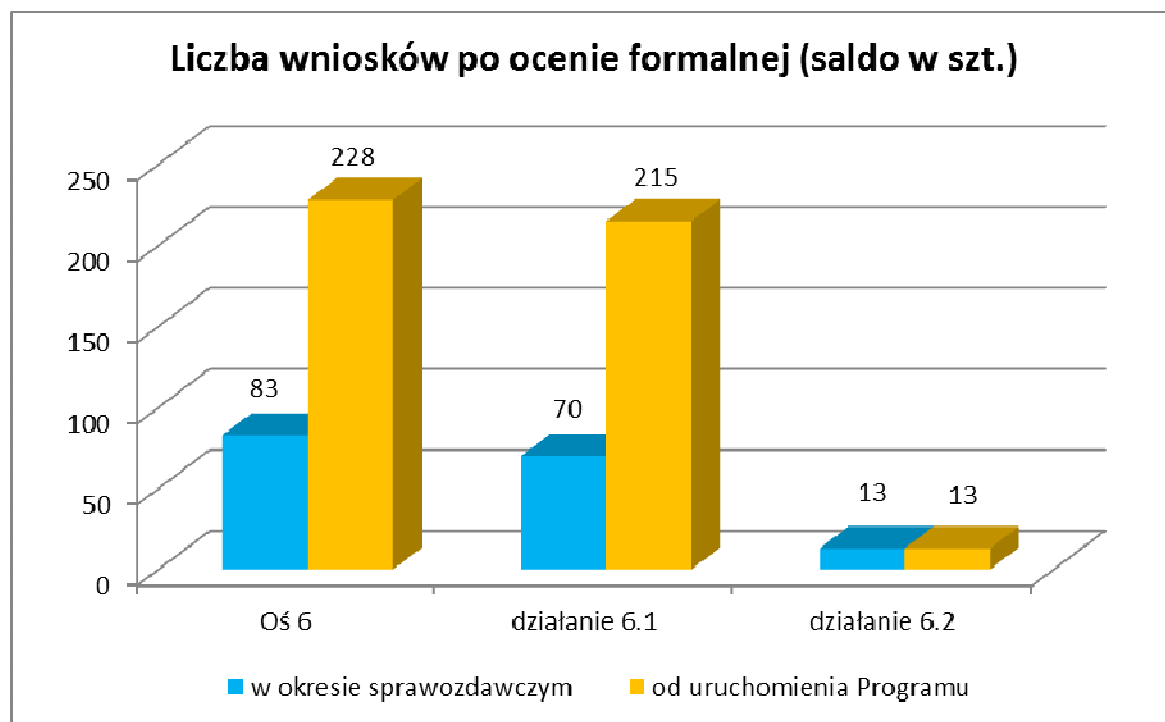
Konkursy

W ramach VI Osi Priorytetowej w okresie sprawozdawczym odbyły się **2** nabory wniosków o dofinansowanie w ramach Działania 6.1. *Ochrona i kształtowanie środowiska*, na łączną wartość dofinansowania z EFRR 25 098 360,66 EUR (99 515 000,00 PLN). W ramach tych naborów Beneficjenci złożyli **45** wniosków na łączną wartość dofinansowania wynoszącą **52 242 371,85 EUR** (207 141 004,40 PLN).

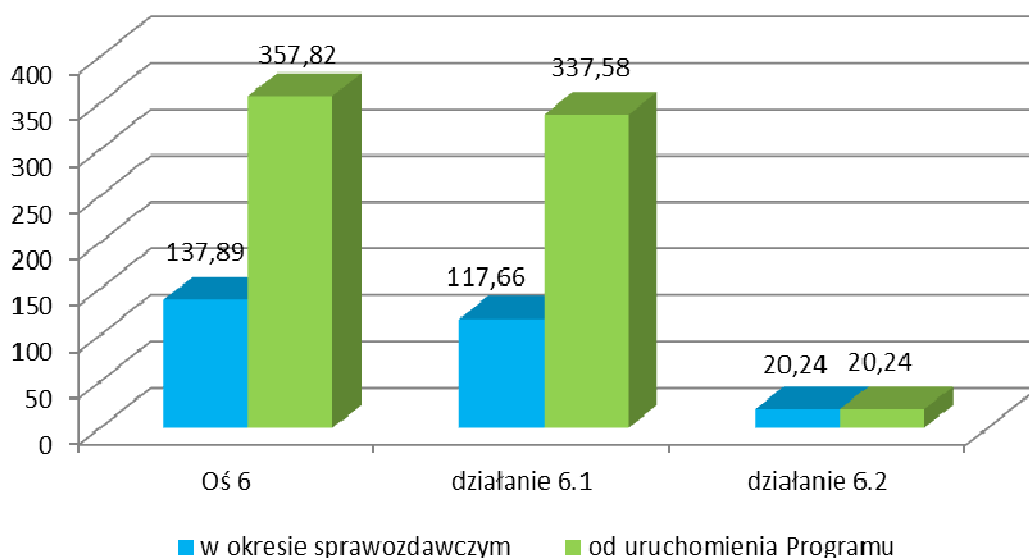
Łącznie, od początku okresu programowania w ramach VI Osi Priorytetowej złożonych zostało 289 wniosków o dofinansowanie realizacji projektów (w ramach 10 konkursów) na łączną wartość projektów 608 016 959,41 EUR (2 410 787 244,06 PLN) oraz kwotę wnioskowanego dofinansowania 438 305 995,44 EUR (1 737 883 271,91 PLN). Stanowiło to 294,58% dostępnych środków w ramach konkursów oraz 95,35% alokacji przewidzianej w Programie na realizację projektów VI Osi Priorytetowej.

IZ RPO nie planuje ogłaszania kolejnych konkursów w ramach tej Osi. Środki, które pozostały w ramach Osi zostaną przeznaczone na realizację projektów z list rezerwowych i odwołań.

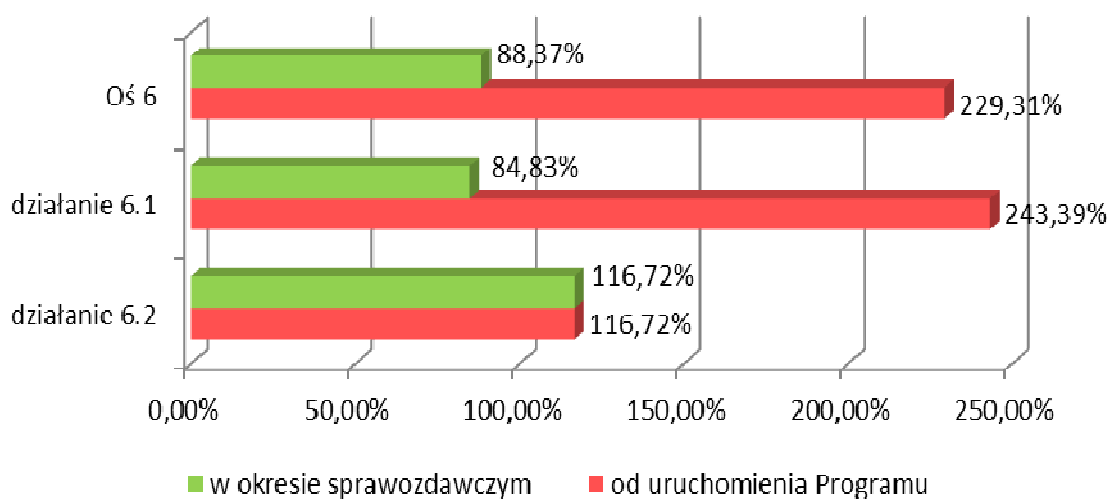
Wnioski o dofinansowanie poprawne formalnie

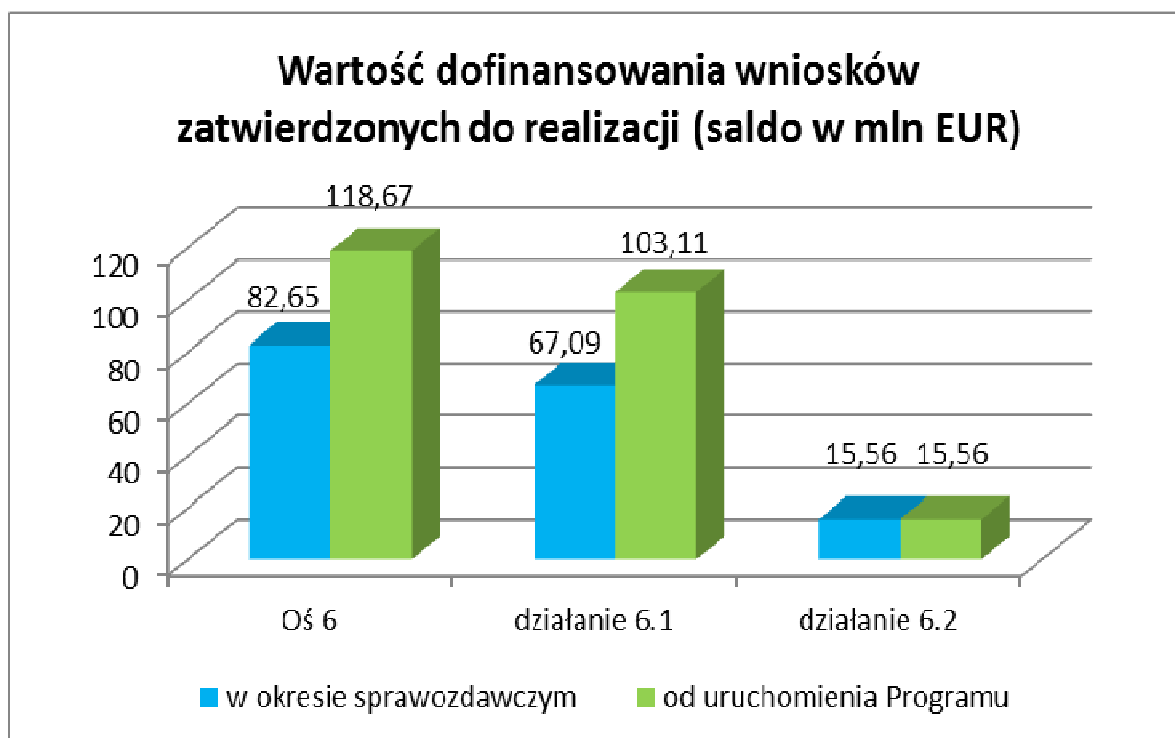
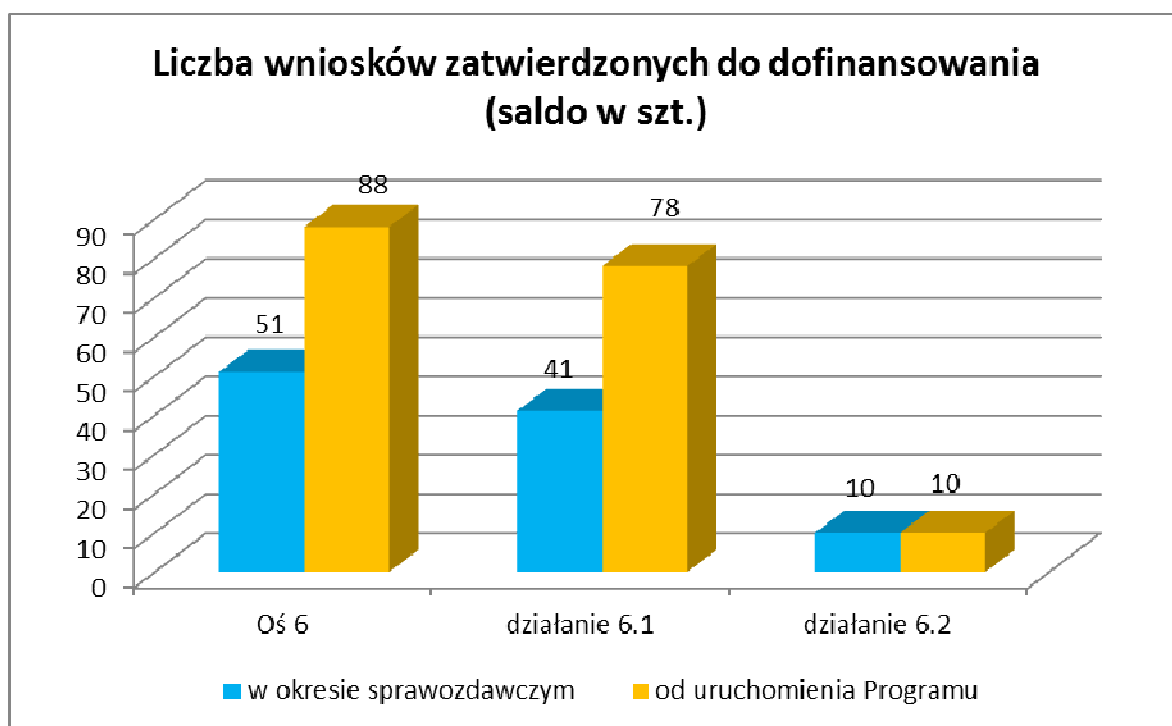
Wartość dofinansowania po ocenie formalnej (saldo w mln EUR)

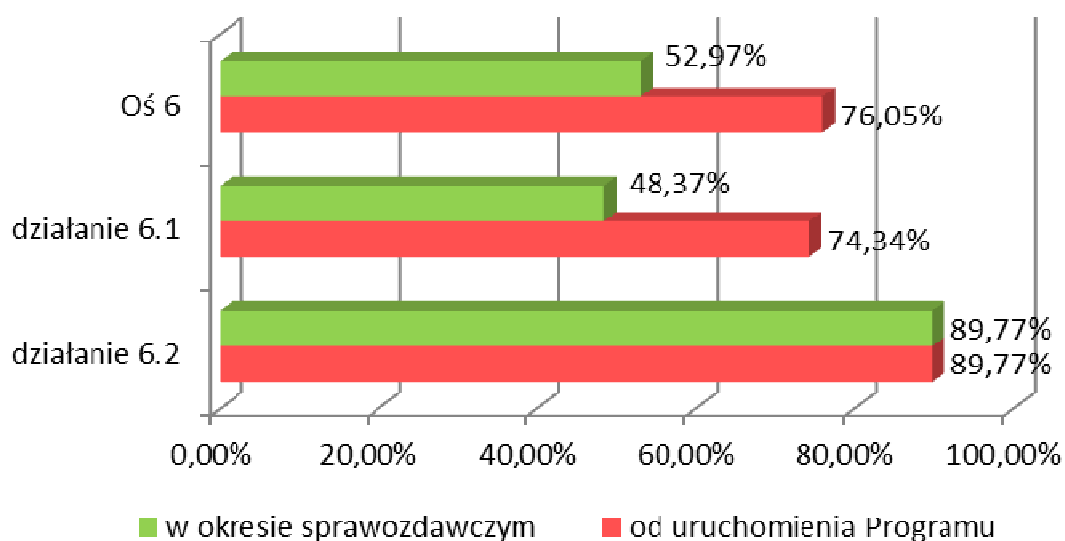
Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie wniosków po ocenie formalnej

Wnioski zatwierdzone do realizacji

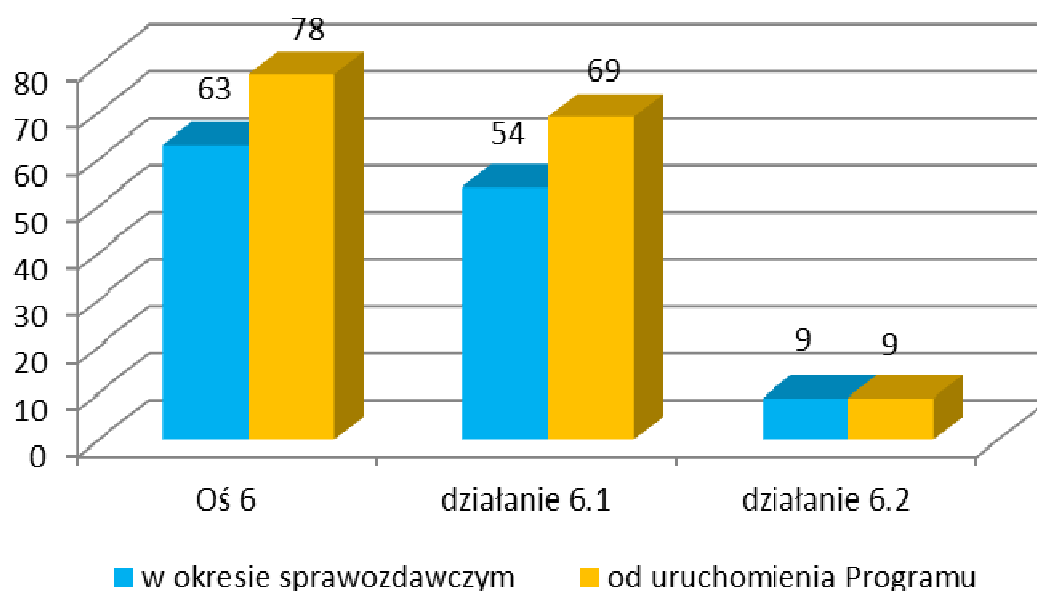

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie wniosków zatwierdzonych do realizacji

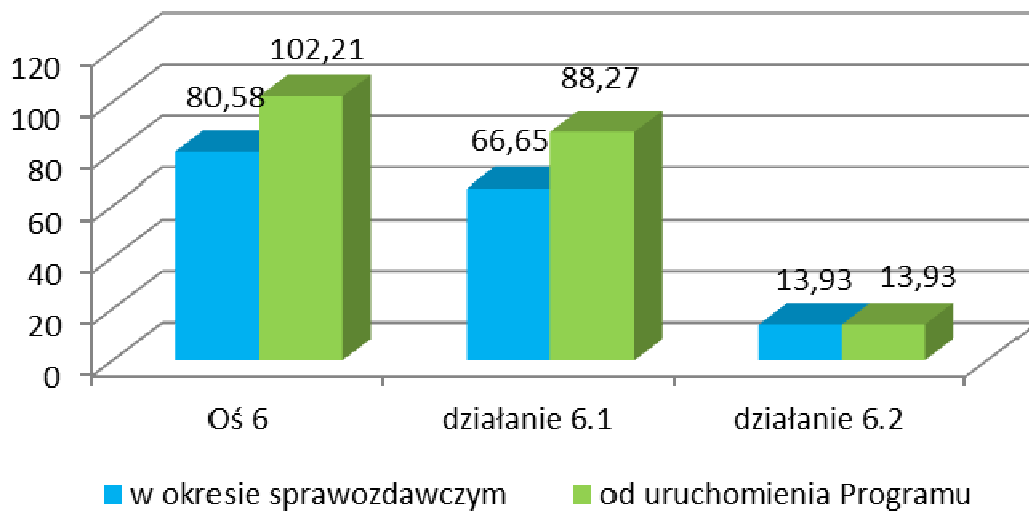

Umowy

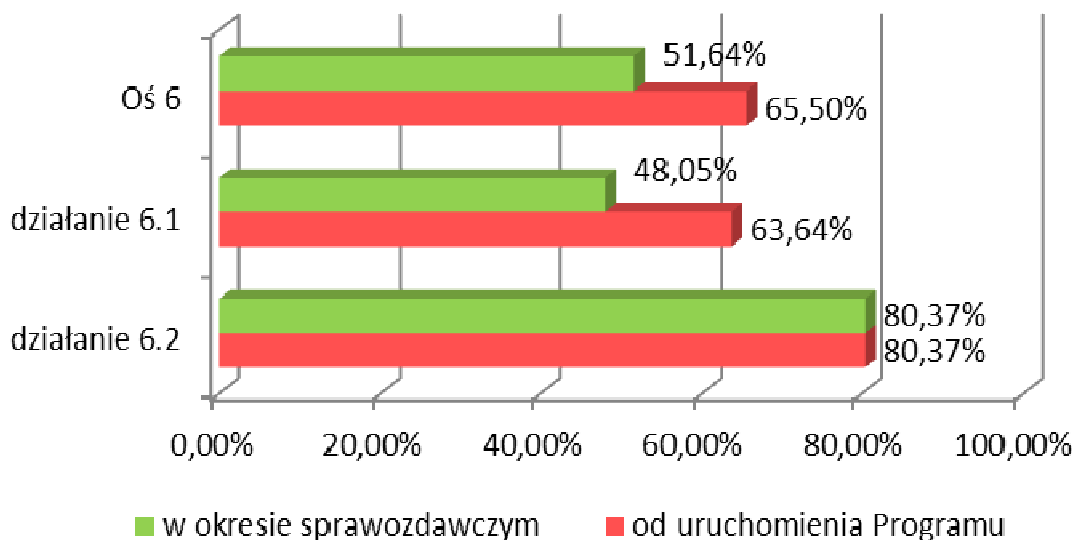
Liczba umów (saldo w szt.)

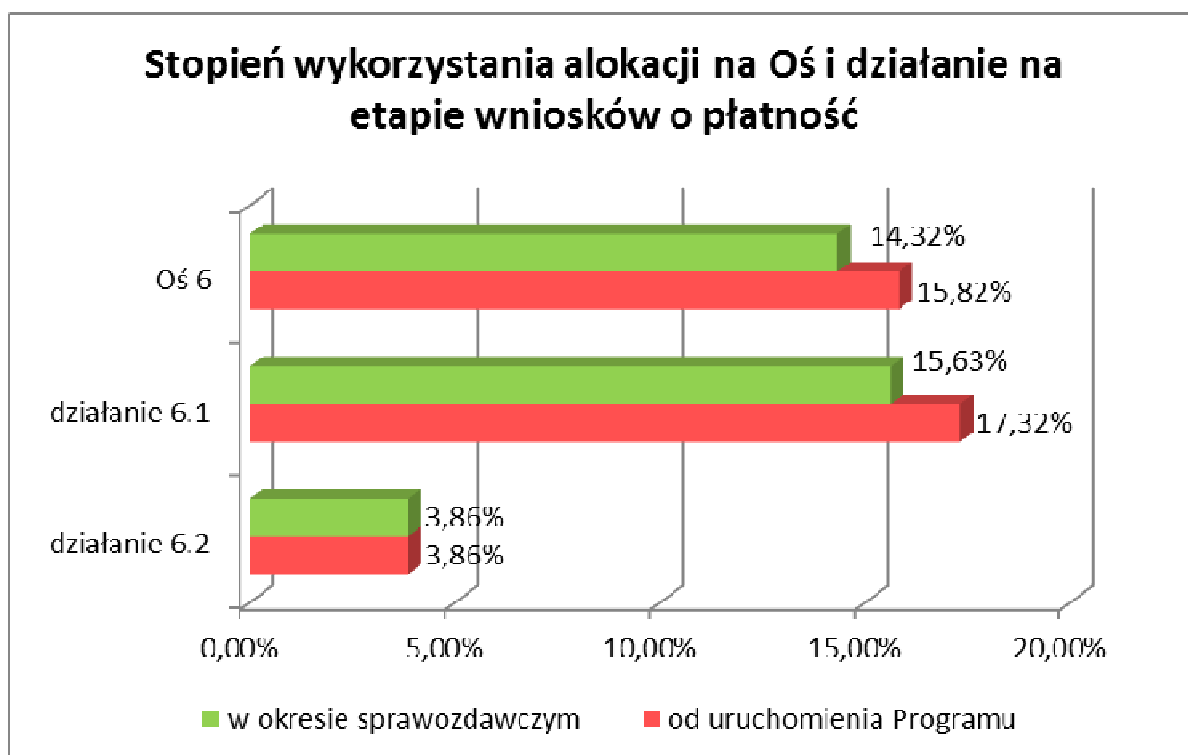
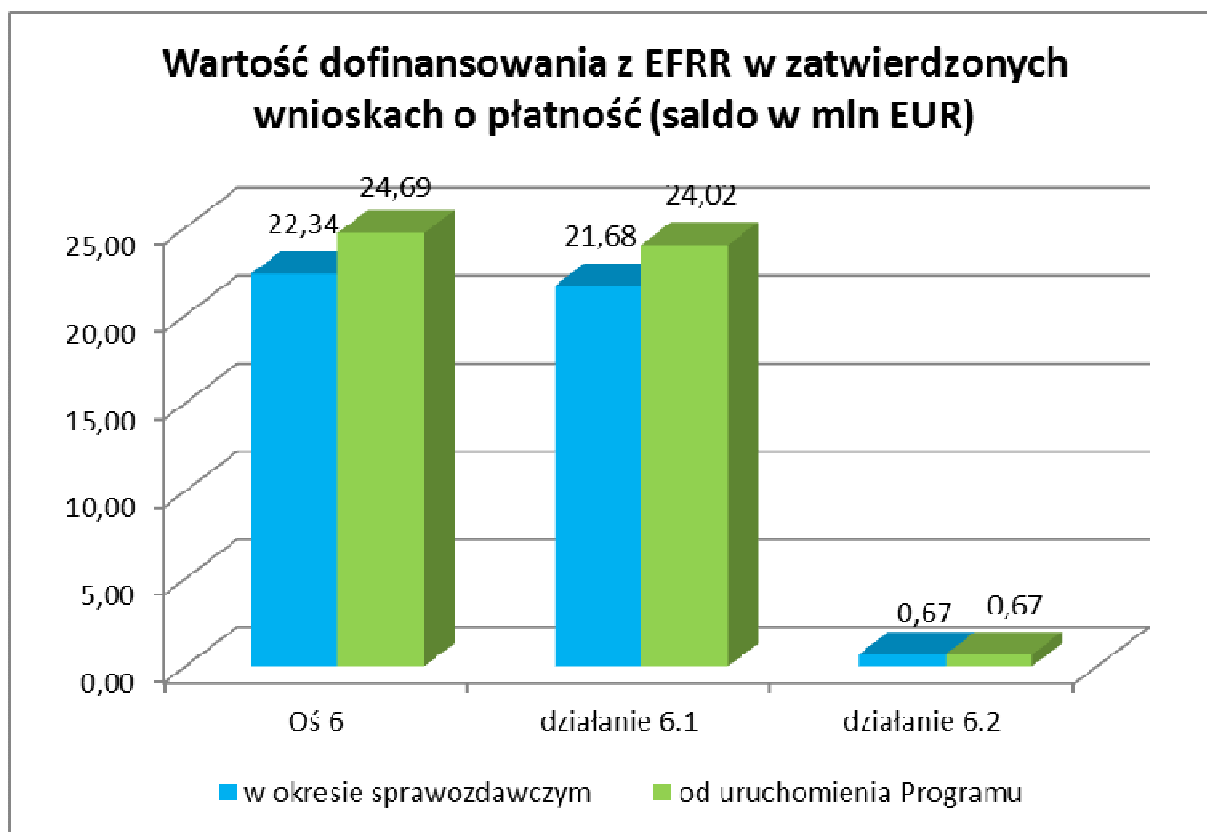
Wartość dofinansowania z EFRR w umowach (saldo w mln EUR)

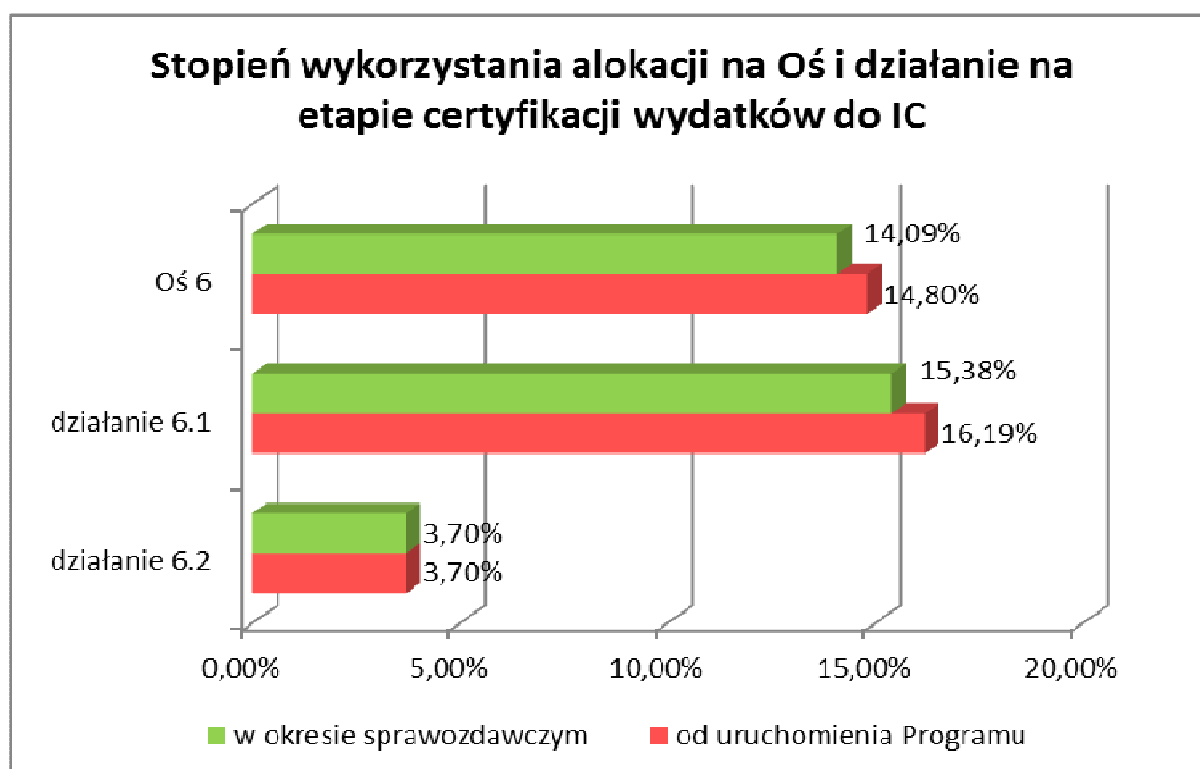
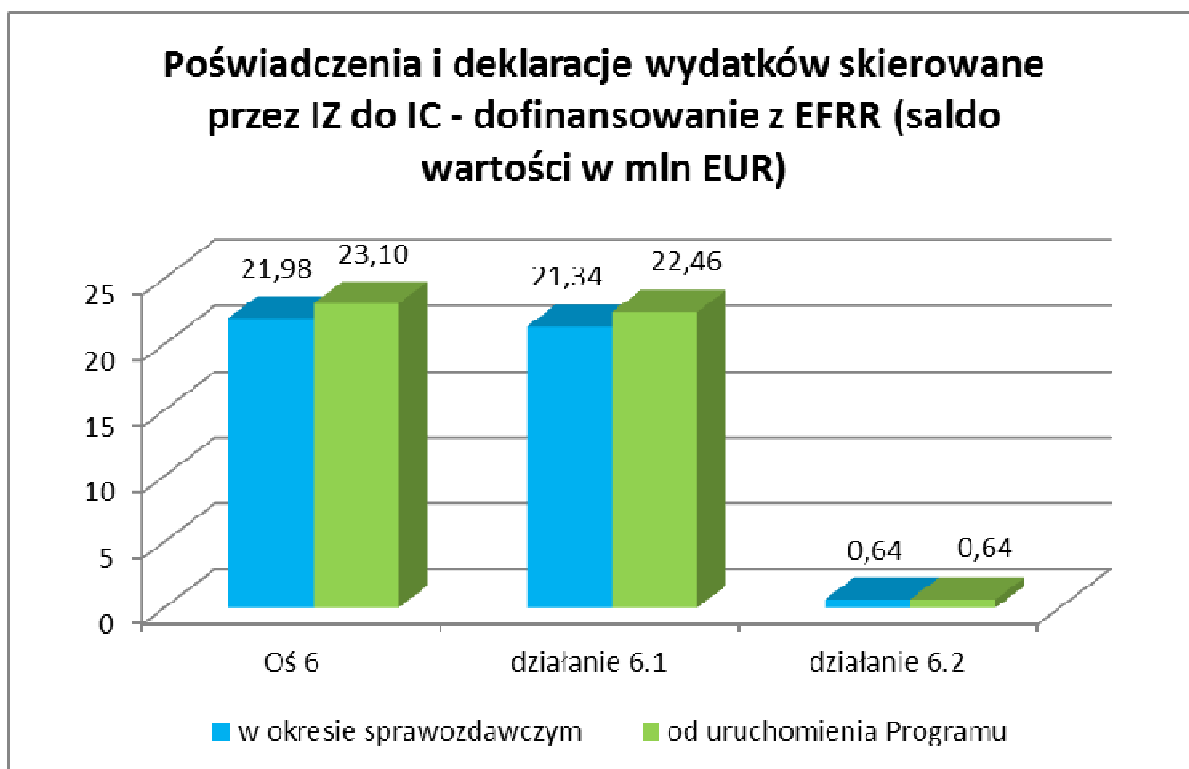
Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie podpisanych umów

Wnioski o płatność

Poświadczenia i certyfikacja

Tab. Rozkład udzielonego wsparcia pomiędzy obszar realizacji miejski/wiejski.

Działanie	Obszar realizacji	Liczba umów	Wartość projektów (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
6.1 Ochrona i kształtowanie środowiska	miejski	15	37 525 169,50	26 057 696,80
	wiejski	54	95 572 052,41	62 213 998,84
6.2 Energia przyjazna środowisku	miejski	1	802 615,38	682 223,08
	wiejski	8	15 810 347,88	13 252 644,92
Ogółem	miejski	16	38 327 784,88	26 739 919,88
	wiejski	62	111 382 400,29	75 466 643,76

Rozkład terytorialny projektów według powiatów w VI Osi Priorytetowej został przedstawiony w tabeli zawartej w rozdziale 2.1.6 niniejszego sprawozdania.

Tab. Rozkład udzielonego wsparcia wg rodzajów Beneficjentów.

Działanie/Oś	Rodzaj Beneficjenta	Liczba zawartych umów	Wartość ogółem projektów (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
6.1 Ochrona i kształtowanie środowiska	Jednostki samorządu terytorialnego	64	132 595 255,79	87912825,89
	Państwowe jednostki organizacyjne	5	501 966,12	358 869,75
	Suma	69	133 097 221,91	88 271 695,64
6.2 Energia przyjazna środowisku	Jednostki samorządu terytorialnego	9	16 612 963,26	13 934 868,00
	Suma	9	16 612 963,26	13 934 868,00
Oś 6 Środowisko i czysta energia	Jednostki samorządu terytorialnego	73	149 208 219,05	101 847 693,89
	Państwowe jednostki organizacyjne	5	501 966,12	358 869,75
	Ogółem	78	149 710 185,17	102 206 563,64

Tab. Rozkład udzielonego dofinansowania przeznaczonego na realizację inwestycji w poszczególnych obszarach wsparcia.

Działanie/Oś	Obszar/nazwa kategorii	kod kategorii	Liczba podpisanych umów	Wartość ogółem projektów (w EUR)	Dofinansowanie z EFRR (w EUR)
6.2 Energia przyjazna środowisku	ENERGIA	33-43			
	Energia odnawialna: słoneczna	40	8	15 810 347,88	13 252 644,92

	Energia odnawialna: biomasa	41	1	802 615,38	682 223,08
6.1 Ochrona i kształtowanie środowiska	OCHRONA ŚRODOWISKA I ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM	44-54			
	Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	44	6	26 783 020,90	17 601 305,47
	Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	45	16	40 535 029,91	26 117 093,98
	Oczyszczanie ścieków	46	21	51 612 821,48	32 761 501,50
	Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)	51	5	501 966,12	358 869,75
	Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)	53	2	732 200,02	622 370,01
	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	54	19	12 932 183,49	10 810 554,94
Oś 6 Środowisko i czysta energia	ENERGIA	33-43	9	16 612 963,26	13 934 868,00
	Energia odnawialna: słoneczna	40	8	15810347,88	13252644,92
	Energia odnawialna: biomasa	41	1	802615,3846	682223,0769
	OCHRONA ŚRODOWISKA I ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM	44-54	69	133 097 221,91	88 271 695,64
	Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	44	6	26783020,9	17601305,47
	Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	45	16	40535029,91	26117093,98
	Oczyszczanie ścieków	46	21	51612821,48	32761501,5

Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)	51	5	501966,1185	358869,7453
Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)	53	2	732200,0177	622370,0076
Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	54	19	12932183,49	10810554,94
OGÓŁEM	OGÓŁEM	78	149 710 185,17	102 206 563,64
w tym STRATEGIA LIZBOŃSKA		9	16 612 963	13 934 868
STRATEGIA LIZBOŃSKA jako % udział w Osi	40,41	11,54%	11,10%	13,63%
STRATEGIA LIZBOŃSKA jako % realizacji planu dla Osi		założenia:	17 337 818,00	80,37%

Nabór wniosków w działaniu 6.2 rozpoczął się w poprzednim okresie sprawozdawczym, natomiast w 2010 r. nastąpiło podpisanie wszystkich umów. Pomimo małej ilości projektów alokacja została wykorzystana niemal w całości, ze względu na jej niską wartość. W okresie sprawozdawczym wartość dofinansowania, stopień wykorzystanie alokacji na działanie 6.2 mają tę samą wartość od uruchomienia Programu i w okresie sprawozdawczym. Podobnie w działaniu 6.1 większość umów została podpisana w 2010 r.

Zdecydowanie większy rozkład udzielonego wsparcia w podziale na obszar realizacji wiejski/miejski występuje w obszarze wiejskim. Sytuacja powyższa rozwiązuje problem wskazany w analizie SWOT, którym jest słabo rozwinięta infrastruktura oczyszczania ścieków, szczególnie na obszarze wiejskim. Głównymi Beneficjentami Osi Priorytetowej VI są jednostki samorządu terytorialnego. Rozkład ten jest zgodny z założeniami Osi dotyczącymi rozkładu udzielonego wsparcia według rodzajów Beneficjentów. Szczegółowy opis wpływu Programu na rozwój regionu zostanie zaprezentowany dopiero po zrealizowaniu Działań Osi VI.

Na realizację **Strategii Lizbońskiej** przewidziano **11,11%** alokacji na Oś. Z analizy podpisanych umów wynika, iż realizacja planów nie jest zagrożona. Szczegółowe informacje znajdują się w pkt. 2.1.6.6 niniejszego sprawozdania.

Projekty kluczowe

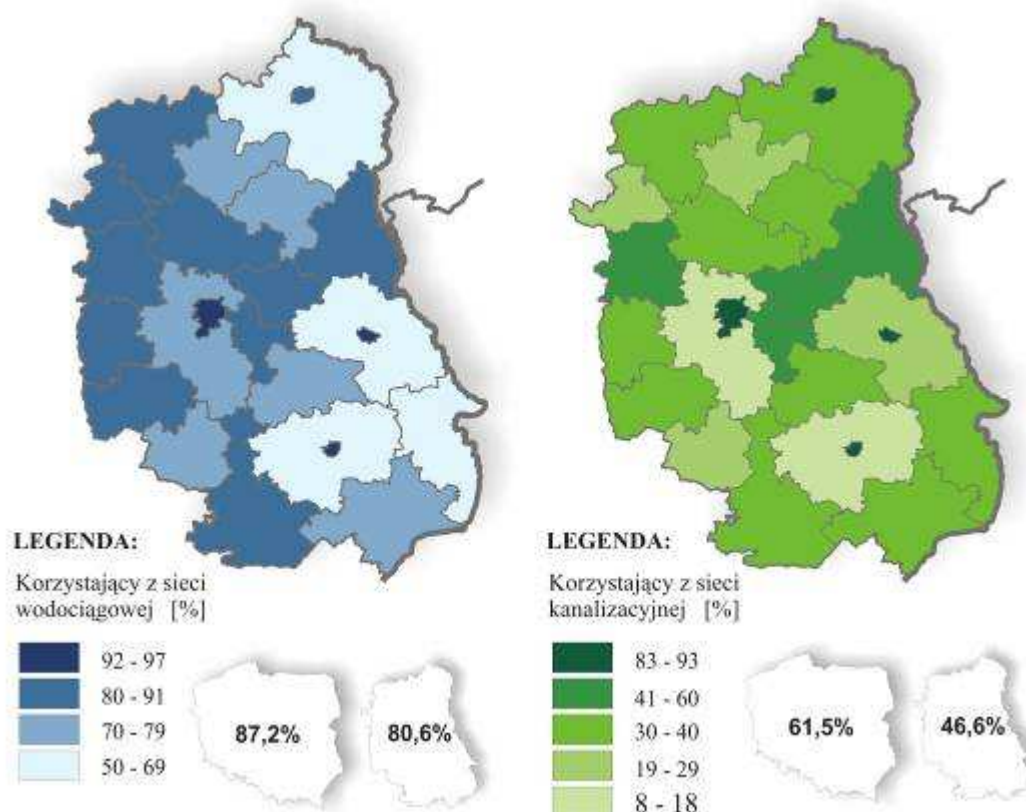
W ramach VI Osi Priorytetowej na liście IWIPK znajdują się 4 projekty kluczowe, na realizację których IZ RPO przeznaczyła 6 302 648,17 EUR (24 990 000,00 PLN), co stanowi 4,04%

alokacji na Oś. Realizacja projektów przewidziana jest w kolejnych okresach sprawozdawczych.

Postęp rzeczowy Osi Priorytetowej

W województwie lubelskim obserwowany jest stały wzrost wskaźników dotyczących korzystania z urządzeń sieciowych. W 2009 roku 80,6% mieszkańców regionu korzystała z sieci wodociągowej (w roku 2006 79,2%), oraz 46,6% z sieci kanalizacyjnej (w roku 2006 45,4%). Wartości te odbiegają jednak od średnich dla kraju – 87,2% i 61,5% korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Szczególnie niekorzystnie sytuacja wygląda na wsi gdzie z sieci wodociągowej korzystało w 2009 roku 69,1% mieszkańców (w kraju 74,7%), natomiast z sieci kanalizacyjnej zaledwie 12,5% (w kraju 23,5%).

W latach 2006 – 2009 średnioroczny wzrost liczby korzystających z wodociągów wyniósł ponad 6 150 osób, dlatego wpływ realizacji projektów w ramach RPO WL – wzrost liczby korzystających z wodociągów o 2 898 osób – miał kluczowe znaczenie dla tego sektora. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów w ramach RPO WL w roku 2010 wzrosła o 1 108, co oznacza poprawę w tym zakresie o blisko 20% (w latach 2006 – 2009 liczba osób korzystających z kanalizacji wzrastała średniorocznie o 6 190) i przyczynić się do dalszej poprawy jakości wód w województwie. Poniższa mapka przedstawia korzystających z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w województwie lubelskim w roku 2009.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Realizacja wskaźników VI Osi Priorytetowej przedstawia się następująco:

Liczba projektów z zakresu energii odnawialnej (wskaźnik produktu dla Działania 6.2) – dotychczas nie odnotowano postępu rzeczowego omawianego wskaźnika. Zakończenie pierwszych projektów realizujących przedmiotowy wskaźnik planowane jest na rok 2011.

Szacowana wartość przedmiotowego wskaźnika produktu do końca 2013 r. osiągnie 9 szt. (przy zakładanych 30 szt.). Aby poprawić wartość tego wskaźnika IZ RPO zaproponowała w ramach renegotjacji Programu alokację dodatkowych środków pochodzących z KRW w wysokości 7 329 481,00 EUR na Działanie 6.2. Kierunek ten jest również zgodny z rekomendacjami z badania ewaluacyjnego „Weryfikacja wartości docelowych wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013”. Jednak pomimo przeznaczenia dodatkowych środków nie będzie możliwe osiągnięcie zakładanej wartości docelowej liczby projektów z zakresu energii odnawialnej. Powyższą kwotę planuje się przeznaczyć na dofinansowanie projektów w ramach działania 6.2 znajdujących się na liście rezerwowej po przeprowadzonym konkursie. Wartość tych projektów jest jednak na tyle duża, że nawet przeznaczenie dodatkowych środków nie jest w stanie zapewnić osiągnięcia zakładanej w programie wartości docelowej wskaźnika. Z tego też powodu IZ RPO zaproponowała zmniejszenie wartości docelowej omawianego wskaźnika z 30 do 15 szt. Należy jednak podkreślić, iż mimo mniejszej od pierwotnie zakładanej liczby projektów, które uzyskają wsparcie, zostanie osiągnięty wskaźnik *Dodatkowa moc zainstalowana energii ze źródeł odnawialnych (MW)*, który wyraża cel i istotę interwencji w energię odnawialną. Działania IZ RPO zmierzają do jak najefektywniejszego wspierania tego typu inwestycji w zakresie wypełnienia zobowiązań wspólnotowych¹ w zakresie ochrony powietrza i klimatu, co stoi w zgodzie z założeniami Strategii Lizbońskiej jak również Strategii Europa 2020.

Liczba projektów z zakresu gospodarki odpadami (wskaźnik realizowany w ramach Działania 6.1) – wskaźnik został osiągnięty na poziomie 1 szt., co stanowi 33% planowanej na koniec 2010 r. wartości. Na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wartości wskaźnika pod koniec 2013 r. na poziomie 5 szt., co przy zakładanych w Programie 15 szt. wskazuje na zagrożenie realizacji wskaźnika. Z tego też powodu w ramach renegotjacji Programu, IZ RPO zaproponowała przekazanie dodatkowych środków z KRW w wysokości 700 000 euro z przeznaczeniem na zwiększenie alokacji w trwającym konkursie 04/RPOWL/6.1/2010. Ponadto IZ RPO zaproponowała realokację środków na to działanie z Działania 7.3 w wysokości 4 300 000 EUR (uzasadnienie realokacji z Działania 7.3 znajduje się w opisie Osi VII). Dodatkowa alokacja w Działaniu 6.1 ma na celu zwiększenie stopnia realizacji wskaźników (proponowana jest zmiana nazwy wskaźnika rezultatu dotyczącego gospodarki odpadami oraz jego wartości docelowej. Dodatkowe środki mają zapewnić realizację nowej wartości docelowej wskaźnika). Dodatkowym uzasadnieniem są niekorzystne tendencje w zakresie gospodarki odpadami w regionie. W latach 2006-2009 nastąpił wzrost udziału odpadów składowanych w ilości odpadów wytworzonych z 12,4% do ponad 33%, przy jednoczesnym spadku udziału odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych z 85,9% do niespełna 55% co jest niekorzystne z punktu widzenia ochrony środowiska i wymaga zdecydowanych działań.

Dodatkowa moc zainstalowana energii ze źródeł odnawialnych – wartość docelowa przedmiotowego wskaźnika rezultatu do końca 2010 r. wynosiła 3 MW. Cel ten nie został osiągnięty (0%), ze względu na fakt, iż zakończenie pierwszych projektów realizujących przedmiotowy wskaźnik planowane jest na rok 2011. Szacuje się jednak, iż w 2013 roku zostanie on zrealizowany, przekraczając zakładaną wartość docelową (109%).

Liczba osób podłączonych do sieci wodociągowej w wyniku realizacji projektów - omawiany wskaźnik został osiągnięty na poziomie 2 898 osób, przy zakładanych 15 000 osób na koniec 2010 r. Na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wartości

¹. Zgodnie z Dyrektywą WE 28/2009 wzrost udziału OZE w zużyciu energii finalnej w Polsce powinien wzrosnąć do poziomu 15% w 2020 r.

wskaźnika pod koniec 2013 r. na poziomie 30 111 osób, natomiast w 2015 r. – 31 490 osób, przy zakładanych 90 000 (35%). Poziom realizacji przedmiotowego wskaźnika jest ściśle powiązany z poprawą sytuacji dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej w województwie lubelskim, osiągniętą przy wykorzystaniu również innych od RPO źródeł finansowania. W związku z powyższym, w ramach renegotjacji Program, IZ RPO zaproponowała zmniejszenie wartości wskaźnika z 89 000 do 31 000 osób. Zmiana wartości powyższego wskaźnika podyktowana jest zapisami linii demarkacyjnej z Programem Operacyjnym Rozwój Obszarów Wiejskich (PROW), które zostały doprecyzowane po wynegocjowaniu RPO WL. Określona na poziomie 1.008.827,23 EUR (4 mln PLN) demarkacja w zakresie wsparcia tego typu projektów spowodowała, iż gminy wiejskie, które są głównymi odbiorcami wsparcia w tym zakresie (nie posiadają wystarczającej sieci wodociągowej) nie mogły korzystać ze środków RPO jeżeli wartość projektu nie przekraczała 4 mln, co stanowiłoby duże obciążenie dla lokalnych samorządów. Tego typu ograniczenie zmuszało samorzady do korzystania ze wsparcia PROW. Dodatkowo należy wspomnieć, że w ramach opracowanej linii demarkacyjnej aglomeracje miejskie powyżej 15 000 RLM mogły korzystać ze wsparcia w ramach PO IiŚ, w związku z czym straciły możliwość uzyskania dofinansowania z RPO a tym samym dla IZ RPO trudniej jest osiągnąć zakładane wskaźniki.

Liczba osób podłączonych do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów przedmiotowy wskaźnik rezultatu został osiągnięty na poziomie 1 108 osób, przy zakładanych 5 000 na koniec 2010 r. Na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wartości wskaźnika pod koniec 2013 r. na poziomie 41 296 osób, co stanowi 133% założonej na ten rok wartości. Realizacja wskaźnika nie jest zagrożona.

Również ewaluatorzy w badaniu „Weryfikacja wartości docelowych wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013” zwrócili uwagę na fakt, iż potrzeby beneficjentów ukierunkowały się raczej na realizację projektów dotyczących gospodarki ściekowej niż gospodarki wodnej, co ostatecznie przyczynia się do realizacji celu Osi. Rekomendowano w tej kwestii zwiększenie wskaźnika 'Liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów (osoby)' zaś obniżenie wskaźnika 'Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej w wyniku realizacji projektów (osoby)'.

Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów w wyniku realizacji projektów – wartość docelowa przedmiotowego wskaźnika rezultatu do końca 2010 r. wynosi 200 000 osób. Cel ten nie został osiągnięty (0%), gdyż zakończenie pierwszych projektów realizujących przedmiotowy wskaźnik planowane jest na rok 2011. Szacuje się, iż w roku 2013 zostanie on zrealizowany na poziomie 41 278 osób (przy założeniu 1 mln osób), co oznacza, iż realizacja tego wskaźnika jest zagrożona. W ramach renegotjacji Programu IZ RPO zaproponowała zamianę tego wskaźnika na inny i nadanie mu nowej wartości docelowej. Poziom realizacji wynika z faktu, iż głównie w ramach PROW realizowane są projekty dotyczące segregacji odpadów, natomiast w RPO premiowana jest zgodność z Wojewódzkim Programem Gospodarki Odpadami, który punkt ciężkości kładzie na budowę sortowni odpadów. Zaproponowano zamianę omawianego wskaźnika na **Ilość odpadów objętych selektywną zbiórką odpadów w wyniku realizacji projektów** z wartością docelową 40 000 Mg. W opinii IZ RPO wskaźnik ten będzie bardziej adekwatny do projektów jakie są realizowane w ramach VI Osi Priorytetowej.

Powierzchnia terenów zrekultywowanych w wyniku realizacji projektów – dotychczas nie odnotowano postępu rzeczowego omawianego wskaźnika, zakończenie pierwszych projektów realizujących przedmiotowy wskaźnik planowane jest na rok 2011.

Szacowana wartość przedmiotowego wskaźnika do końca 2013 r. osiągnie 26,56 ha, co stanowi 132% zakładanej w Programie wartości (20 ha). W związku z powyższym realizacja wskaźnika nie jest zagrożona.

Liczba osób zabezpieczonych przed powodzią w wyniku realizacji projektów – wartość docelowa przedmiotowego wskaźnika rezultatu do końca 2010 r. wynosi 150 osób. Ze względu na fakt, iż zakończenie pierwszych projektów realizujących przedmiotowy wskaźnik planowane jest na rok 2011, dotychczas nie odnotowano jego postępu. Na podstawie podpisanych umów przewiduje się, że w 2013 r. wartość wskaźnika wyniesie 4 314 osób, w stosunku do zakładanych 800 osób w Programie (539%). Ostateczna informacja dotycząca rzeczywistej realizacji wskaźnika będzie możliwa dopiero po zakończeniu projektów. Z uwagi na charakter wskaźnika zakładane przez Beneficjentów wartości mogą ulec zmniejszeniu (zmiany demograficzne).

W odniesieniu do wskaźników, których szacowana na podstawie umów realizacja znacznie przekracza wartość docelową, IZ zaproponowała zwiększenie wartości tylko dla tych wskaźników, których realizacja na podstawie wniosków o płatność końcową przebiega zgodnie z szacunkami. W pozostałych przypadkach IZ pozostawiła wartości docelowe na niezmiennym poziomie.

Dodatkowo, do wskaźników wpisanych już do Programu, IZ RPO zaproponowała dodanie wskaźników produktu dla VI Osi Priorytetowej:

- **Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej** o wartości docelowej równej 450 km oraz
- **Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej** o wartości docelowej równej 500 km.

Zaproponowana przez IZ RPO a rekomendowana przez IK RPO (pismo zn. DKR-II-82610-3-JW/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r.) zmiana ma charakter porządkujący, obrazujący logikę interwencji w sieć wodociągową i kanalizacyjną (do wskazanych w Programie wskaźników rezultatu: **Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej w wyniku realizacji projektów, Liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów** dodano odpowiednie wskaźniki produktu). W przypadku zatwierdzenia przedmiotowych zmian przez KE, IZ RPO będzie sprawozdawać realizację tych wskaźników w przyszłych raportach rocznych.

Tabela przedstawiająca propozycje alokacji dodatkowych środków i realokacji dotychczasowych środków z innych Osi Priorytetowych została zamieszczona w rozdziale 2.1.6.4 *Rekomendacje IZ i innych instytucji*.

Na uwagę zasługuje fakt, iż Programem komplementarnym w obszarze gospodarki oczyszczania ścieków oraz odpadów jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, a w szczególności projekt z listy kluczowej tego programu „Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych regionu chełmskiego i rekultywacja składowisk odpadów” którego celem jest stworzenie spójnego dla całego Związku Komunalnego Gmin Ziemi Chełmskiej systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, którego wszystkie elementy będą zgodne z obowiązującymi przepisami;

Dzięki rozpoczęciu realizacji projektu przestarzałe składowiska zostaną zlikwidowane a tereny po nich zrewitalizowane. Funkcję likwidowanych składowisk przejmie zmodernizowane składowisko w Srebrzyszczu, do którego trafiać będą odpady balastowe z powstającego Zakładu Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Nowa technologia zapewni przetworzenie i

zagospodarowanie całego strumienia odpadów komunalnych powstających na obszarze projektu.

Realizacja w/w projektu wpływa w sposób znaczący na poprawę sytuacji w gospodarce oczyszczania ścieków oraz odpadów na Lubelszczyźnie, a jednocześnie realizację celu VI Osi jak i II celu szczegółowego RPO WL .

Wkład Osi w promowanie równości szans

Opis realizacji zasady równości szans został zawarty w rozdziale 2.2.1 niniejszego sprawozdania.

Cross-financing

Informacje na temat *cross-financingu* zostały zawarte w rozdziale 2.6.3 niniejszego sprawozdania.

Krajowy Program Reform

Wkład Osi w obszary i priorytety Krajowego Programu Reform znajduje się w punkcie 2.1.6.6.

Rekomendacje Komisji Europejskiej dla VI Osi Priorytetowej, przedstawione w opinii dotyczącej sprawozdania z realizacji RPO WL za 2009 r. (REGIO H.1 BG/sp D92010/ 870605. Bruksela, 1 września 2010 r.).

- *Należy odnieść się do celów i zdiagnozowanych problemów w czterech kluczowych obszarach: gospodarka odpadami, gospodarka wodna i wodno-ściekowa, energia odnawialna i efektywność energetyczna, ochrona przeciwpowodziowa. W celu zobrazowania skali potencjalnego wpływu proszę posłużyć się w analizie wskaźnikami kontekstowymi (np.: długość albo średnioroczna wielkość zbudowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, liczba infrastruktury towarzyszącej jak np. oczyszczalni ścieków, moc wyprodukowanej energii, istniejące elektrownie wodne itp.)*
- *Należy wesprzeć analizę informacjami na temat inwestycji realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.*

Powyższe rekomendacje zostały wdrożone.

Rekomendacje IZ RPO dla Osi VI

Rekomendacje IZ RPO zamieszczone są w opisie przedmiotowej Osi oraz rozdziale 2.1.6.4. niniejszego sprawozdania.

1.6.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi

Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi został zamieszczony w 2.3 *Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze.*

1.7 OŚ PRIORYTETOWA VII

Celem VII Osi Priorytetowej **Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna** jest „Zwiększenie udziału sektorów kultury i turystyki w gospodarce województwa lubelskiego oraz wzmocnienie powiązań międzynarodowych regionu”. Na jego realizację przeznaczono **109 806 182 EUR** (435 381 511,63 PLN), co stanowi 9,50 % alokacji na RPO WL na lata 2007-2013.

Cel VII Osi Priorytetowej zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

Działanie 7.1 *Infrastruktura kultury i turystyki* - celem działania jest poprawa atrakcyjności turystycznej regionu oraz zwiększenie dostępności do dóbr kultury. Na jego realizację zaplanowano sumę **98 247 636 EUR** (389 551 876,74 PLN), czyli 89,48% alokacji na Oś.

Działanie 7.2 *Promocja kultury i turystyki* - celem działania jest wypromowanie wizerunku Lubelszczyzny jako miejsca o dużej atrakcyjności kulturalnej i turystycznej. Na jego realizację przeznaczono **5 779 273 EUR** (22 914 817,445 PLN), co stanowi 5,26% alokacji na Oś.

Działanie 7.3 *Współpraca międzyregionalna* – celem działania jest stworzenie efektywnych powiązań partnerskich w ramach współpracy międzyregionalnej (w układzie sieciowym i dwustronnym). Na jego realizację przeznaczono kwotę **5 779 273 EUR** (22 914 817,445 PLN), co stanowi 5,26% alokacji na Oś.

Do głównych grup Beneficjentów VII Osi Priorytetowej należą jednostki samorządu terytorialnego, jednostki sektora finansów publicznych, podmioty działające w oparciu o ustawę z dnia 28 lipca 2005r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące statutową działalność w obszarze kultury i/lub turystyki działające w oparciu o Ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. Nr 169, poz.1420).

POPRAWA DOSTĘPNOŚCI TURYSTYCZNEJ WŁODAWY
MIASTA TRZECH GRANIC I TRZECH KULTUR

KONSERWACJA NAJCENNIJSZYCH ZABYTKÓW LUBLINA

3.7.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów

- **Informacja na temat rzeczowych i finansowych postępów realizacji priorytetu**

Postęp fizyczny VII Osi Priorytetowej został przedstawiony w załączniku nr IV w Tabeli 4.7.

- **Analiza jakościowa**

Konkursy

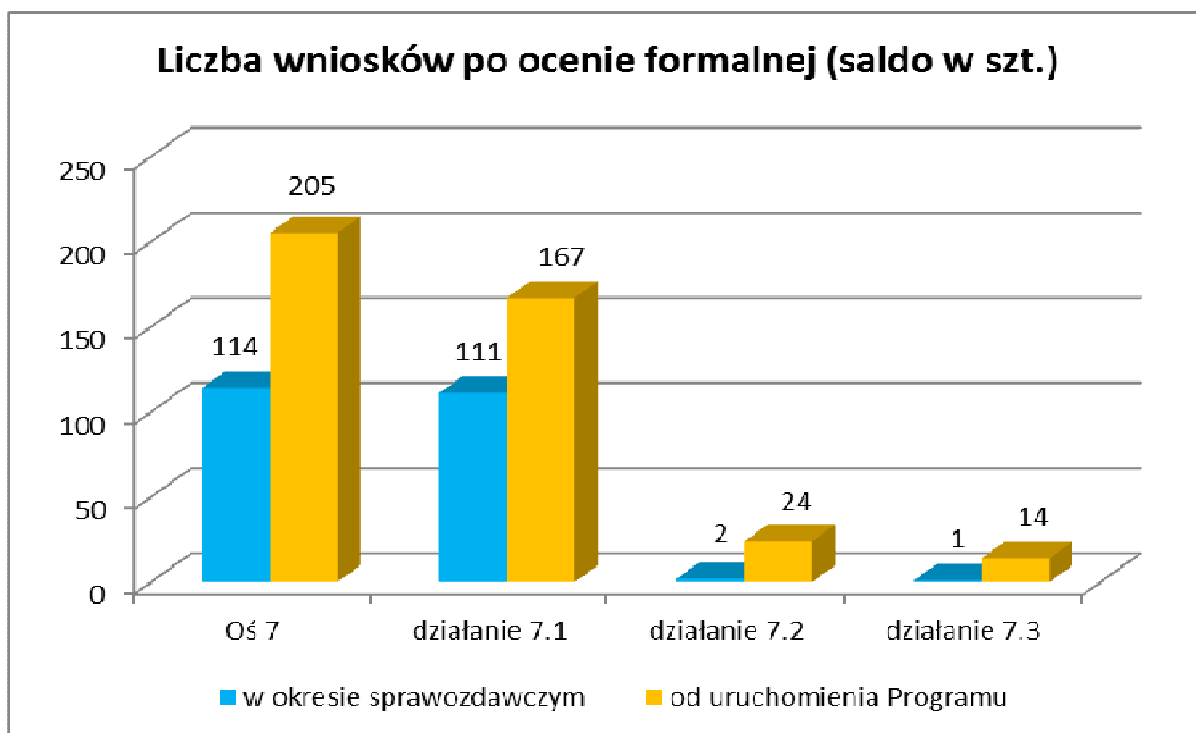
Łącznie w okresie sprawozdawczym w wyniku przeprowadzonego konkursu, na który z alokacji na Oś przeznaczono 8 500 000,00 EUR (33 702 500,00 PLN) przyjęto w ramach VII Osi Priorytetowej 48 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 42 451 190,45 EUR (168 318 970,12 PLN) oraz kwotę wnioskowanego dofinansowania z EFRR 29 673 332,84 EUR (117 654 764,71 PLN). Stanowiło to 27,02% alokacji przewidzianej w ramach Programu na realizację projektów w ramach VII Osi Priorytetowej.

Łącznie, od początku okresu programowania w ramach VII Osi Priorytetowej przeprowadzono 12 konkursów a do dyspozycji Beneficjentów skierowano 70 963 970,53 EUR (281 372 143,14 PLN) z alokacji na Oś. W ramach tych konkursów złożono 246 wniosków o dofinansowanie na łączną wartość projektów 234 858 744,68 EUR (931 214 922,64 PLN) oraz

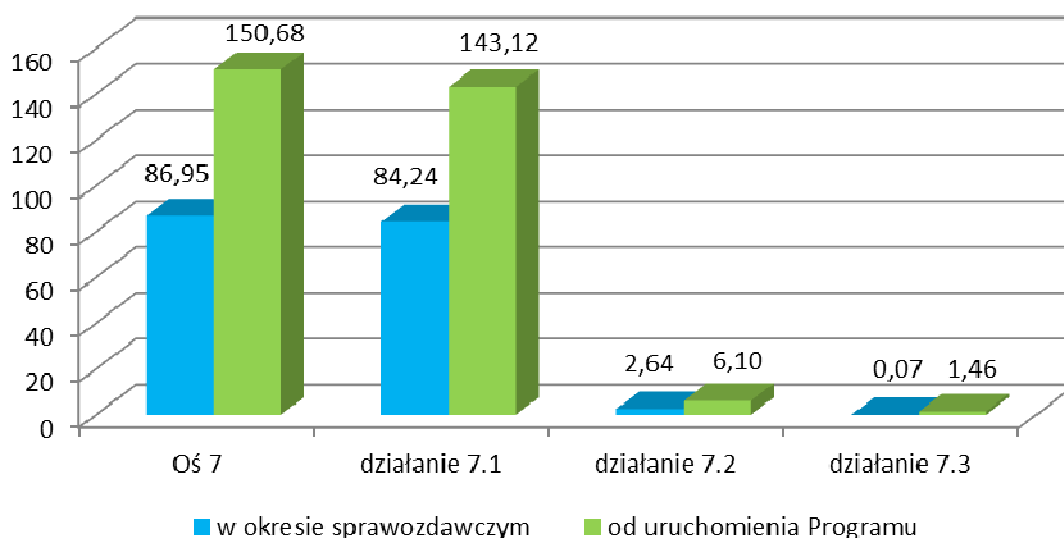
kwotę wnioskowanego dofinansowania 166 875 019,16 EUR (661 659 450,96 PLN). Stanowiło to 235,15% dostępnych środków w ramach konkursów oraz 64,63% alokacji przewidzianej w Programie na realizację projektów VII Osi Priorytetowej.

IZ RPO nie planuje ogłaszania kolejnych konkursów w ramach VII Osi Priorytetowej. Środki, które pozostały zostaną przeznaczone na realizację projektów z list rezerwowych i odwołań.

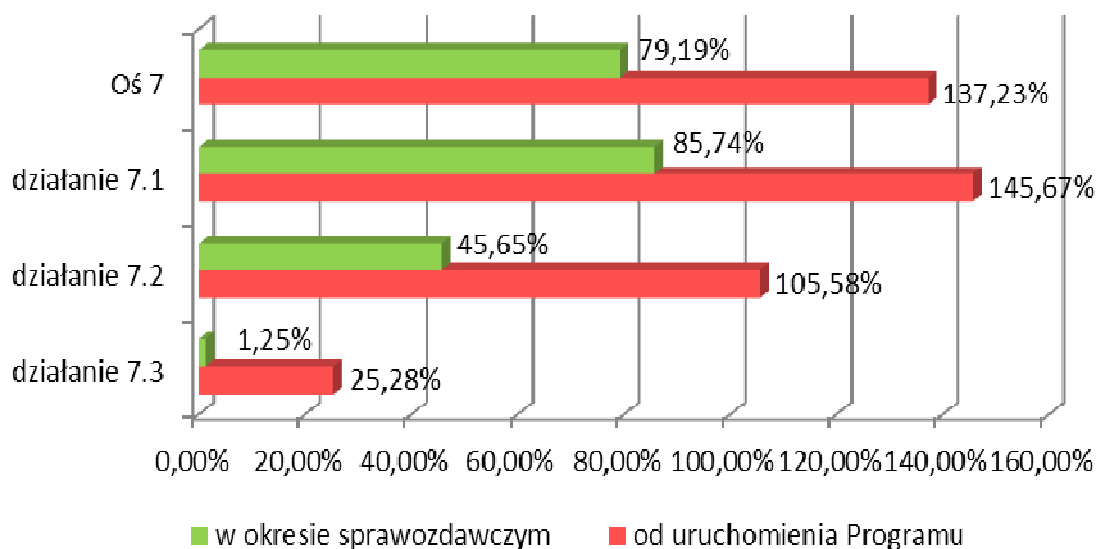
Wnioski o dofinansowanie poprawne formalnie

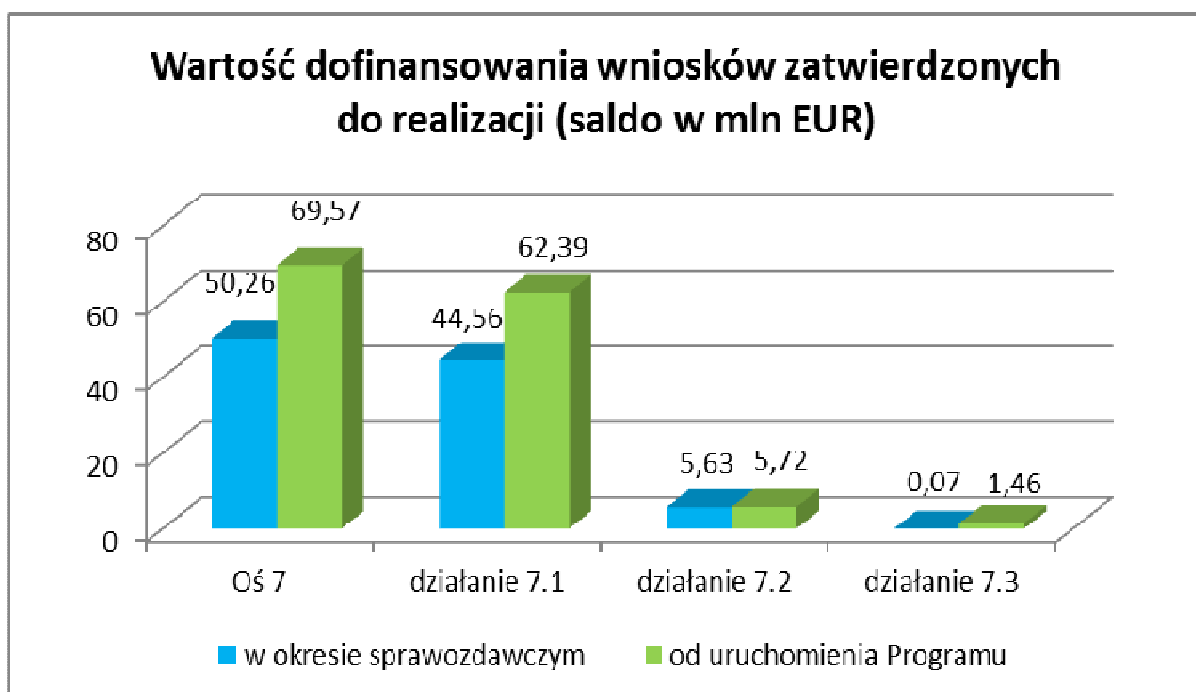
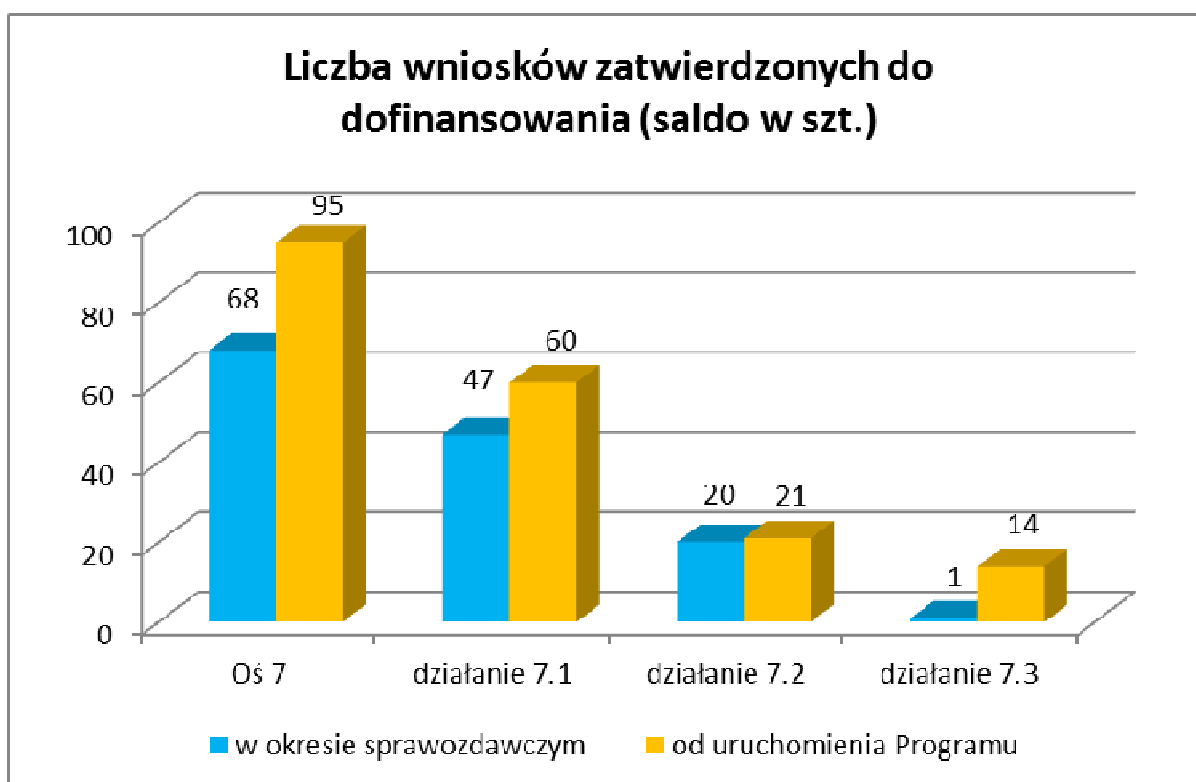
Wartość dofinansowania po ocenie formalnej (saldo w mln EUR)

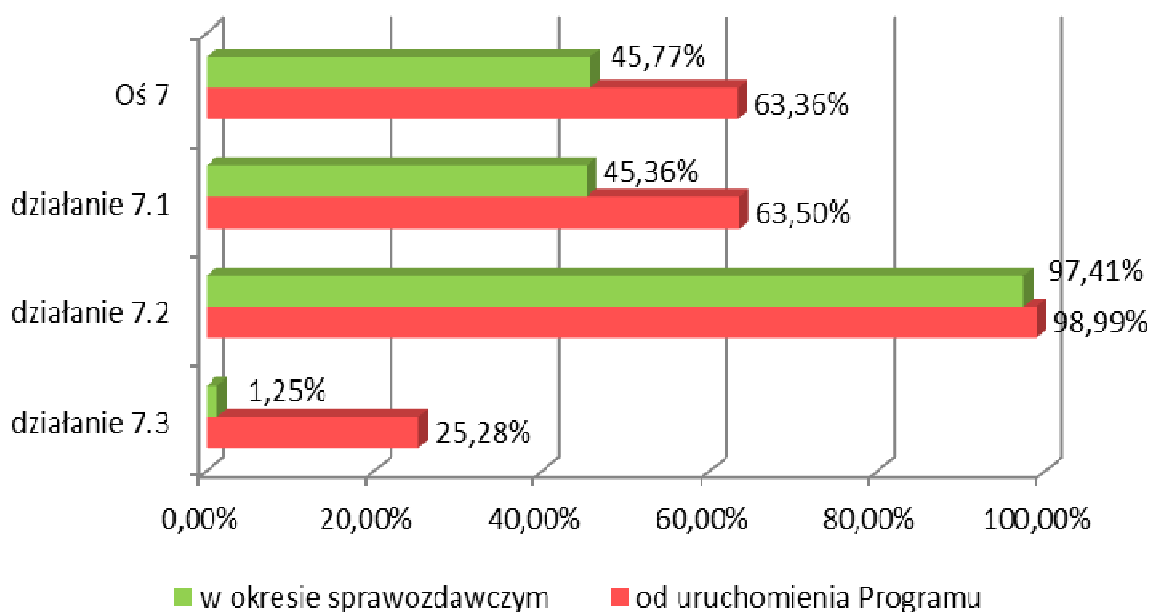
Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie wniosków po ocenie formalnej

Wnioski zatwierdzone do realizacji

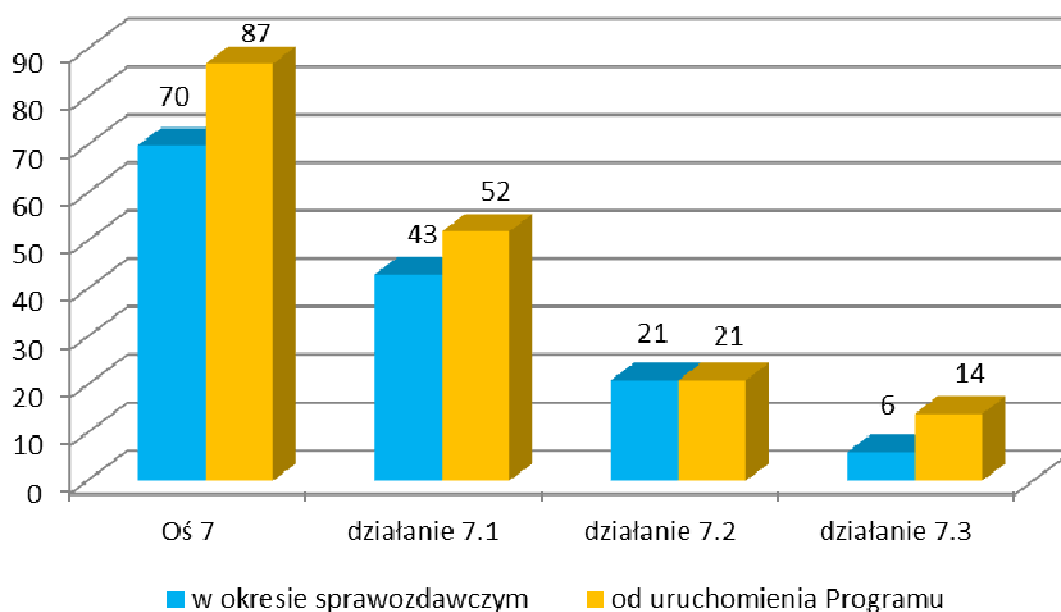

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie wniosków zatwierdzonych do realizacji

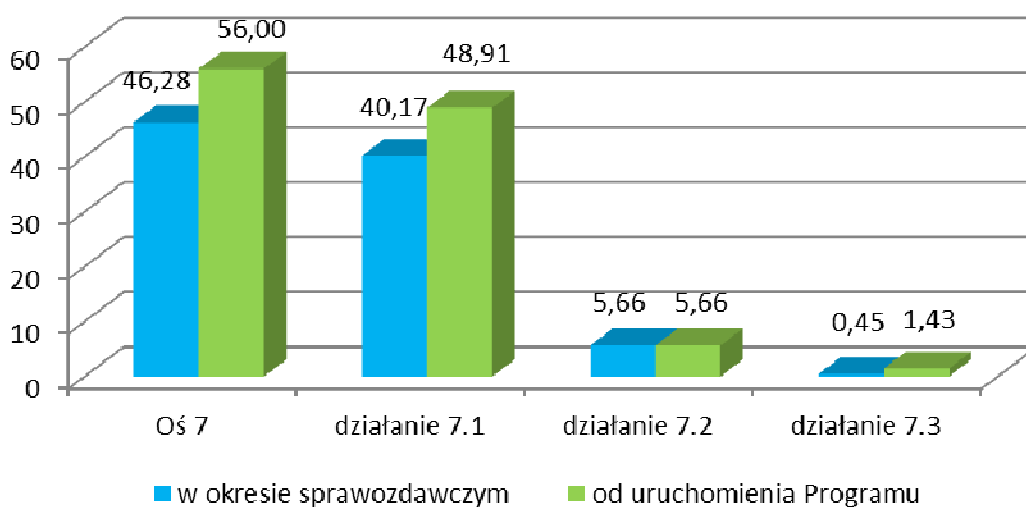

Umowy

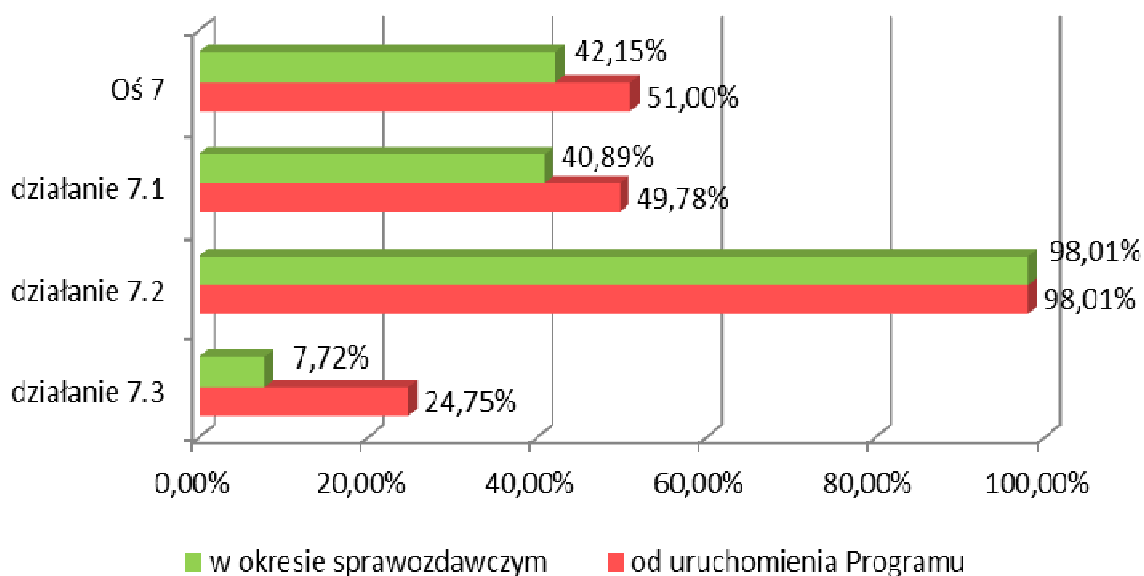
Liczba umów (saldo w szt.)

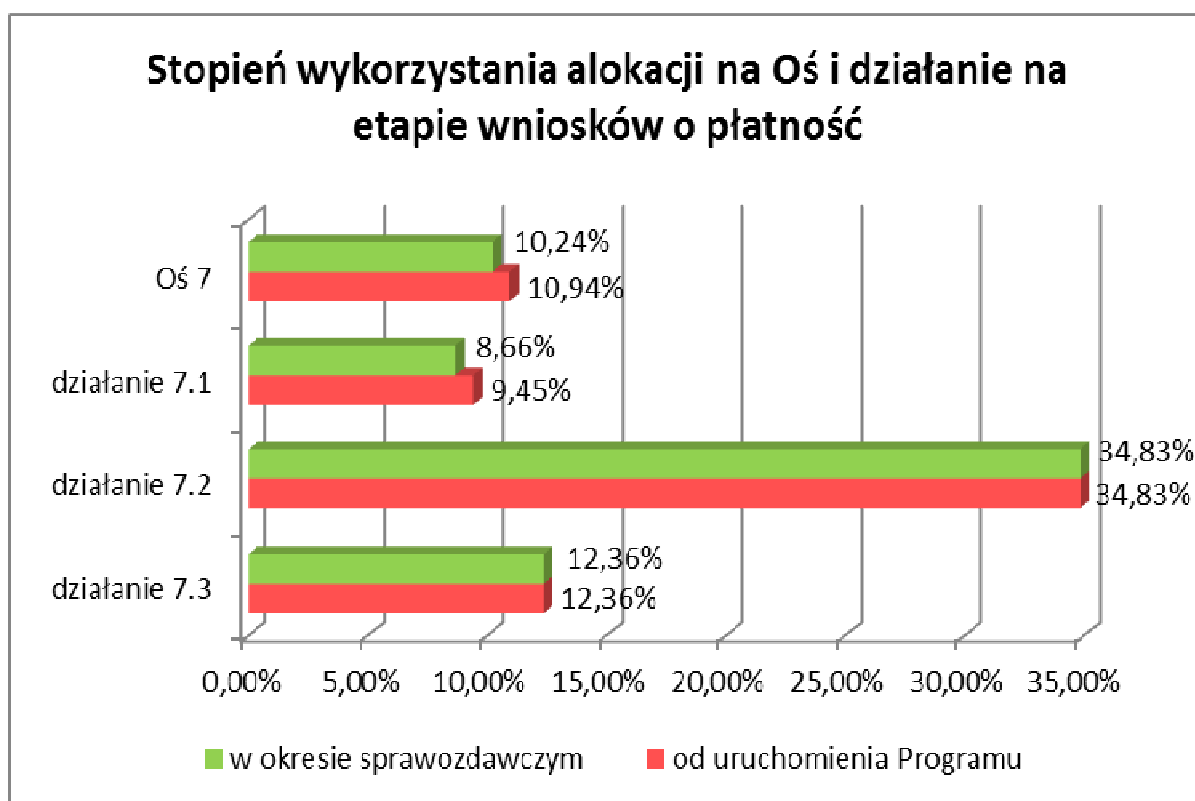
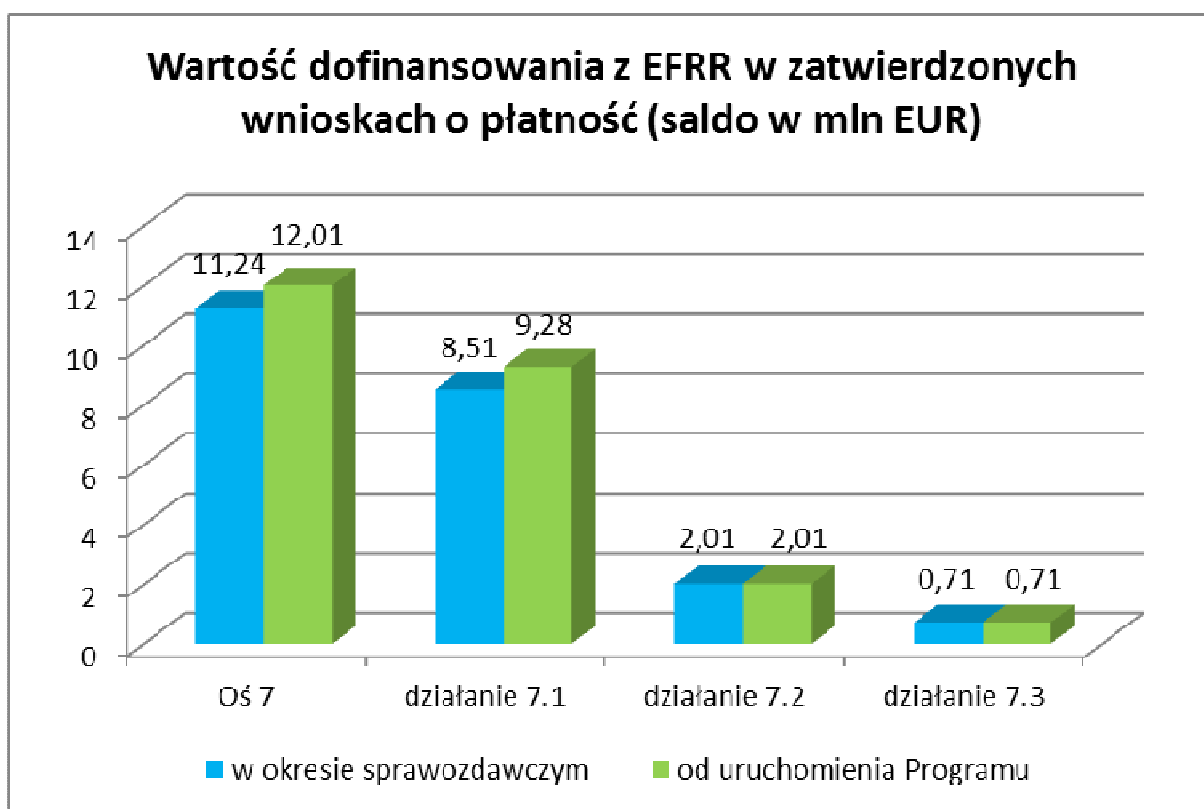
Wartość dofinansowania z EFRR w umowach (saldo w mln EUR)

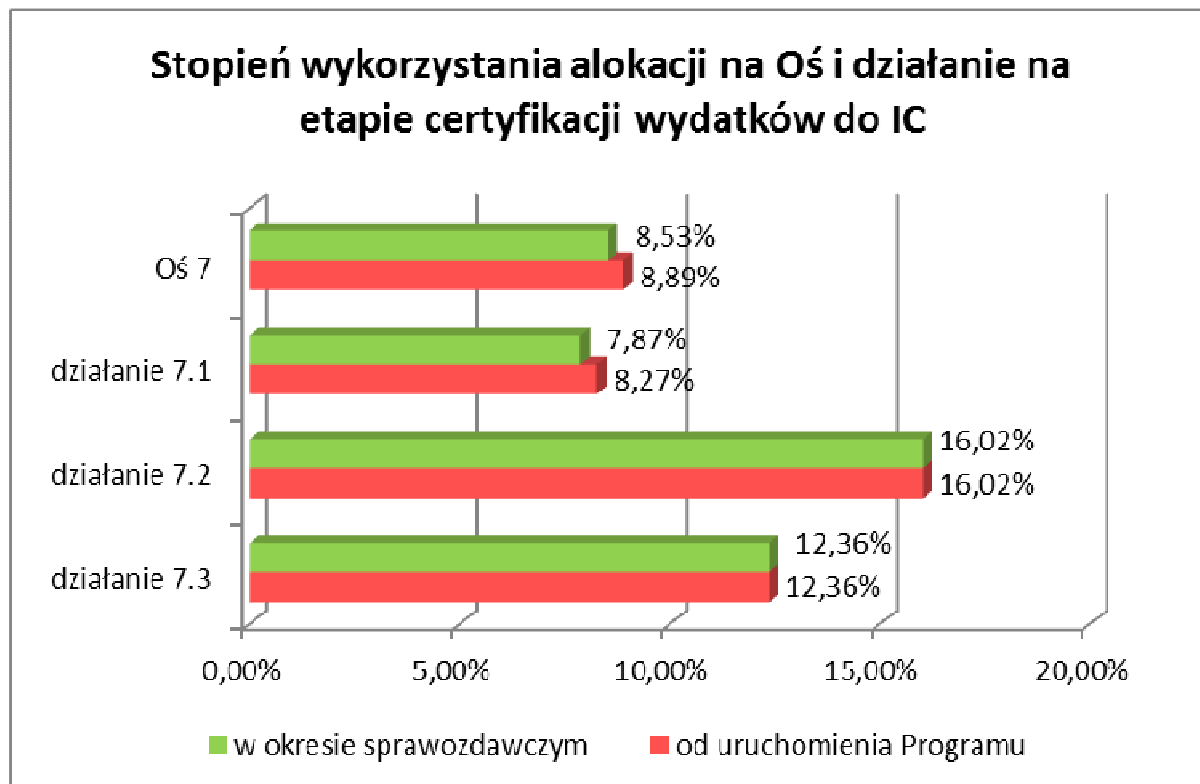
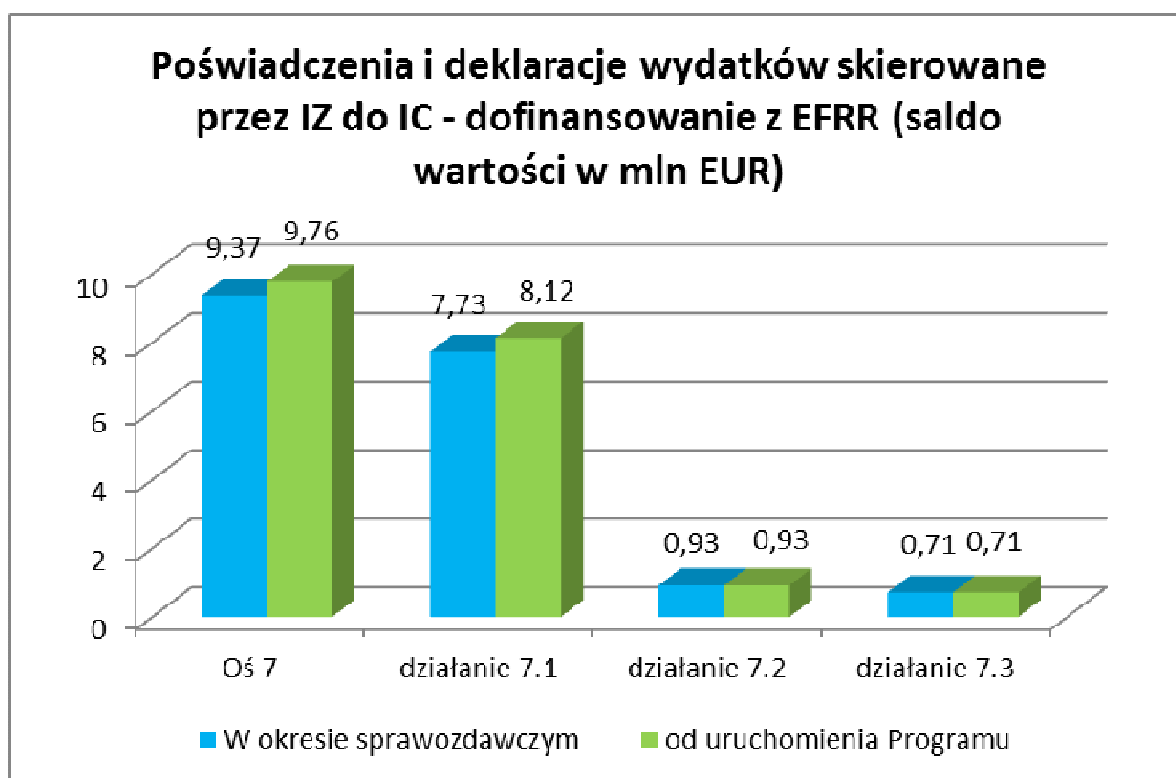
Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie podpisanych umów

Wnioski o płatność

Poświadczenia i certyfikacja

Tab. Rozkład udzielonego wsparcia pomiędzy obszar realizacji miejski/wiejski.

Działanie	Obszar realizacji	Liczba umów	Wartość projektów (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
7.1 Infrastruktura kultury i turystyki	miejski	35	60 327 207,97	38 558 275,37
	wiejski	17	16 435 223,58	10 346 869,58
7.2 Promocja kultury i turystyki	miejski	9	5 132 947,84	4 008 534,17
	wiejski	12	2 366 467,26	1 655 880,91
7.3 Współpraca międzyregionalna	miejski	9	1 406 069,39	959 393,56
	wiejski	5	673 441,86	471 244,67
Ogółem	miejski	53	66 866 225,20	43 526 203,10
	wiejski	34	19 475 132,70	12 473 995,17

Rozkład terytorialny projektów według powiatów w VII Osi Priorytetowej został przedstawiony w tabeli zawartej w rozdziale 2.1.6 niniejszego sprawozdania.

Tab. Rozkład udzielonego wsparcia wg rodzajów Beneficjentów.

Działanie/Oś	Rodzaj Beneficjenta	Liczba zawartych umów	Wartość ogółem projektów (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
7.1 Infrastruktura kultury i turystyki	Jednostki samorządu terytorialnego	38	57 324 331,78	36 469 203,72
	Uczelnie/jednostki naukowe	2	1 978 775,01	1 385 142,50
	NGO	2	5 055 941,01	2 829 439,38
	Kościóły i związki wyznaniowe	10	12 403 383,75	8 221 359,35
	Suma	52	76 762 431,55	48 905 144,96
7.2 Promocja kultury i turystyki	Jednostki samorządu terytorialnego	20	7 248 091,01	5 488 488,22
	NGO	1	251 324,09	175 926,86
	Suma	21	7 499 415,10	5 664 415,08
7.3 Współpraca międzyregionalna	Jednostki samorządu terytorialnego	12	1 673 959,16	1 149 666,53
	Uczelnie/jednostki naukowe	1	153 373,02	107 361,11
	NGO	1	252 179,07	173610,5927
	Suma	14	2 079 511,24	1 430 638,23

Oś VII Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna	Jednostki samorządu terytorialnego	70	66 246 381,94	43 107 358,48
	Uczelnie/jednostki naukowe	3	2 132 148,03	1 492 503,61
	NGO	4	5 559 444,17	3 178 976,83
	Kościóły i związki wyznaniowe	10	12 403 383,75	8 221 359,35
	Ogółem	87	86 341 357,89	56 000 198,27

Tab. Rozkład udzielonego dofinansowania przeznaczanego na realizację inwestycji w poszczególnych obszarach wsparcia.

Działanie/Oś	Obszar/nazwa kategorii	kod kategorii	Liczba podpisanych umów	Wartość ogółem projektów (w EUR)	Dofinansowanie z EFRR (w EUR)
7.1 Infrastruktura kultury i turystyki	TRANSPORT	16-32			
	Ścieżki rowerowe	24	9	13 622 236,49	8 450 541,76
	TURYSTYKA	55-57			
	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego	56	1	877 929,75	614 550,82
	Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	57	14	18 603 919,29	12 435 864,01
	KULTURA	58-60			
	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	58	21	26 039 800,55	17 723 597,77
	Rozwój infrastruktury kulturalnej	59	7	17 618 545,48	9 680 590,60
7.2 Promocja kultury i turystyki	TURYSTYKA	55-57			
	Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	57	12	2 274 063,34	1 575 124,09
	KULTURA	58-60			
	Inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych	60	9	5 225 351,75	4 089 291,00
7.3 Współpraca międzyregionalna	DZIAŁANIA NA RZECZ REFORM DOT. ZATRUDNIENIA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO	80			

	Promowanie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy odnośnych podmiotów	80	14	2 079 511,24	1 430 638,23
Oś 7 Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna	TRANSPORT	16-32	9	13 622 236,49	8 450 541,76
	Ścieżki rowerowe	24	9	13 622 236,49	8 450 541,76
	TURYSTYKA	55-57	27	21 755 912,38	14 625 538,92
	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego	56	1	877 929,75	614 550,82
	Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	57	26	20 877 982,63	14 010 988,09
	KULTURA	58-60	37	48 883 697,78	31 493 479,37
	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	58	21	26 039 800,55	17 723 597,77
	Rozwój infrastruktury kulturalnej	59	7	17 618 545,48	9 680 590,60
	Inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych	60	9	5 225 351,75	4 089 291,00
	DZIAŁANIA NA RZECZ REFORM DOT. ZATRUDNIENIA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO	80	14	2 079 511,24	1 430 638,23
	Promowanie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy odnośnych podmiotów	80	14	2 079 511,24	1 430 638,23
	OGÓŁEM	OGÓŁEM	87	86 341 357,89	56 000 198,27
	w tym STRATEGIA LIZBOŃSKA	nie występuje w tej Osi			

W ramach VII Osi Priorytetowej w Działaniu 7.1 występuje przewaga liczby zawartych umów oraz wartości dofinansowania. Wynika to z faktu, iż na to Działanie została przeznaczona najwyższa kwota alokacji. Natomiast największy stopień wykorzystania alokacji na Oś widoczny jest w Działaniu 7.2, co jest spowodowane realizacją projektu kluczowego o dużej wartości. Niski stopień wykorzystania alokacji oraz mała liczba zawartych umów zarówno w okresie sprawozdawczym, jak i od uruchomienia Programu w Działaniu 7.3 wynika ze znikomego zainteresowania Beneficjentów ww. Działaniem.

Widoczny jest większy rozkład udzielonego wsparcia w podziale na obszar realizacji wiejski/miejski w obszarze miejskim. Realizacja projektów w ramach VII Osi Priorytetowej wpływa na zmniejszenie problemów regionu wskazanych w analizie SWOT, do których zaliczono słabe wyposażenie obszarów atrakcyjnych turystycznie w infrastrukturę turystyczną oraz niskie nakłady na działalność kulturalną połączone z niedoinwestowaniem tej sfery.

Głównymi Beneficjentami Osi Priorytetowej VII są jednostki samorządu terytorialnego. Rozkład ten jest zgodny z założeniami Osi dotyczącymi rozkładu udzielonego wsparcia według rodzajów Beneficjentów. Szczegółowy opis wpływu Programu na rozwój regionu zostanie zaprezentowany dopiero po zrealizowaniu Działań Osi VII.

Projekty kluczowe

W ramach VII Osi Priorytetowej na liście IWIPK znajdują się 2 projekty kluczowe, na realizację których IZ przeznaczyła 31 399 747,79 EUR (124 500 000,00 PLN), co stanowi 28,60% alokacji na Oś.

W ramach Działania 7.1 *Infrastruktura kultury i turystyki* VII Osi Priorytetowej realizowany jest projekt kluczowy pn. „Budowa Centrum Spotkania Kultur” (CSK). Beneficjentem projektu jest Województwo Lubelskie. Całkowita wartość oszacowana została na 33 914 249,68 EUR (134,47 mln PLN), w tym dofinansowania ze środków EFRR wynosi 28 827 238,33 EUR (114,30 mln PLN). Realizacja projektu planowana jest na lata 2012/2013.

Realizacja w/w inwestycji przyczyni się do utworzenia międzynarodowego ośrodka kulturalnego w Lublinie. CSK przyczyni się do zacieśnienia współpracy w sferze kulturalnej, artystycznej, edukacyjnej, a nawet gospodarczej. W wyniku realizacji projektu Lubelszczyzna zwiększy istniejące potencjały, umacniając tym samym regionalne środowisko kulturowe, kształtując tożsamość mieszkańców regionu poprzez pielęgnowanie własnej historii, tradycji i kultury ludowej. Założenia funkcjonalno – użytkowe obiektu wskazują, iż budynek CSK powinien być miejscem, w którym spotykają się ludzie i idee. Centrum ma realizować koncepcję spotkania kultur dając każdemu mieszkańcowi regionu oraz gościom odwiedzającym Lubelszczyznę dostęp do wydarzeń artystycznych o najwyższej randze i jakości. Z drugiej strony ma to być również medium, za pomocą którego można prezentować bogactwo dorobku kulturalnego Lubelszczyzny. CSK, podkreślając metropolitalny charakter Lublina, przyczyni się do rozwoju regionalnego w wymiarze kulturalnym. Realizacja projektu ma także szanse wpłynąć pozytywnie na starania Lublina dotyczące uzyskania tytułu Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 roku.

Przedmiotowy projekt został objęty wsparciem eksperckim Jaspers, w ramach którego odbyły się spotkania z beneficjentem oraz przedstawicielami IZ RPO, podczas których poruszano kwestie związane z przygotowaniem studium wykonalności, a w szczególności przygotowaniem specyfikacji warunków zamówienia, a także poruszano problemy dotyczące procedury oceny oddziaływania na środowisko. Beneficjent pozostaje w stałym kontakcie z ekspertami Jaspers.

W ramach Działania 7.2. *Promocja kultury i turystyki* realizowany jest projekt kluczowy pn. „Opracowanie i wdrożenie systemu promocji województwa lubelskiego”. Beneficjentem projektu jest Województwo Lubelskie. Umowa podpisana została 29.10.2010 r. Całkowita wartość projektu wynosi 3 026 481,72 EUR (12 000 000,00 PLN), w tym dofinansowania ze środków EFRR wynosi 2 572 509,46 EUR (10 200 000,00 PLN). Realizacja w/w projektu

przyczyni się do wypromowania Lubelszczyzny, jako miejsca o dużej atrakcyjności kulturalnej i turystycznej oraz podniesienia konkurencyjności i atrakcyjności regionalnych produktów kulturowych oraz turystycznych na terenie Polski. Do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzone zostały wnioski o płatność na wartość dofinansowania UE 984 404,98 EUR (3 903 165,75 PLN), co stanowi 38,27% wnioskowanego dofinansowania UE. Zakończenie realizacji projektu przewidziane jest na grudzień 2011 r.

Wpływ projektów realizowanych w ramach VII Osi Priorytetowej RPO WL na potencjał turystyczny regionu lubelskiego wg Planu marketingu turystyki w województwie lubelskim na lata 2007 - 2013

Terytorialny rozkład projektów z zakresu turystyki w województwie lubelskim w podziale na powiaty ilustruje tabela zamieszczona w punkcie 2.1.6.2 *Postęp finansowy i rzeczowy* niniejszego sprawozdania (tabela przedstawiająca liczbę projektów realizowanych w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego). Zgodnie z zamieszczonymi w niej danymi najbardziej aktywnym beneficjentem jeśli chodzi o pozyskiwanie funduszy z RPO WL na inwestycje dotyczące tworzenia infrastruktury oraz promocję w obszarze turystyki i kultury jest miasto Lublin (14 podpisanych umów w ramach VII Osi Priorytetowej). Wysoką aktywność w tym zakresie wykazują również powiaty: puławski (9), zamojski (7), opolski (6) czy włodawski (6). Najmniej projektów z omawianego obszaru wdrażanych jest w powiatach: hrubieszowskim (1), świdnickim (1) czy łukowskim (0).

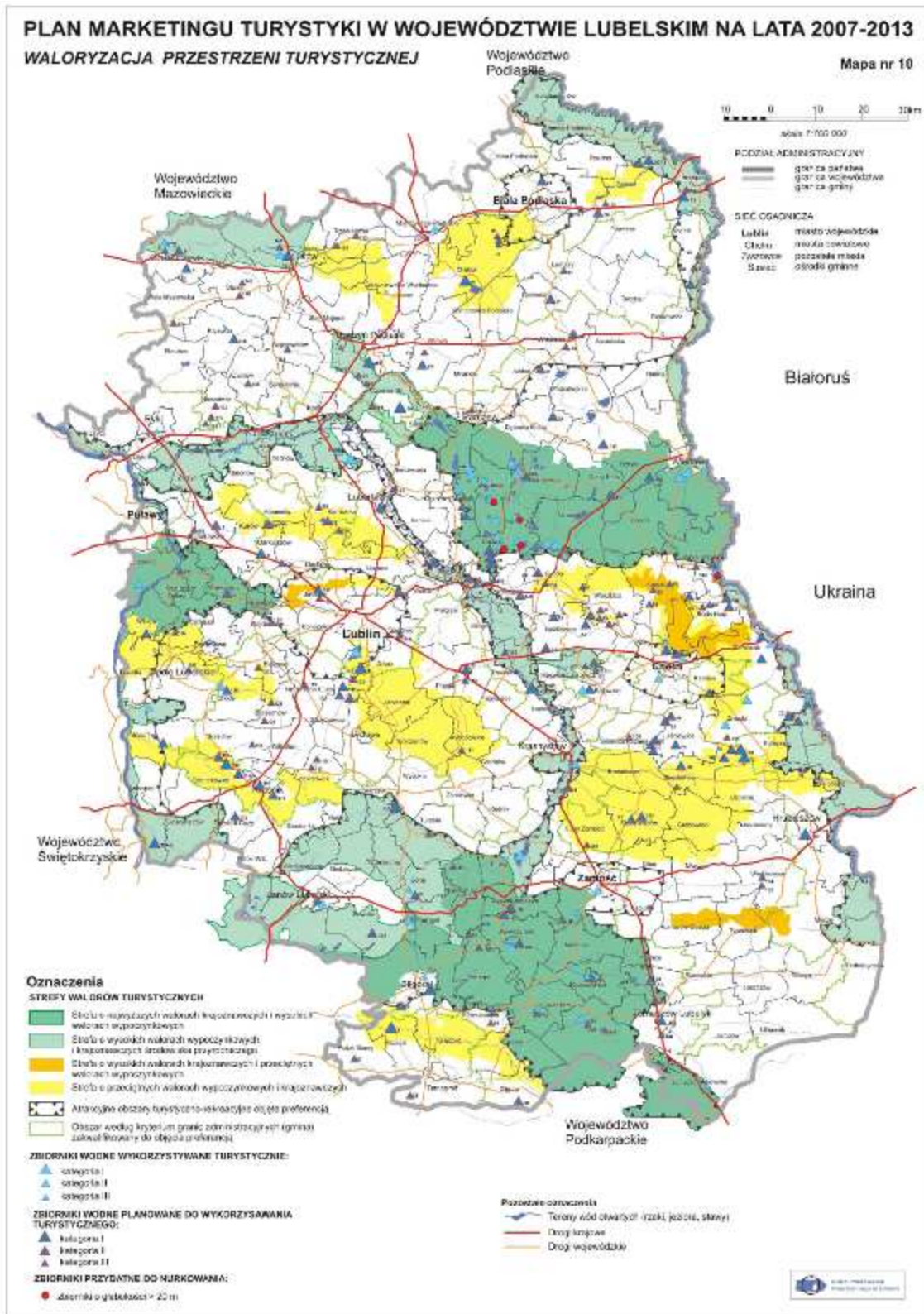
Zgodnie z *Planem marketingu turystyki w województwie lubelskim na lata 2007 – 2013* przyjętym w dniu 16 stycznia 2008 r. przez Zarząd Województwa Lubelskiego środki na rozwój infrastruktury turystycznej i produktów turystycznych mogą pochodzić m. in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013. W ramach RPO WL dofinansowywane są kompleksowe projekty bezpośrednio i pośrednio związane z turystyką, które pozwalają na zwiększenie atrakcyjności turystycznej województwa. Działaniami bezpośrednio wpływającymi na rozwój turystyki w regionie są inwestycje w infrastrukturę turystyczną, utrzymanie i ochrona dziedzictwa kulturowego, promocja kultury i turystyki, ochrona i odnowa zabytków, system informacji turystycznej, rewitalizacja obszarów miejskich oraz budowa i modernizacja obiektów sportowych. Działania pośrednio związane ze sferą turystyczną takie, jak: poprawa stanu dróg w województwie, modernizacja linii kolejowych, budowa lotniska oraz ograniczenie zanieczyszczeń środowiska naturalnego. Biorąc powyższe pod uwagę należy wskazać, iż przedsięwzięcia wdrażane w ramach poszczególnych Działań VII Osi Priorytetowej wpisują się wprost w działania o charakterze bezpośredniego oddziaływania na rozwój turystyki w regionie. Cele oraz rodzaje realizowanych tu projektów wskazane zostały we wcześniejszej części niniejszego punktu. Są one zgodne i wpisują się w następujące kierunki działań służące rozwojowi funkcji turystycznych i stanowiące założenia *Planu marketingu*:

- rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, wartości krajobrazowych, przyrodniczych oraz rozwój działalności kulturalnej jako podstawy tworzenia produktu turystycznego regionu,
- rozbudowa i modernizacja szeroko rozumianej infrastruktury turystycznej i podnoszenie jakości usług jako części składowych rozwoju produktu turystycznego województwa,
- poprawa jakości życia mieszkańców wsi oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska.

Projekty realizowane w ramach RPO WL wzmacniają główne potencjały rozwojowe turystyki i rekreacji zidentyfikowane w *Planie Marketingu*. Chodzi m.in. o:

- zachowane unikatowe dziedzictwo kulturowe – w ramach Działania 7.1 RPO WL realizowane są projekty mające na celu ochronę dziedzictwa kulturowego (zadania realizowane w ramach projektów to m.in. prace konserwatorskie, prace restauratorskie, modernizacja zabytków wraz z ich otoczeniem; monitoring i zabezpieczenie zabytków na wypadek zagrożeń; zakup i modernizacja wyposażenia służącego prowadzeniu działalności kulturalnej itp.)
- atrakcyjność krajobrazowa i przyrodnicza środowiska dla przyjazdów turystycznych związanych z aktywną turystyką kwalifikowaną, ekoturystyką, agroturystyką i turystyką wypoczynkową – w ramach Działania 7.1 RPO WL budowana lub modernizowana jest infrastruktura służąca rozwojowi aktywnych form turystyki tj. ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, ścieżki edukacyjne i przyrodnicze, kąpieliska, infrastruktura zlokalizowana wokół zbiorników wodnych – plaże, pomosty, mola, przystanie wodne, wyciągi turystyczne,
- bogactwo organizowanych w województwie imprez kulturalnych o atrakcyjnym, widowiskowym charakterze; przygraniczne położenie determinujące m.in. rozwój turystyki przygranicznej oraz tranzytowej – w ramach Działania 7.2 oraz 7.3 RPO WL realizowane są projekty, które obejmują m.in. organizację imprez i wydarzeń kulturalnych i turystycznych, targów, zawodów sportowych, festiwali, koncertów, warsztatów artystycznych i in., przygotowanie i realizację programów rozwoju i promocji regionalnych lub lokalnych produktów kulturowych i turystycznych o szczególnym znaczeniu dla regionu, kultywowanie i promocję tradycji regionalnych itp.

W *Planie marketingu* wskazano, iż skoordynowana polityka inwestycyjna w gospodarce turystycznej w latach 2007-2013 powinna koncentrować się na istniejących, wyraźnie zarysowanych ośrodkach ruchu turystycznego, a także na obszarach o wysokim potencjale dla rozwoju turystyki i rekreacji województwa. Poniższa mapa ilustruje rozmieszczenie obszarów, które objęte zostały preferencją ze względu na swoją atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną.

Poniżej przedstawiona została zwięzła charakterystyka obszarów objętych preferencją zgodnie z Planem Marketingu oraz wskazane przykładowe projekty wdrażane w RPO WL, które wpisują się w założenia strategii rozwoju turystyki:

– **Roztocze, kompleks Puszczy Solskiej i Lasów Janowskich** – obszar o walorach wypoczynkowych znaczących w skali kraju – II i III kategorii atrakcyjności turystycznej.

Podstawowym czynnikiem atrakcyjności obszaru są walory krajoznawcze Parku Narodowego i Parków Krajobrazowych, które predestynują ten obszar dla rozwoju form turystyki przyjaznych środowisku oraz walory kulturowe. Rozwojowi wskazanego obszaru preferencyjnego w zakresie atrakcyjności obszarów turystyczno-rekreacyjnych służą m. in. następujące projekty w ramach RPO WL:

- *Rozbudowa infrastruktury turystycznej w Krasnobrodzie* (Gmina Krasnobród, Działanie 7.1)
- *Odtworzenie zabytkowego układu wodno-pałacowego w Zwierzyńcu wraz z zagospodarowaniem turystycznym* (gmina Zwierzyniec, Działanie 7.1)
- *Budowa Parku Rekreacji "Zoom Natury" nad zalewem w Janowie Lubelskim* (Gmina Janów Lubelski, Działanie 7.1)
- *Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu poprzez modernizację i unowocześnienie jedyne w Województwie Lubelskim Ogródu Zoologicznego w Zamościu* (Miasto Zamość, Działanie 7.1)
- *Zielone serca Europy - promocja walorów kulturowych i turystycznych terenów Gminy Zamość* (Gmina Zamość, Działanie 7.3)

– **Rejon Środkowej Wisły** obejmujący: Małopolską Dolinę Wisły, Wrzelowiecki Park Krajobrazowy, Kraśnicki i Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu, Kazimierski Park Krajobrazowy z Kazimierzem Dolnym, Puławami i Nałęczowem - obszar zróżnicowany pod względem przyrodniczym (liczne rezerваты przyrody, paneuropejski korytarz ekologiczny) i krajobrazowym (urozmaicony krajobraz: rozległej doliny rzecznej, unikatowa sieć wąwozów); bardzo ciekawy pod względem kulturowym (z wieloma zabytkami architektury: zespoły i budowle sakralne, zespoły rezydencjonalne, turystyczne szlaki dziedzictwa kulturowego, muzea, ośrodki sztuki ludowej). Rozwojowi wskazanego obszaru preferencyjnego w zakresie atrakcyjności obszarów turystyczno-rekreacyjnych służą m. in. następujące projekty w ramach RPO WL:

- *Odbudowa Muzeum Sztuki Złotniczej w Kazimierzu Dolnym przy ul. Rynek 19* (Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym, Działanie 7.1)
- *Rewaloryzacja i zagospodarowanie Zespołu Zamkowego w Kazimierzu Dolnym* (Gmina Kazimierz Dolny, Działanie 7.1)
- *Remont konserwatorski Świątyni Sybilli i Domu Gotyckiego w Puławach* (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy, Działanie 7.1)
- *Rewaloryzacja i konserwacja Domu Żółtego i części Pałacu ks. Czartoryskich w Puławach z przeznaczeniem na cele kulturalno - turystyczne* (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy, Działanie 7.1).

– **„Polesie Zachodnie”** - W jego skład wchodzi: Poleski Park Narodowy, Pojezierze Łęczyńsko - Włodawskie i Lasy Parczewskie. Jest to obszar o walorach wypoczynkowych znaczących w skali kraju - II i III kategorii atrakcyjności turystycznej. Podstawowym czynnikiem atrakcyjności obszaru są bardzo wysokie walory przyrodnicze (Poleski Park Narodowy i liczne rezerваты przyrody), występowanie głębokich jezior oraz walory kulturowe - wielokulturowość pogranicza, zabytki architektury, miejsca pielgrzymkowe, turystyczne szlaki dziedzictwa kulturowego, muzea, ośrodki sztuki ludowej. Rozwojowi wskazanego obszaru preferencyjnego w zakresie atrakcyjności obszarów turystyczno-rekreacyjnych służą m. in. następujące projekty w ramach RPO WL:

- *„Kresy piękne z natury" program promocji walorów turystycznych i kulturowych centrum turystyczno - rekreacyjnego Okuninki nad Jeziorem Białym jako markowego produktu Gminy Włodawa i województwa lubelskiego* (Gmina Włodawa, Działanie 7.2)

- *Program promocji walorów kulturowych i turystycznych Włodawy – miasta trzech granic i trzech kultur* (Gmina Miejska Włodawa, Działanie 7.2)
- *Turystyczne i rekreacyjne zagospodarowanie Gminy Włodawa* (Gmina Włodawa, Działanie 7.1)
- *Wielobarwny wypoczynek. Budowa ścieżki rowerowej na terenie Pojezierza Łęczyńsko – Włodawskiego* (Powiat Łęczyński, Działanie 7.1).
- **Obszar Doliny Wieprza** obejmujący parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu w jego strefie. Podstawowym czynnikiem atrakcyjności są wysokie walory przyrodnicze. Rejon związany jest przede wszystkim z możliwością rozwoju turystyki wodnej na bazie walorów przyrodniczych, krajoznawczych Wieprza i przyległych obszarów (w mniejszym stopniu kulturowych). Rozwojowi wskazanego obszaru preferencyjnego w zakresie atrakcyjności obszarów turystyczno-rekreacyjnych służy projekt w ramach RPO WL pt. *Promocja markowego produktu turystycznego Lubelszczyzny „Kajakiem po Bystrzycy i Wieprzu”* (Powiat Lubelski, Działanie 7.2).
- **Podmiejskie strefy rekreacyjne** – zwłaszcza wokół Lublina, Chełma, Białej Podlaskiej, Zamościa a także wokół pozostałych większych miast regionu - jako obszary zaplecza wypoczynkowego miast wskazane do kształtowania podmiejskich rezerw rekreacyjnych. Podstawowym czynnikiem atrakcyjności dla funkcji rekreacyjno - wypoczynkowej jest dobrze rozwinięta baza rekreacyjno – sportowa, kąpieliska, zbiorniki wodne, lasy komunalne, parki, ścieżki spacerowe i rowerowe, ośrodki jeździeckie, lotniska sportowe oraz ogrody działkowe i domki letniskowe. Rozwojowi wskazanego obszaru preferencyjnego w zakresie atrakcyjności obszarów turystyczno-rekreacyjnych służą m. in. następujące projekty w ramach RPO WL:
 - *Rozbudowa infrastruktury turystycznej wokół Zalewu Kraśnickiego* (Miasto Kraśnik, Działanie 7.1)
 - *Turystyka aktywna z kulturą w tle na Ziemi Kraśnickiej* (Powiat Kraśnicki, Działanie 7.2)
 - *Gotania. Etap I - Oznakowanie tras turystycznych oraz Transgraniczne Centrum Informacji Turystycznej w Hrubieszowie* (Gmina Miejska Hrubieszów, Działanie 7.1).

Przedstawione powyżej konkretne przykłady realizacji założeń Planu marketingu poprzez projekty wdrażane w ramach RPO WL świadczą o wysokim poziomie koordynacji polityki inwestycyjnej w gospodarce turystycznej w latach 2007 – 2013 w województwie lubelskim. Inwestycje współfinansowane z EFRR z jednej strony wzmacniają główne potencjały rozwojowe turystyki i rekreacji zidentyfikowane w Planie marketingu, budują silne podstawy gospodarki turystycznej, aktywizują cały region i propagują rozwój różnorodnych form turystyki i rekreacji a z drugiej strony starają się stanowić reakcję na wskazane w dokumencie problemy rozwojowe ograniczające wykorzystanie tychże potencjałów.

Finansowe wsparcie projektów ze środków RPO WL przyczyni się do wykorzystania potencjału naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego tak, by zarówno sektor turystyki jak i sektor kultury w większym stopniu wpływały na poziom/wielkość PKB w regionie.

Analiza zakresu terytorialnego oraz tematycznego projektów z obszaru współpracy międzynarodowej.

Projekty realizowane w ramach Działania 7.3 *Współpraca międzyregionalna* VII Osi Priorytetowej RPO WL w istotny sposób przyczyniają się do tworzenia efektywnych powiązań partnerskich w ramach współpracy międzyregionalnej w układzie sieciowym i dwustronnym,

które z kolei prowadzą do podniesienia jakości zasobów ludzkich, sprzyjają rozwojowi gospodarki regionu, wpływają na wzrost zaufania społecznego i aktywności obywatelskiej.

Projekty obecnie realizowane lub których realizacja już się zakończyła, wykazują z jednej strony dużą różnorodność poruszanych tematów z wielu dziedzin a z drugiej strony szeroki wachlarz zawiązanych partnerstw. Wydaje się, iż w celu określenia partnerów oraz obszarów współpracy międzyregionalnej najodpowiedniejszym będzie przywołanie konkretnych projektów:

– ***Jesteśmy razem – młodzi w Europie*** – przedsięwzięcie jest wspólnym przedsięwzięciem **Miasta Chełm, Miasta Utena na Litwie i Miasta Liepaja na Łotwie**. Ma na celu podniesienie konkurencyjności Miasta Chełm poprzez nawiązanie współpracy międzynarodowej w obszarze środowisk młodzieżowych oraz wykreowanie dla nich interesującej oferty. Realizacja projektu, skierowanego do młodzieży i wykorzystanie jej potencjału, przyczyni się do przełamywania stereotypów narodowościowych i kulturowych oraz podniesie atrakcyjność regionów w oczach mieszkańców, turystów i inwestorów. Ciekawym jest fakt, iż w ramach projektu podejmowane są działania w zakresie szeroko rozumianej kultury Hip – Hop, co stanowi reakcję na potrzeby młodzieży sygnalizującej deficyty w tym zakresie.

– ***LUBELSKIE.EU - Europejska sieć współpracy turystycznej*** – projekt realizowany przez **Lubelską Regionalną Organizację Turystyczną w partnerstwie z Samorządem Województwa Lubelskiego oraz Polską Organizacją Turystyczną**, którego celem jest podejmowanie działań promocyjnych na rzecz Regionu Lubelskiego. W ramach projektu m.in. przygotowano stoiska promocyjne regionu na 10 największych targach turystycznych w Europie: w Niemczech, Holandii, Belgii, Norwegii, Szwecji, Finlandii, na Litwie, we Włoszech, w Hiszpanii i Londynie, podczas których rozdano kilkanaście tysięcy sztuk materiałów promocyjnych, uczestniczono w licznych spotkaniach i nawiązano wiele kontaktów branżowych.

– ***Moje miasto w naszej Europie. Międzynarodowe spotkanie młodzieżowych rad miast partnerskich w Lublinie*** – uczestnikami projektu są członkowie młodzieżowych rad lub przedstawiciele organizacji młodzieżowych współpracujących z Radami Miast z następujących miast: **Nancy (Francja), Delmenhorst (Niemcy), Pernik (Bułgaria), Poniewież (Litwa), Debreczyn (Węgry), Lublin (Polska)**. Projekt polega na organizacji warsztatów i konferencji poświęconych samorządności wśród młodzieży z różnych krajów w celu nawiązania współpracy uczniów lubelskich szkół z młodzieżą zagraniczną.

– ***Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej*** – projekt miasta Lublin realizowany w partnerstwie z miastami: **Münster (Niemcy), Poniewież (Litwa) i Viseu (Portugalia)**, którego celem jest stworzenie efektywnych powiązań partnerskich w ramach współpracy międzyregionalnej ludzi, niezależnie od granic państwowych poprzez: opracowanie ramowych, wieloletnich programów współpracy (organizacja wizyt studyjnych, warsztatów, konferencji tematycznych); wypracowanie strategii współpracy międzynarodowej miasta oraz przygotowanie projektów pilotażowych, wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej a zarazem ustanowienie przyjaznych stosunków ze społecznością zamieszkujących miasta partnerskie (poprzez organizowanie targów, zawodów sportowych, festiwali, koncertów, warsztatów artystycznych i innych przedsięwzięć służących promocji regionu); kampania promocyjna Lublina i Lubelszczyzny w kraju i za granicą (publikacje, biuletyny informacyjne, stworzenie strony internetowej, kampanie promocyjne, itp.); współdziałanie z placówkami dyplomatycznymi w kraju i za granicą, z działającymi w Polsce zagranicznymi instytucjami kultury i z instytucjami polskimi za granicą; uczestnictwo w międzynarodowych związkach miast, nacisk na współpracę z miastami partnerskimi w ramach istniejących sieci miast.

- **Partnerskie współdziałanie na rzecz promocji Roztocza Tomaszowskiego jako atrakcji turystycznej Unii Europejskiej** - Projekt realizowany jest w partnerstwie z **Powiatem Freudenstadt (Niemcy – Kraj Związkowy Badenia Wirtembergia) oraz gminami Bełżec, Lubycza Królewska, Susiec, Tomaszów Lubelski i Tyszowce**. Bezpośrednim efektem partnerskiej współpracy będzie opracowanie i wdrożenie skutecznego programu działań w zakresie rozwoju turystyki powiatu tomaszowskiego, przeszkolenie pracowników samorządowych i przedstawicieli branży turystycznej w zakresie profesjonalnej promocji, utworzenie w pięciu gminach powiatu, charakteryzujących się największą atrakcyjnością sprawnego systemu informacji i promocji turystycznej, opracowanie i wydanie materiałów promocyjnych. Realizacja partnerskiego projektu zakłada wykorzystanie najlepszych doświadczeń we współpracy z partnerem niemieckim, funkcjonującym na obszarze Schwarzwald, do promowania Roztocza jako atrakcji przyrodniczej i turystycznej Unii Europejskiej .
- **Ponad granicami – transfer wiedzy i doświadczeń osób w wieku 50+** - Głównym celem projektu było stworzenie warunków dla wzrostu aktywności zawodowej i społecznej generacji 50+ na Lubelszczyźnie, dzięki stworzeniu efektywnych, ponadnarodowych powiązań partnerskich w ramach współpracy między **Lubelszczyzną (Polska) a Perthshire (Szkocja)**.
- **Rajd samolotowy Polska – Litwa im. Generała Tadeusza Góry** - Projekt realizowany w partnerstwie przez: **Gminę Miejską Świdnik, Gminę Rejonową Soleczniki na Litwie, Powiat Świdnicki i Aeroklub Świdnik**, mający na celu promocję walorów turystyczno – rekreacyjnych obu regionów, popularyzację sportów lotniczych i promocja miejscowego Aeroklubu, kreację nowego produktu turystycznego i jego pozytywny odbiór przez społeczność lokalną, podnoszenie świadomości historycznej mieszkańców Powiatu.
- **Razem ku przedsiębiorczości! – pobudzanie aktywności społeczno-gospodarczej przedsiębiorców sektora MŚP z terenu Powiatu Łęczyńskiego** – projekt realizowany w partnerstwie z miastem **Humenne (Słowacja)**. Jego celem jest m.in. poprawa optymalności współpracy międzyregionalnej regionu poprzez partycypowanie łęczyńskiego biznesu w doświadczeniach inwestycyjnych przedsiębiorców regionu partnerskiego, rozwój postaw proinwestycyjnych wśród przedstawicieli sektora MŚP terenu Powiatu Łęczyńskiego poprzez uczestnictwo w konferencji i telekonferencji, nawiązanie współpracy przez lokalny biznes z przedstawicielami przedsiębiorców sektora MŚP miasta Humenne.
- **Współpraca międzyregionalna powiatu chełmskiego i miasta Chełm szansą rozwoju turystyki ziemi chełmskiej jako atrakcji wschodniej granicy Unii Europejskiej** - jest wspólnym przedsięwzięciem **Powiatu Chełmskiego, Miasta Chełm i Miasta Trebieszów na Słowacji**. Przedmiot projektu stanowi wsparcie współpracy międzyregionalnej dwóch partnerskich obszarów w zakresie turystyki poprzez uczestnictwo w wizytach studyjnych oraz warsztatach i konferencjach z udziałem ekspertów z dziedziny rozwoju turystyki i planowania strategicznego, a także opracowanie planu rozwoju turystyki i współpracy międzyregionalnej, który będzie zawierał m.in. wykaz produktów turystycznych.
- **Współpraca straży pożarnych powiatu tomaszowskiego z partnerami z Niemiec i województwa podkarpackiego** – Celem projektu jest podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności członków jednostek straży pożarnych powiatu tomaszowskiego poprzez uczestnictwo w wizytach studyjnych, szkoleniach, ćwiczeniach oraz innych formach doskonalenia zawodowego a przez to zapewnienie sprawności i skuteczności działań ratowniczych.
- **Zielone serca Europy – promocja walorów kulturowych i turystycznych terenów Gminy Zamość** - Projekt realizowany przez **Gminę Zamość wraz z partnerami Snina (Słowacja), Sarospatak (Węgry), Comune di Staffolo (Włoch), Rzeszów (Polska),**

którego celem jest zwiększenie świadomości mieszkańców o własnej kulturze, tradycjach oraz zwiększenie aktywności społecznej i turystycznej mieszkańców Gminy Zamość. Realizacja celu projektu bezpośrednio przyczyni się do nawiązania trwałej współpracy międzyregionalnej wnoszącej wiedzę i doświadczenie w zakresie promocji walorów kulturowych i turystycznych w celu stwarzania warunków dla rozwoju społecznego i gospodarczego.

Jak widać z powyższego zestawienia zakres tematyczny projektów realizowanych w partnerstwie jest bardzo bogaty i różnorodny – od obszaru lotnictwa, poprzez hip-hop, wzmacnianie świadomości kulturalnej i turystykę aż po aktywizację lokalnego sektora MŚP. Jeśli chodzi o partnerów wybieranych przez beneficjentów, to są to miasta z następujących państw: Litwa, Łotwa, Francja, Niemcy, Bułgaria, Węgry, Portugalia, Słowacja, Włochy. Jak widać region lubelski podejmuje inicjatywy mające na celu zacieśnianie współpracy z państwami sąsiednimi, z którymi istnieją silne, długoletnie tradycje kooperacyjne ale również dąży do nawiązania takich kontaktów z partnerami, z którymi współpraca ta nie ma tak rozwiniętego charakteru. Analiza projektów z Działania 7.3 RPO WL prowadzi do wniosku, iż silnie obecne są projekty z zakresu zacieśniania współpracy pomiędzy miastami partnerskimi – jak to ma miejsce np. w przypadku projektu Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej.

Ważnym efektem realizacji wskazanych projektów w ramach przedmiotowego Działania jest wzrost konkurencyjności Lubelszczyzny a przez to zwiększenie zdolności instytucjonalnej regionu. Ponadto projekty te spełniają ważną funkcję w zakresie spójności priorytetów współpracy zagranicznej regionu z działaniami mającymi na celu poprawę wewnątrzregionalnych standardów społeczno-gospodarczych.

Postęp rzeczowy Osi Priorytetowej

Poważne niedobory w infrastrukturze kultury i turystyki sprawiają, że potencjał regionu w tym zakresie nie jest w pełni wykorzystywany. Zwiększenie udziału sektorów kultury i turystyki w gospodarce województwa lubelskiego, wydobycie walorów kulturalnych i środowiskowych województwa oraz zwiększenie jego atrakcyjności turystycznej możliwe jest poprzez wsparcie zarówno infrastruktury kultury i turystyki, jak również sfery dotyczącej informacji i promocji regionu.

W latach 2006 – 2009 w województwie obserwowano stały wzrost liczby widzów kin i osób odwiedzających muzea (odpowiednio o 111 tys. i 30 tys. średniorocznie). Wobec tych danych osiągnięta w 2010 roku liczba widzów kin i odwiedzających muzea na poziomie niespełna 111 tys. osób oznacza dużą poprawę w tym zakresie.

Realizacja wskaźników VII Osi Priorytetowej przedstawia się następująco:

Liczba projektów z zakresu turystyki – na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie przedmiotowego wskaźnika w 2013 r. na poziomie 80% (48 szt.) w stosunku do zakładanej dla tego roku wartości. Należy jednak podkreślić, iż mimo mniejszej od pierwotnie zakładanej liczby projektów, które uzyskają wsparcie, osiągnięte zostaną powiązane z omawianym wskaźnikiem wskaźniki rezultatu, co zostało przedstawione poniżej.

Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów kultury – szacowana wartość wskaźnika w 2013 r. osiągnie 17 szt., co w przypadku bezproblemowej realizacji projektów pozwoli na osiągnięcie 170% wartości zakładanej w Programie.

Liczba projektów współpracy międzynarodowej – na koniec 2010 r. przedmiotowy wskaźnik został osiągnięty na poziomie 4 szt. Na podstawie podpisanych umów szacowana wartość wskaźnika produktu wyniesie w 2013 roku 17 szt., co wskazuje na zagrożenie jego realizacji, gdyż wartość docelowa w 2013 r. powinna osiągnąć 150 szt. W ramach Działania

7.3 realizującego ten wskaźnik były ogłoszone 2 konkursy w okresie marzec – kwiecień 2009r., które cieszyły się stosunkowo małym zainteresowaniem Beneficjentów (konkurs nr 03/RPOWL/7.3/09 – wnioskowane wsparcie 2 262 762,42 EUR (8 971 853, 01 PLN), co stanowi ok. 84% alokacji na konkurs wynoszącej 2 737 773,92 EUR (10 855 273, 60 PLN); oraz konkurs nr 04/RPOWL/7.3/09, w którym wnioskowane wsparcie wyniosło 89 326,10 EUR (354 178,00 PLN), co stanowi ok. 13% alokacji na konkurs wynoszącej 684 443,48 EUR (2 713 818,40 PLN). W odpowiedzi na w/w konkursy dla dwóch możliwych kategorii projektów: *Partnerskie inicjatywy międzyregionalne* oraz *Małe inicjatywy międzyregionalne*, złożono 22 wnioski z czego dofinansowanie uzyskało 14 wniosków o łącznej wartości stanowiącej 40 % przeznaczonej alokacji. Analizując realizację Działania 7.3 należy stwierdzić, iż Beneficjenci Programu w pierwszej kolejności skupili się na realizacji zadań związanych z rozwojem szeroko pojętej infrastruktury. Potwierdzają to wyniki ewaluacji „*Analiza zaangażowania i możliwości JST oraz MŚP w aplikowaniu o środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013*”. Wśród wymienionych przez respondentów najpopularniejszych obszarów, w których JST pozyskują wsparcie z RPO WL nie znalazły się inicjatywy współpracy międzynarodowej. Samorządy województwa są głównie zainteresowane inwestycjami w infrastrukturę drogową (58,2%), szkolną i sportową (53,9%), jak również w infrastrukturę teleinformatyczną (31,3%) oraz inwestycje dotyczące rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (29,3%). W związku z obserwowanym niskim zainteresowaniem beneficjentów Działaniem 7.3 IZ RPO zaproponowała w ramach renegeacji Programu zmniejszenie wartości docelowej przedmiotowego wskaźnika i realokację środków finansowych pozostających w Działaniu 7.3 w kwocie 4 300 000 euro do Działania 6.1, na wsparcie inwestycji z zakresu gospodarki odpadami, zgodnie z rekomendacjami ewaluacji „*Weryfikacja wartości docelowych wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013*”. Powyższa decyzja jest także zgodna z założeniami Strategii Lizbońskiej jak również realizuje założenia Strategii Europa 2020 w priorytecie „wzrost zrównoważony” - *sustainable growth* (promowanie gospodarki zrównoważonej – efektywniej wykorzystującej zasoby, bardziej zielonej, a zarazem konkurencyjnej).

Liczba utworzonych miejsc pracy – omawiany wskaźnik został osiągnięty na poziomie 15 osób, przy zakładanych 50 na koniec 2010 r. Na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wartości wskaźnika pod koniec 2013 r. na poziomie 111,5 osób, co stanowi 74% wartości założonej w Programie.

Nowe rodzaje usług/produktów/atrakcji oferowanych w wyniku realizacji projektów – wartość docelowa wskaźnika rezultatu założona w 2010 roku (30 szt.) zostanie osiągnięta w kolejnych latach i wyniesie 226 szt. w 2013, co wskazuje na przekroczenie zakładanej wartości wskaźnika (226%).

Liczba odwiedzających widzów - omawiany wskaźnik został osiągnięty na poziomie 110 828 osób, przy zakładanych 150 000 (74%) na koniec 2010 r. Analizując prognozy na kolejne lata realizacji Programu należy zauważyć, że w roku 2013 realizacja wskaźnika oscylować będzie w granicach 3 143 244 osób, co wpłynie na przekroczenie zakładanej wartości docelowej (628%).

Ewaluatorzy w badaniu „*Weryfikacja wartości docelowych wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013*” zwrócili uwagę na luki w doborze wskaźników przez Beneficjentów VII Osi Priorytetowej, co skutkowało niepełnym oglądem poziomu realizacji wskaźników podczas przeprowadzania analiz.

Rekomendowano usprawnienia w systemie monitorowania, które IZ RPO podjęła w celu rzetelnego przygotowania stanowiska re negocjacyjnego z KE.

W odniesieniu do wskaźników, których szacowana na podstawie umów realizacja znacznie przekracza wartość docelową, IZ RPO zaproponowała zwiększenie wartości tylko dla tych wskaźników, których realizacja na podstawie wniosków o płatność końcową przebiega zgodnie z szacunkami. W pozostałych przypadkach IZ pozostawiła wartości docelowe na niezmiennym poziomie.

Tabela przedstawiająca propozycje realokacji dotychczasowych środków z VII Osi Priorytetowej na inne Osie, została zamieszczona w rozdziale 2.1.6.4 *Rekomendacje IZ i innych instytucji*.

Wkład Osi w promowanie równości szans

Opis realizacji zasady równości szans został zawarty w rozdziale 2.2.1 niniejszego sprawozdania.

Cross-financing

Informacje na temat *cross-financingu* zostały zawarte w rozdziale 2.6.3 niniejszego sprawozdania.

Krajowy Program Reform

Wkład Osi w obszary i priorytety Krajowego Programu Reform znajduje się w punkcie 2.1.6.6.

Rekomendacje Komisji Europejskiej dla VII Osi Priorytetowej, przedstawione w opinii dotyczącej sprawozdania z realizacji RPO WL za 2009 r. (REGIO H.1 BG/sp D92010/ 870605. Bruksela, 1 września 2010 r.).

- *Należy przedstawić i zinterpretować podział terytorialny projektów oraz ocenić szacowany wpływ na potencjał turystyczny regionu (lub subregionów / powiatów) jaki został opisany w Planie Marketingowym. Należy ocenić również planowany wpływ na bazę turystyczną.*
- *Należy przedstawić i zinterpretować informacje na temat typów projektów (rozbudowa bazy turystycznej, atrakcyjność przedstawionej oferty kulturalnej i wystawowej, poprawa zasobów kulturowych itp.) oraz struktury beneficjentów (muzea, teatry, kościoły, organizacje pozarządowe itp.)*
- *Należy uzasadnić, w kontekście innych inwestycji, strategiczny charakter projektów kluczowych.*
- *Należy określić partnerów i obszary współpracy międzyregionalnej w kontekście celów na podstawie podpisanych umów. Należy dokonać próby porównania projektów realizowanych w ramach Programu z dotychczasowymi doświadczeniami w tej dziedzinie zdobytymi podczas realizacji programów przedakcesyjnych PHARE lub INTERREG.*

Powyższe rekomendacje zostały wdrożone.

Rekomendacje IZ RPO dla Osi VII

Rekomendacje IZ RPO zamieszczone są w opisie przedmiotowej Osi oraz rozdziale 2.1.6.4. niniejszego sprawozdania.

3.7.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi

Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi został zamieszczony w *2.3 Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze*.

3.8 OŚ PRIORYTETOWA VIII

Celem VIII Osi Priorytetowej **Infrastruktura społeczna** jest „Poprawa warunków kształcenia oraz dostępu do wiedzy, usług medycznych i pomocy społecznej”. Na jego realizację przeznaczono **152 572 800,00 EUR** (604 951 152 PLN), co stanowi 13,20% całkowitej alokacji na Program.

Cel VIII Osi Priorytetowej zostanie osiągnięty poprzez realizację poniższych działań:

Działanie 8.1 *Infrastruktura dydaktyczna i społeczna szkół wyższych* - celem działania jest zwiększenie wykorzystania potencjału regionalnych szkół wyższych, a także poprawa dostępu do bazy dydaktycznej na poziomie wyższym. Na jego realizację zaplanowano kwotę **31 208 073,00 EUR** (123 740 009,45 PLN) co stanowi 20,45% alokacji na Oś.

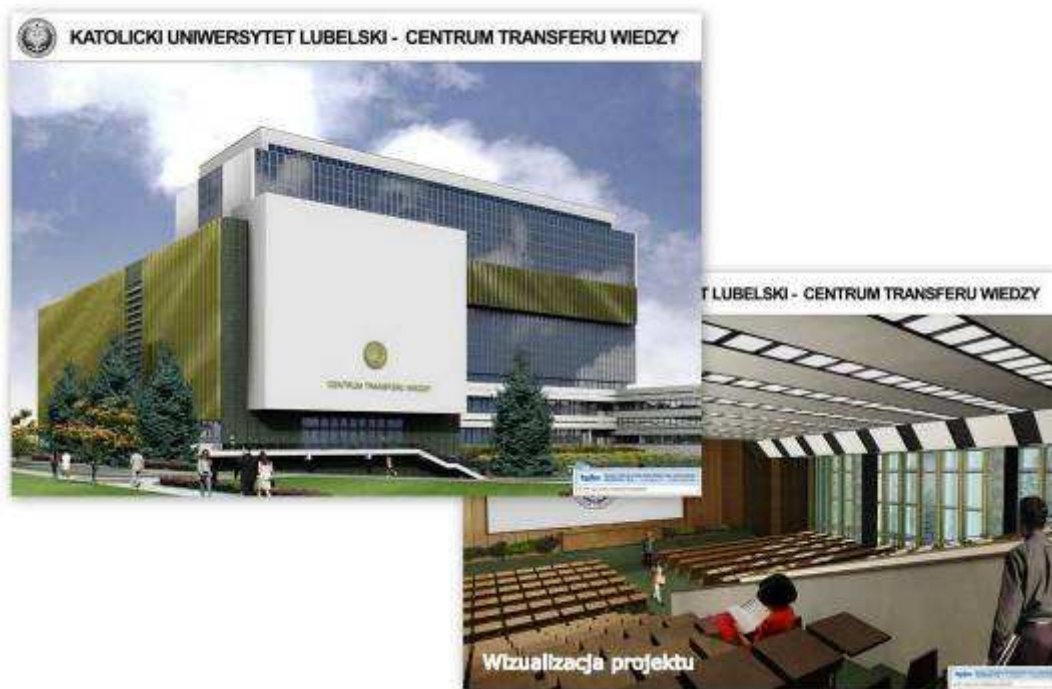
Działanie 8.2 *Infrastruktura szkolna i sportowa* - celem działania jest podniesienie poziomu kształcenia na wszystkich szczeblach nauczania (z wyłączeniem poziomu wyższego i przedszkolnego) oraz zwiększenie dostępu mieszkańców regionu do infrastruktury edukacyjnej i sportowej. Na jego realizację przeznaczono **65 572 000 EUR** (259 992 980 PLN), co stanowi 41,67% alokacji na Oś.

Działanie 8.3 *Ochrona zdrowia* - celem działania jest poprawa jakości i dostępności do świadczeń udzielanych w zakresie publicznej ochrony zdrowia. Na jego realizację przeznaczono sumę **51 458 272,00 EUR** (204 032 048,48 PLN), co stanowi 33,73% alokacji na Oś.

Działanie 8.4 *Pomoc społeczna* - celem działania jest poprawa jakości i dostępności świadczeń z zakresu pomocy społecznej, udzielanych przez domy pomocy społecznej i placówki opiekuńczo-wychowawcze. Na jego realizację przeznaczono kwotę **4 334 455,00 EUR** (17 186 114,08 PLN), co stanowi 2,84% alokacji na Oś.

Do głównych grup Beneficjentów VIII Osi Priorytetowej należą jednostki samorządu terytorialnego, jednostki sektora finansów publicznych, podmioty działające w oparciu o ustawę z dnia 28 lipca 2005r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, organizacje pozarządowe, zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, uczelnie (publiczne i niepubliczne).

3.8.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów

- **Informacja na temat rzeczowych i finansowych postępów realizacji priorytetu**

Postęp fizyczny VIII Osi Priorytetowej został przedstawiony w załączniku nr IV tabela 4.8.

- **Analiza jakościowa**

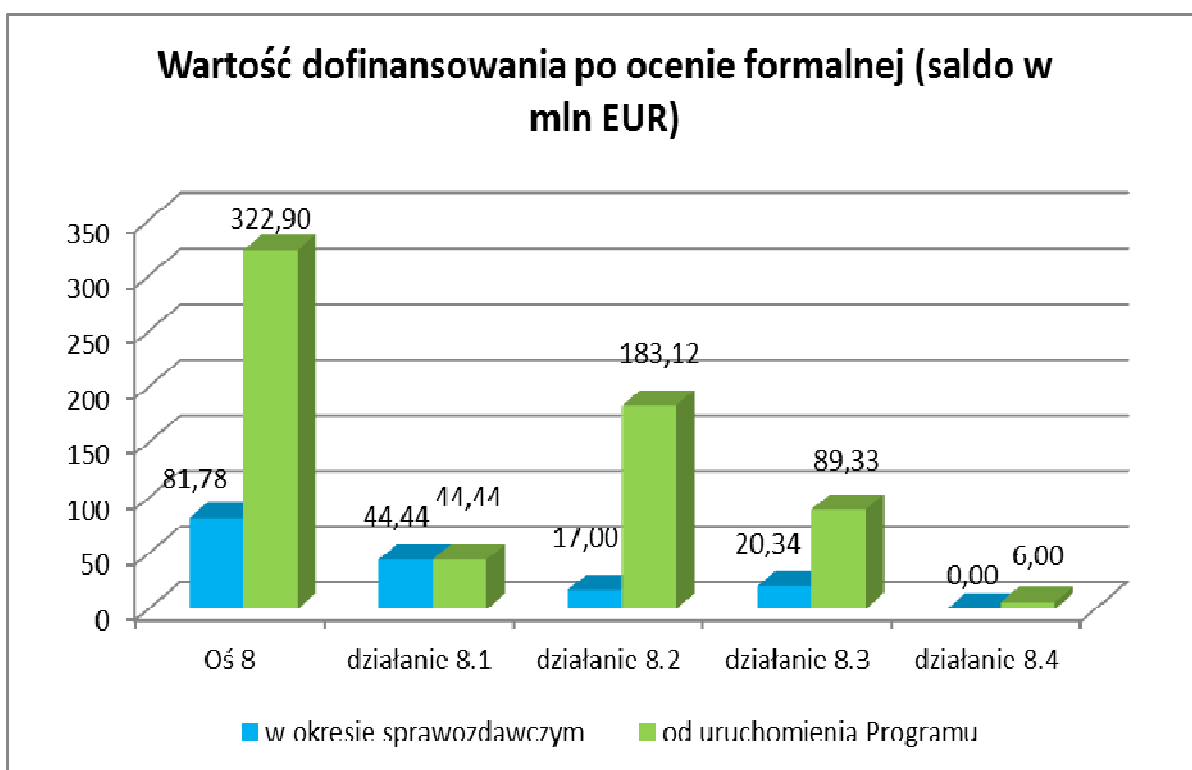
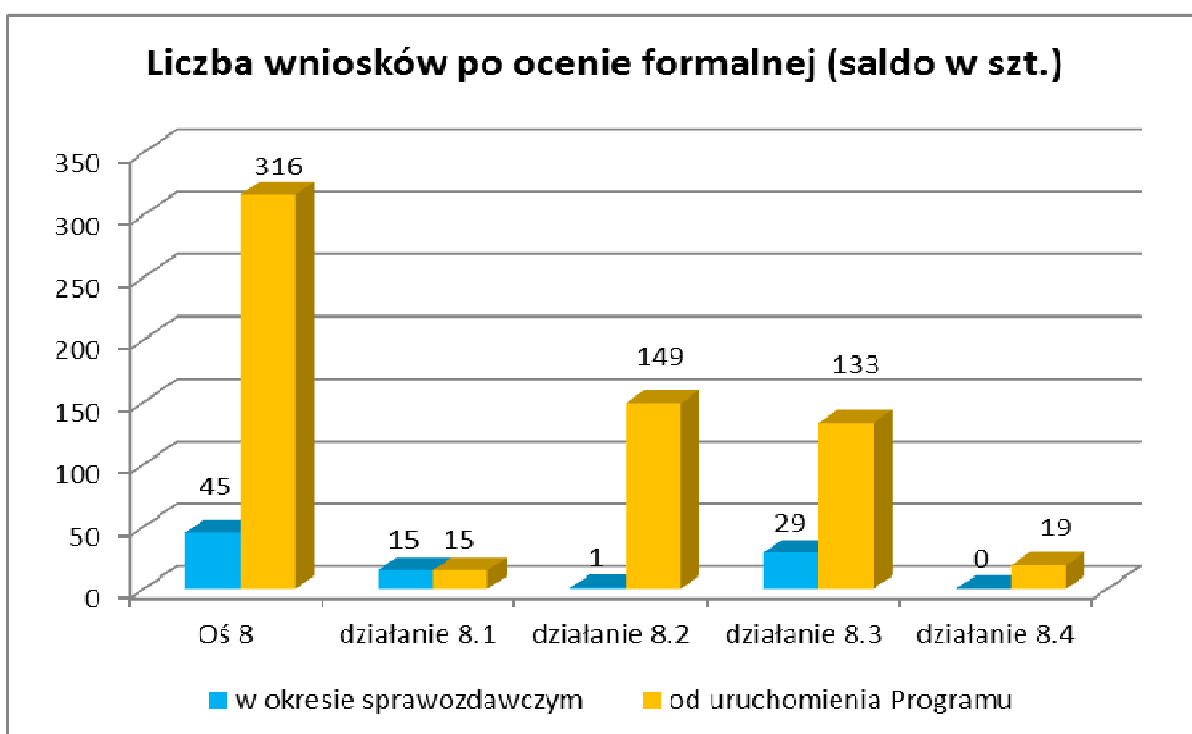
Konkursy

W ramach VIII Osi Priorytetowej w okresie sprawozdawczym nie ogłaszano konkursów. Konkursy przeprowadzane były w okresie wcześniejszym i trwały prace związane z oceną, zatwierdzaniem oraz podpisywaniem umów z Beneficjentami.

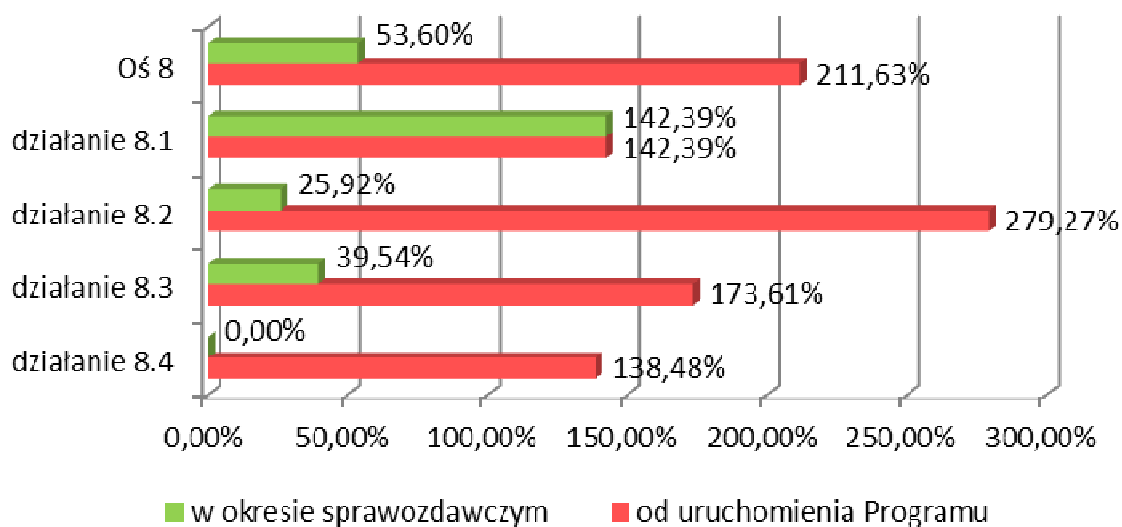
Łącznie, od początku okresu programowania w ramach VIII Osi Priorytetowej złożono 345 wniosków o dofinansowanie (w ramach 9 konkursów) na łączną wartość projektów 435 223 174,35 EUR (1 804 959 886,30 PLN) oraz kwotę wnioskowanego dofinansowania 341 365 062,89 EUR (1 353 512 474,37 PLN). Stanowiło to 279,44% dostępnych środków w ramach konkursów oraz 80,07% alokacji przewidzianej w Programie na realizację projektów VIII Osi Priorytetowej.

IZ RPO nie planuje ogłaszania kolejnych konkursów w ramach przedmiotowej Osi. Środki, które pozostały w ramach Osi zostaną przeznaczone realizację projektów z list rezerwowych i odwołań.

Wnioski o dofinansowanie poprawne formalnie

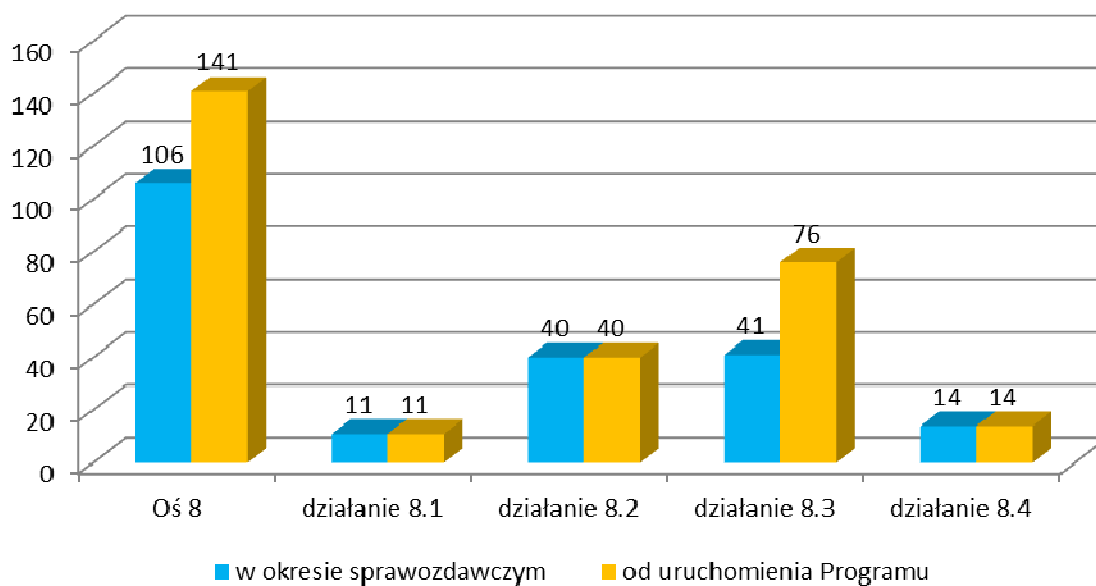

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działania na etapie wniosków po ocenie formalnej

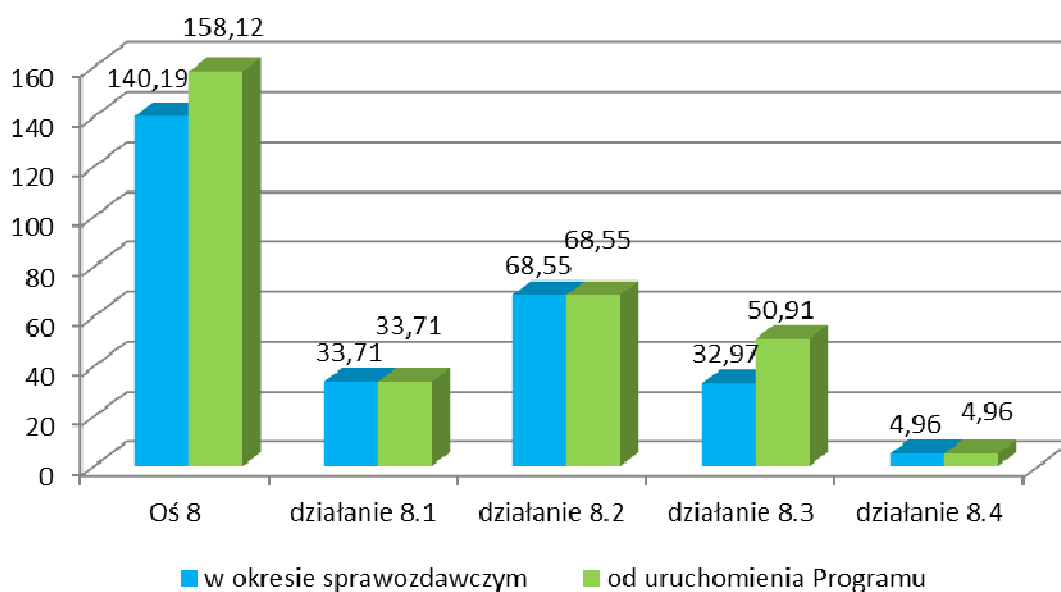

Wnioski zatwierdzone do realizacji

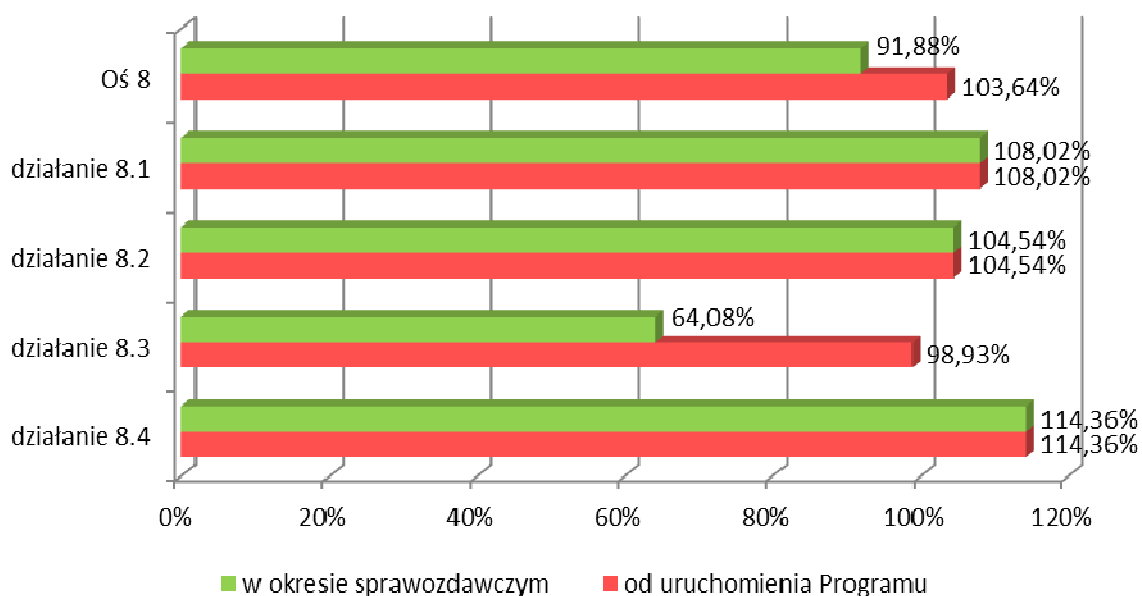
Liczba wniosków zatwierdzonych do dofinansowania (saldo w szt.)

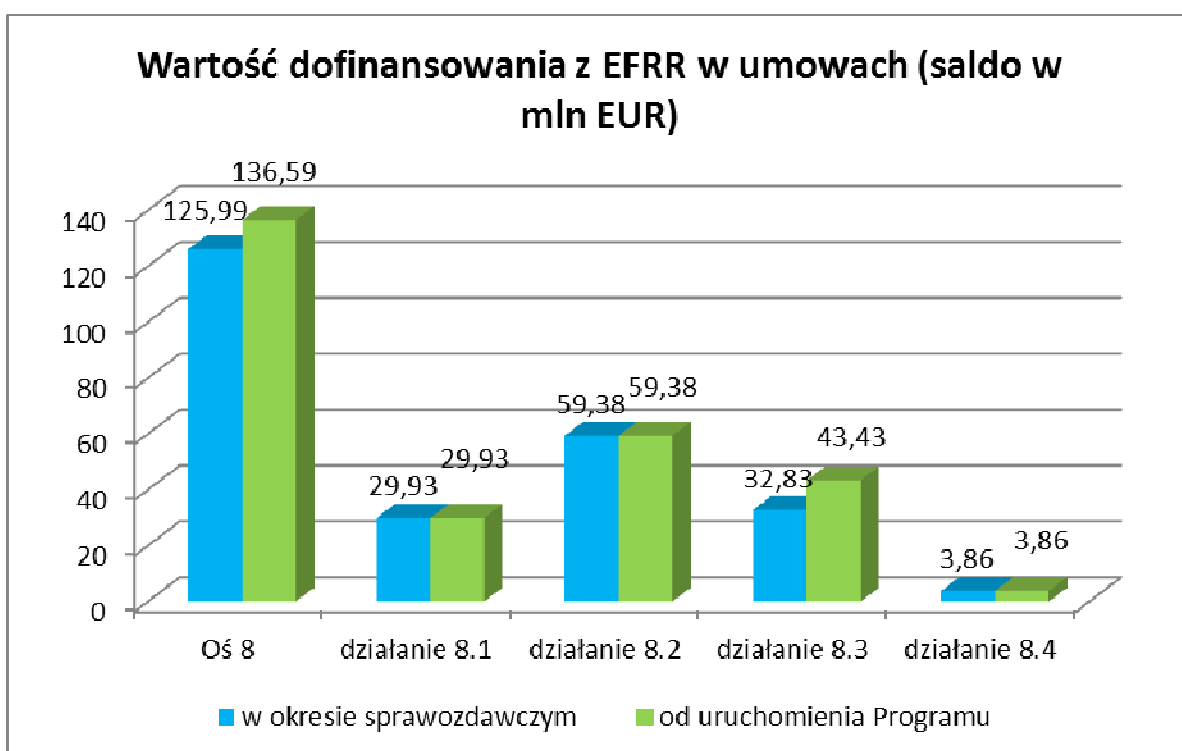
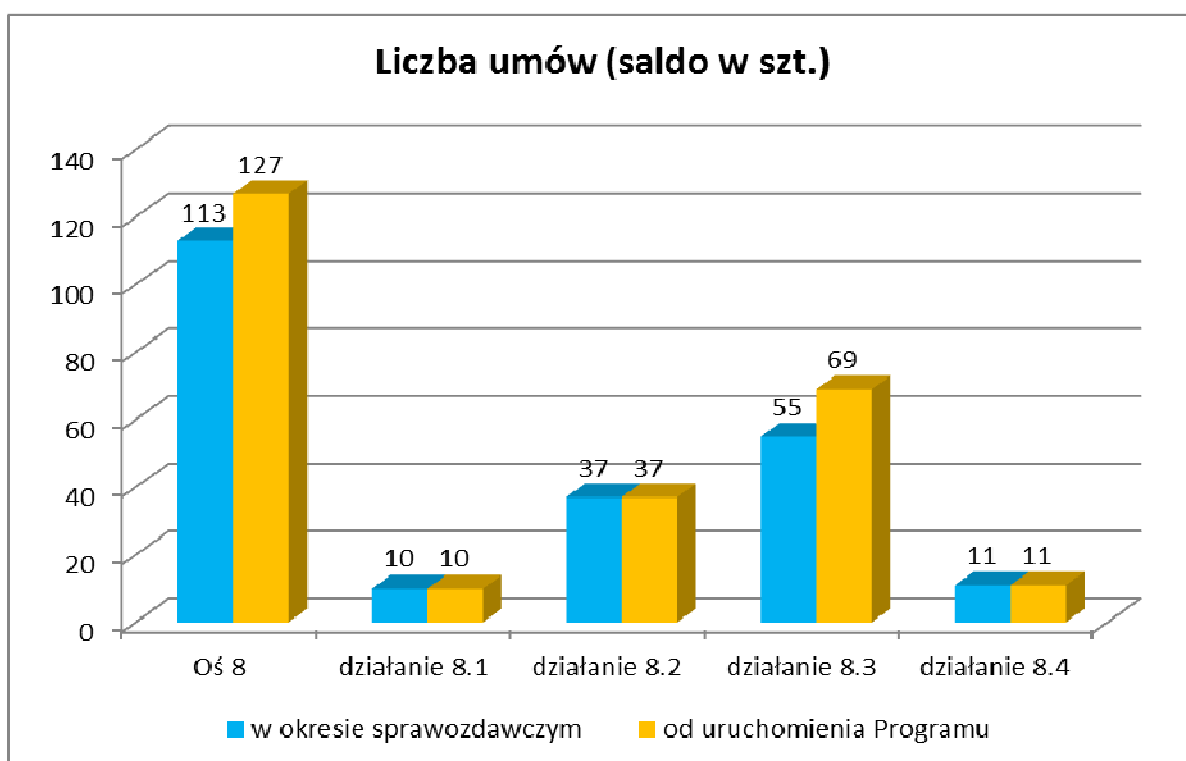
Wartość dofinansowania wniosków zatwierdzonych do realizacji (saldo w mln EUR)

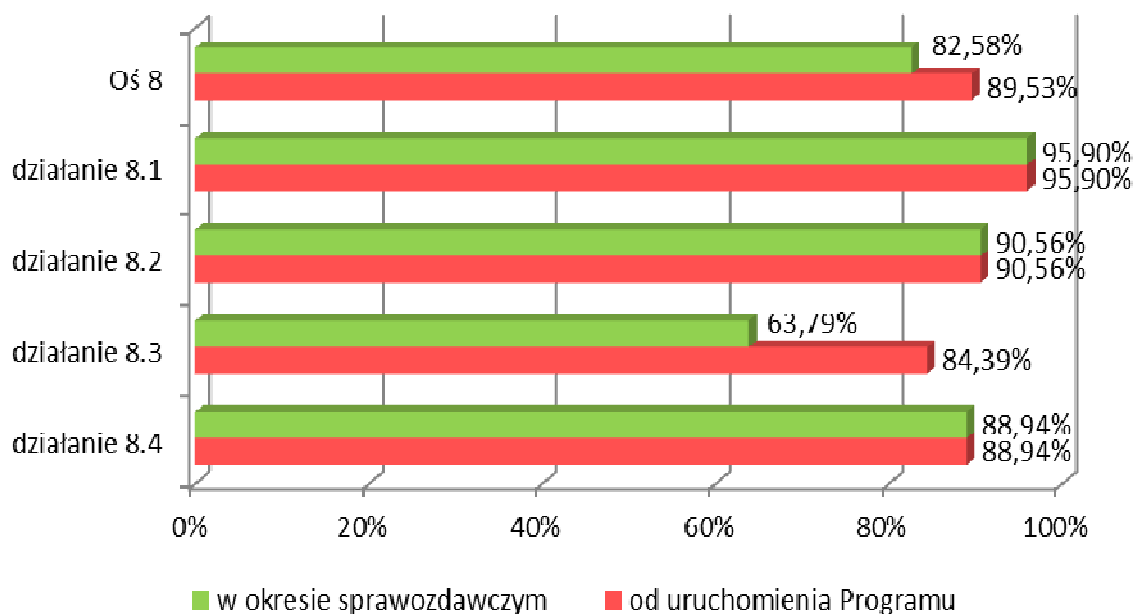
Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie wniosków zatwierdzonych do realizacji

Umowy

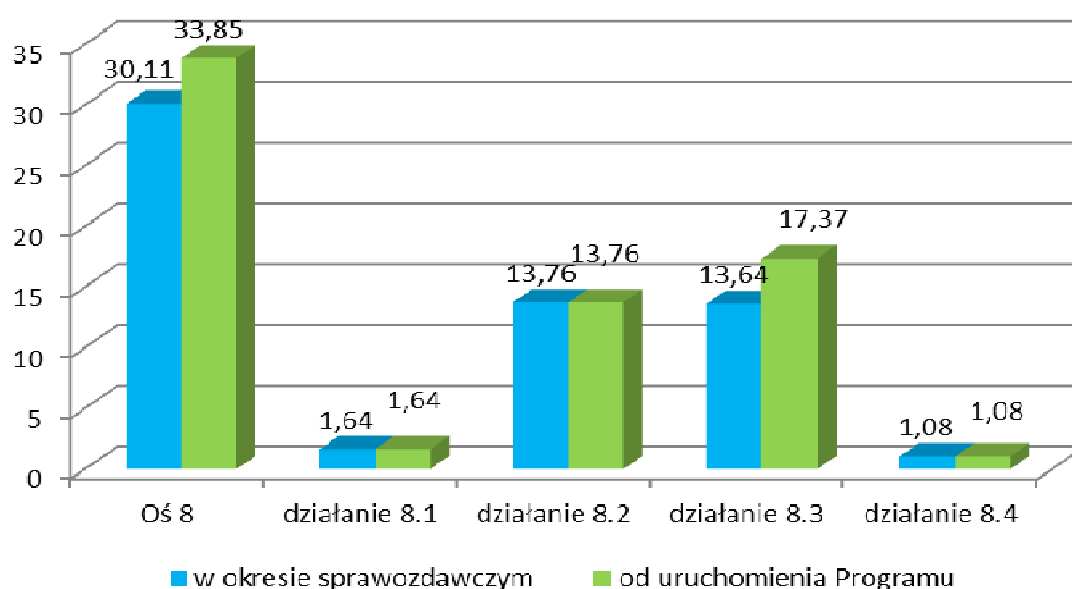

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie podpisanych umów

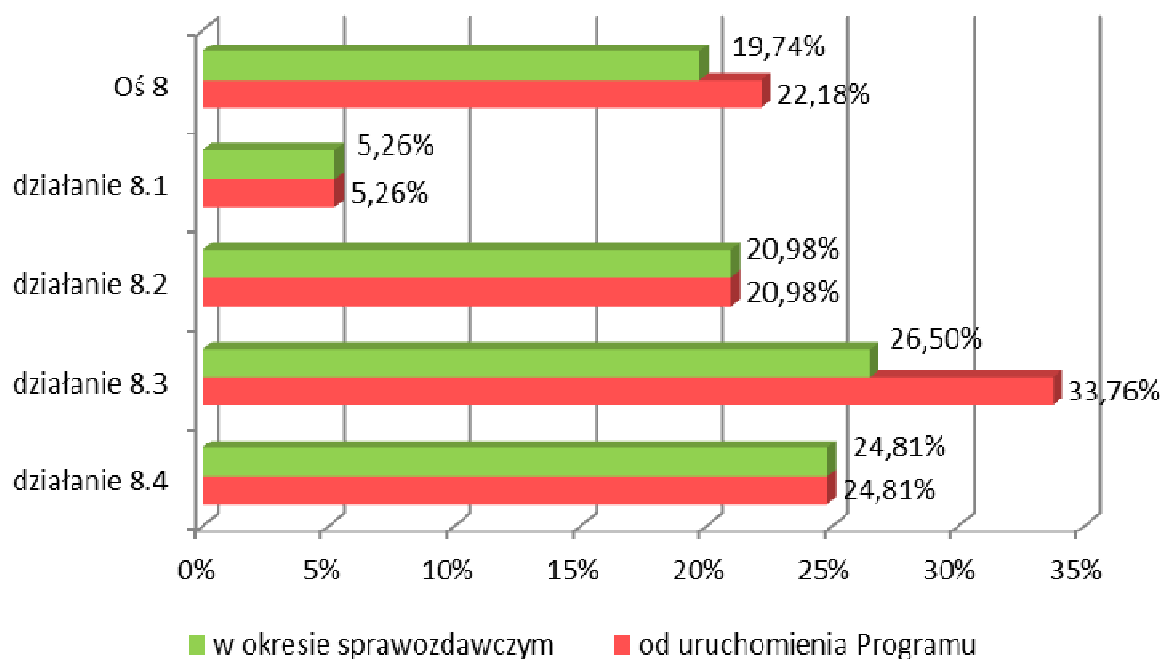

Wnioski o płatność

Wartość dofinansowania z EFRR w zatwierdzonych wnioskach o płatność (saldo mln EUR)

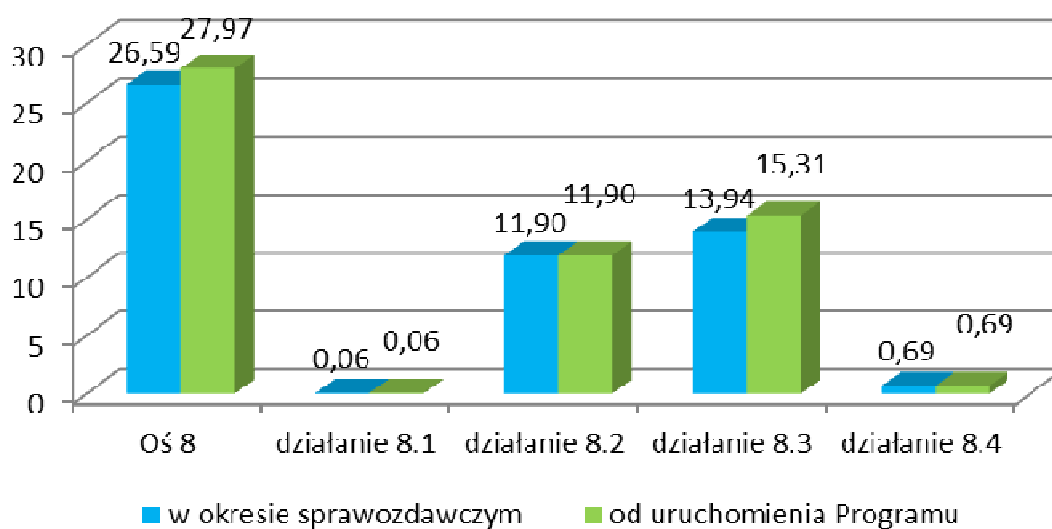

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie wniosków o płatność

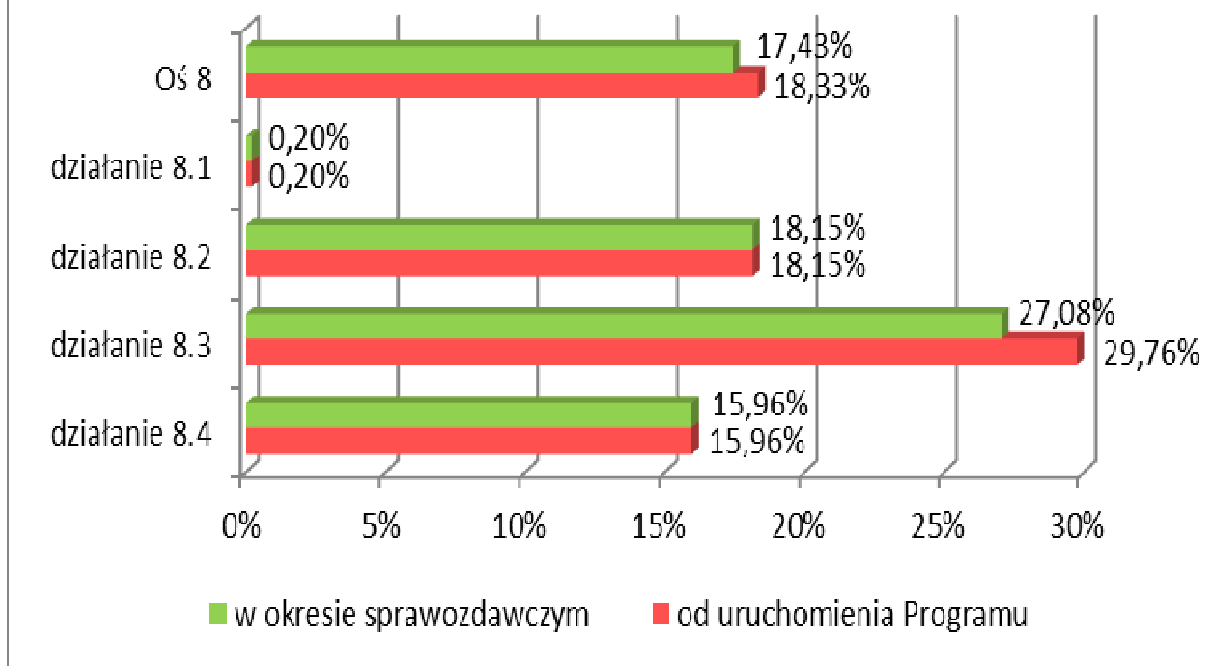

Poświadczenia i certyfikacja

Poświadczenia i deklaracje wydatków skierowane przez IZ do IC - dofinansowanie z EFRR (saldo wartości w mln EUR)

Stopień wykorzystania alokacji na Oś i działanie na etapie certyfikacji wydatków do IC

Tab. Rozkład udzielonego wsparcia pomiędzy obszar realizacji miejski/wiejski.

Działanie	Obszar realizacji	Liczba umów	Wartość projektów (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
8.1 Infrastruktura dydaktyczna i społeczna szkół wyższych	miejski	10	40 241 432,67	29 929 885,81
	wiejski	0	0,00	0,00
8.2 Infrastruktura szkolna i sportowa	miejski	17	89 723 745,49	46 209 134,65
	wiejski	20	17 439 974,06	13 171 198,79
8.3 Ochrona zdrowia	miejski	56	52 982 701,64	41 489 796,47
	wiejski	13	3 177 444,17	1 936 369,51
8.4 Pomoc społeczna	miejski	3	4 308 908,36	1 513 240,86
	wiejski	8	3 070 790,76	2 342 021,74
Ogółem	miejski	86	187 256 788,15	119 142 057,78
	wiejski	41	23 688 208,99	17 449 590,05

Rozkład terytorialny projektów według powiatów w VIII Osi Priorytetowej został przedstawiony w tabeli zawartej w rozdziale 2.1.6 niniejszego sprawozdania.

Tab. Rozkład udzielonego wsparcia wg rodzajów Beneficjentów.

Działanie/Oś	Rodzaj Beneficjenta	Liczba zawartych umów	Wartość ogółem projektów (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
8.1 Infrastruktura dydaktyczna i społeczna szkół wyższych	Uczelnie/jednostki naukowe	10	40241432,67	29929885,81
	Suma	10	40241432,67	29929885,81
8.2 Infrastruktura szkolna i sportowa	Jednostki samorządu terytorialnego	36	107 016 485,59	59 267 847,87
	NGO	1	147 233,95	112 485,57
	Suma	37	107 163 719,55	59 380 333,44
8.3 Ochrona zdrowia	Jednostki samorządu terytorialnego	10	3 334 633,46	2 131 398,42
	Przedsiębiorcy	4	2 460 247,00	1 817 293,01
	Zakłady opieki zdrowotnej	55	50365265,35	39 477 474,55
	Suma	69	56 160 145,81	43 426 165,98
8.4 Pomoc społeczna	Jednostki samorządu terytorialnego	9	6 591 841,65	3 249 077,24
	Kościóły i związki wyznaniowe	2	787 857,47	606 185,35
	Suma	11	7 379 699,11	3 855 262,60
Oś VIII Infrastruktura społeczna	Jednostki samorządu terytorialnego	55	116 942 960,70	64 648 323,53
	Przedsiębiorcy	4	2 460 247,00	1 817 293,01
	Uczelnie/jednostki naukowe	10	40 241 432,67	29 929 885,81
	NGO	1	147 233,95	112 485,57
	Zakłady opieki zdrowotnej	55	50 365 265,35	39 477 474,55
	Kościóły i związki wyznaniowe	2	787 857,47	606 185,35
	Ogólnie	127	210 944 997,14	136 591 647,83

Tab. Rozkład udzielonego dofinansowania przeznaczzonego na realizację inwestycji w poszczególnych obszarach wsparcia.

Działanie/Oś	Obszar/nazwa kategorii	kod kategorii	Liczba podpisanych umów	Wartość ogółem projektów (w EUR)	Dofinansowanie z EFRR (w EUR)
8.1 Infrastruktura dydaktyczna i społeczna szkół wyższych	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ	75-79			
	Infrastruktura systemu oświaty	75	10	40 241 432,67	29 929 885,81
8.2 Infrastruktura szkolna i sportowa	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ	75-79			
	Infrastruktura systemu oświaty	75	29	37 706 887,24	26 928 367,19
	Pozostała infrastruktura społeczna	79	8	69 456 832,30	32 451 966,26
8.3 Ochrona zdrowia	SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	10-15			
	Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)	11	11	9 979 312,59	8 227 668,78
	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ	75-79			
	Infrastruktura ochrony zdrowia	76	58	46 180 833,22	35 198 497,20
8.4 Pomoc społeczna	INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ	75-79			
	Pozostała infrastruktura społeczna	79	11	7 379 699,11	3 855 262,60
Oś VIII Infrastruktura społeczna	SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	10-15	11	9 979 312,59	8 227 668,78
	Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści	11	11	9 979 312,59	8 227 668,78

cyfrowe itp.)				
INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ	75-79	116	200 965 684,55	128 363 979,05
Infrastruktura systemu oświaty	75	39	77 948 319,91	56 858 252,99
Infrastruktura ochrony zdrowia	76	58	46 180 833,22	35 198 497,20
Pozostała infrastruktura społeczna	79	19	76 836 531,42	36 307 228,85
OGÓLEM	OGÓLEM	127	210 944 997,14	136 591 647,83
w tym STRATEGIA LIZBOŃSKA		11	9 979 313	8 227 669
STRATEGIA LIZBOŃSKA jako % udział w Osi	11	8,66%	4,73%	6,02%
STRATEGIA LIZBOŃSKA jako % realizacji planu dla Osi		założenia:	18 380 241,00	44,76%

Wysoki stopień wykorzystania alokacji na Oś Priorytetową VIII wynika z faktu, iż w danym okresie sprawozdawczym nie ogłoszono nowych konkursów lecz trwała realizacja projektów z wcześniejszych naborów. Wartość dofinansowania z EFRR jest największa w Działaniach 8.2 i 8.3, stąd proporcjonalnie duża liczba podpisanych umów.

Analizując rozkład udzielonego wsparcia pomiędzy obszarami realizacji miasto/wieś w VIII Osi Priorytetowej należy zauważyć zdecydowaną przewagę obszaru miejskiego, natomiast w poszczególnych Działaniach obszar realizacji jest bardziej niejednorodny. W Działaniach 8.1 i 8.3 przeważa miasto, natomiast w Działaniach 8.2 i 8.4 widoczna jest przewaga obszarów wiejskich. Różnice powyższe wynikają ze specyfiki adresatów poszczególnych Działań.

Do rozwiązania wskazanych w analizie SWOT problemów województwa lubelskiego takich jak: niedostateczny rozwój bazy edukacyjnej i usług związanych ze sportem i rekreacją oraz niezadowalający poziom usług społecznych (w tym zdrowotnych) wynikających z niedoinwestowania tej sfery przyczyni się realizacja projektów w ramach VIII Osi Priorytetowej. Szczegółowy opis wpływu Programu na rozwój regionu zostanie zaprezentowany dopiero po zrealizowaniu Działań Osi VIII.

Do głównych Beneficjentów Osi Priorytetowej VIII należą jednostki samorządu terytorialnego i zakłady opieki zdrowotnej. Rozkład ten jest zgodny z założeniami Osi dotyczącymi rozkładu udzielonego wsparcia według rodzajów Beneficjentów.

Na realizację **Strategii Lizbońskiej** przewidziano **12,05%** alokacji na Oś. Z analizy podpisanych umów wynika, iż realizacja SL w omawianej Osi jest niezgodna z założonymi

planami. Sytuacja ta wynika z faktu, iż w podpisanych umowach kategorii wiodące są kategoriami nielizbońskimi. W celu realizacji założeń SL na Program, IZ RPO przekaże dodatkowe środki pochodzące z KRW oraz dostosowania technicznego na osie I, III i VI, które w znacznym stopniu wpisują się w przedmiotową Strategię. Szczegółowe informacje znajdują się w pkt. 2.1.6.6 niniejszego sprawozdania.

Projekty kluczowe

W ramach VIII Osi Priorytetowej w Działaniu 8.2 *Infrastruktura szkolna i sportowa* realizowany jest projekt kluczowy pn. „*Budowa stadionu miejskiego w Lublinie wraz z zagospodarowaniem przylegającego terenu*”. Beneficjentem projektu jest Miasto Lublin. Umowa podpisana została 30.11.2010 r. Całkowita wartość oszacowana została na 39 092 055,48 EUR (155 000 000,00 PLN), w tym dofinansowania ze środków EFRR wynosi 16 998 284,99 EUR (67 398 200,00 PLN), co stanowi 11,14% alokacji na Oś. Realizacja w/w inwestycji przyczyni się do poprawy dostępności na terenie Lublina do nowoczesnej infrastruktury sportowej, upowszechnienia w większym stopniu uprawiania różnych dyscyplin sportowych, dzięki czemu wzrośnie aktywność ruchowa mieszkańców. Realizacja projektu wpłynie na zmianę wizerunku miasta, które jako stolica województwa powinno oferować szeroką gamę możliwości wypoczynku. Do końca okresu sprawozdawczego nie były zatwierdzone żadne wnioski o płatność. Zakończenie realizacji projektu przewidziane jest w grudniu 2013 r.

Postęp rzeczowy Osi Priorytetowej

W województwie lubelskim korzystniej niż w kraju prezentuje się sytuacja w zakresie liczby ludności przypadających na 1 łóżko w szpitalach ogólnych. Według danych za 2009 r. w województwie lubelskim wartość tego wskaźnika wynosiła 188, co plasowało województwo na 3. pozycji w kraju (średnia wartość wskaźnika dla kraju wyniosła 209). Mimo to sytuacja zdrowotna mieszkańców Lubelszczyzny jest znacznie gorsza niż w pozostałej części Polski. Charakteryzuje się niższym, zwłaszcza wśród mężczyzn przeciętnym wskaźnikiem trwania życia (w regionie – 70,5 lat, w kraju – 71,5) oraz wysokim wskaźnikiem zgonów powodowanych chorobami układu krążenia oraz chorobami nowotworowymi. W 2007 roku², w lubelskim zachorowalność mężczyzn na nowotwory złośliwe wynosiła 370,1/100tys. ludności (w kraju – 349,1). Od poprzedniego badania widać zaś znaczną poprawę jeśli chodzi o zachorowalność kobiet – 317,5 (w kraju – 327,9). W odniesieniu do chorób epidemiologicznych województwo lubelskie wciąż należy do obszarów o najwyższych wskaźnikach zachorowalności na gruźlicę (region lubelski – 34,3 zachorowania/100 tys. ludności, w kraju – 21,6 w roku 2009). Powyższa sytuacja wskazuje na złą sytuację ekonomiczną gospodarstw domowych funkcjonujących w województwie oraz słabą dostępność do diagnostyki i działań profilaktycznych.

Osiem zmodernizowanych szpitali (1 ogólna modernizacja i 7 termomodernizacji) i tyleż samo szpitali, które zakupiło sprzęt medyczny stanowi 21% wszystkich szpitali funkcjonujących w województwie lubelskim, natomiast potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji projektów wynosząca 6 477 w zestawieniu z ogólną liczbą leczonych w ciągu roku w szpitalach województwa lubelskiego na poziomie 471 tys. wydaje się wartością niewielką.

² Ostatnie dostępne dane pochodzące z „Biuletynu statystycznego Ministerstwa Zdrowia 2010”

Liczba wspartych obiektów edukacyjnych, zarówno podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (odpowiednio 4, 2 i 1) stanowiła wartość marginalną w odniesieniu do liczby szkół w województwie lubelskim (odpowiednio 1 064, 470, 161³).

Realizacja wskaźników VIII Osi Priorytetowej przedstawia się następująco:

W przypadku wskaźnika produktu **Liczba projektów z zakresu edukacji** został on osiągnięty na poziomie 10 szt., przy zakładanych 17 szt. (58%) na koniec 2010 r. Na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie wartości wskaźnika pod koniec 2013 r. na poziomie 42 szt., co stanowi 47% wartości założonej na ten rok. Analiza przedmiotowego wskaźnika wykazała, iż podczas określania wartości docelowej na etapie programowania, została błędnie przyjęta przewidywana wartość projektów – została ona zaniżona. W efekcie założenia Programu (rezultaty) w zakresie edukacji są realizowane mniejszą liczbą projektów o wyższej niż zakładano wartości. W związku z powyższym IZ RPO w ramach renegotjacji Programu zaproponowała zmniejszenie wartości docelowej w/w wskaźnika produktu z 90 szt. na 50 szt. należy bowiem pamiętać, iż głównym miernikiem realizacji celów działań są wskaźniki rezultatu.

Wskaźnik **Liczba wspartych obiektów edukacyjnych** został osiągnięty na poziomie 7 szt. przy zakładanych 20 na koniec 2010 r. Na podstawie podpisanych umów szacuje się znaczny wzrost realizacji omawianego wskaźnika w następnych okresach sprawozdawczych. W 2013 r. powinien on osiągnąć wartość – 70 szt., co stanowi 437% wartości założonej w Programie.

Wskaźnik **Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia** – w okresie sprawozdawczym omawiany wskaźnik został osiągnięty na poziomie 19 szt., przy zakładanych 10 szt. na koniec 2010 r. Szacuje się, iż w 2013 r. powinien on osiągnąć wartość 71 szt., co stanowi 118% wartości założonej w Programie. W ramach renegotjacji RPO, IZ RPO proponuje rozszerzenie nazwy tego wskaźnika na **Liczba projektów z zakresu: - ochrony zdrowia** z wartością docelową 65 sz. i **- pomocy społecznej** z wartością docelową 10 sz. Zmiana ma charakter porządkujący, jest uwzględnieniem rekomendacji IK RPO (pismo zn. DKR-II-82610-3-JW/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r.). W sposób bardziej adekwatny obrazuje specyfikę realizowanych w RPO WL projektów. Zaproponowane wartości docelowe zostały oszacowane na podstawie analizy danych monitoringowych projektów realizowanych oraz możliwych do realizacji.

Wskaźnik **Liczba zmodernizowanych szpitali** – wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 50% - 1 szt. przy zakładanej wartości 2 szt. Analiza podpisanych umów wskazuje na dalszy wzrost tego wskaźnika w kolejnych okresach sprawozdawczych. Na koniec roku 2013 szacuje się osiągnięcie wartości na poziomie 35 szt., co stanowi 233% założonej dla tego roku wartości (15 szt.).

Jednocześnie IZ RPO zaproponowała w ramach renegotjacji Programu zmianę nazwy tego wskaźnika produktu na

Liczba zmodernizowanych:

- **szpitali** o wartości docelowej 15 szt.

- **obiektów pomocy społecznej** o wartości docelowej 10 szt.

Zmiana ta ma charakter porządkujący, jest uwzględnieniem rekomendacji IK RPO (pismo zn. DKR DKR-II-82610-3-JW/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r.). W sposób bardziej adekwatny obrazuje specyfikę realizowanych w RPO WL projektów. Zaproponowane wartości docelowe

³ Liczba liceów ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych

zostały oszacowane na podstawie analizy danych monitoringowych projektów realizowanych oraz możliwych do realizacji.

Wskaźnik **Liczba szpitali, które zakupiły sprzęt medyczny** – w okresie sprawozdawczym, wskaźnik został zrealizowany w 160% (8 szt.). Szacuje się, iż na koniec 2013 r. wskaźnik zostanie osiągnięty na poziomie 83%.

Wskaźnik **Pojemność (capacity) wspartych obiektów szkół wyższych** - na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie w 2013 r. wskaźnika na poziomie 201 143 osób, co stanowi 12 571% wartości założonej w Programie. Szacowane przez Beneficjentów wartości wskaźnika należy jednak poddać weryfikacji pod kątem poprawności ich wyliczenia (istnieją duże rozbieżności pomiędzy poszczególnymi projektami), wówczas możliwa będzie realna prognoza poziomu osiągnięcia wskaźnika. Jednocześnie IZ RPO zaproponowała w ramach renegotjacji Programu przeniesienie tego wskaźnika ze wskaźników rezultatu do wskaźników produktu. Zmiana ma charakter porządkujący, jest uwzględnieniem rekomendacji IK RPO (pismo zn. DKR-II-82610-3-JW/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r.) odnośnie poprawności metodologicznej konstrukcji wskaźników.

Wskaźnik **Liczba obiektów edukacyjnych wykorzystywanych w kształceniu ustawicznym oraz zawodowym** - na podstawie podpisanych umów, IZ RPO przewiduje problemy z osiągnięciem omawianego wskaźnika na zakładanym w Programie poziomie 32 szt. Na podstawie analizy danych należy stwierdzić, że beneficjenci głównie skupili się na realizacji projektów dotyczących wsparcia szkół ponadgimnazjalnych i podstawowych (na podstawie analizy listy projektów złożonych w ramach Działania 8.2 *Infrastruktura szkolna i sportowa*). Projekty dotyczące wsparcia infrastruktury kształcenia ustawicznego nie cieszyły się zainteresowaniem beneficjentów z uwagi na możliwość ich realizacji w ramach IX Priorytetu PO KL w zakresie opisanym interwencją EFS. W większości przypadków centra kształcenia są w dostatecznym stopniu wyposażone w pomoce dydaktyczne zaś główne braki koncentrują się w obszarze kompetencji kadr, skutecznego zarządzania i ewaluacji procesu nauczania jak również wsparcia procesu dydaktycznego przez rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych. Wobec powyższego realizacja projektów w ramach PO KL okazała się być bardziej atrakcyjna dla beneficjentów (jako oferująca możliwość realizacji kompleksowych rozwiązań programowych) niż wsparcie dostępne w ramach RPO WL. W związku z powyższym IZ RPO proponuje w ramach renegotjacji Program zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika z 30 szt. na 5 szt.

Wskaźnik **Liczba szkół wyposażonych w pracownie komputerowe** - na podstawie podpisanych umów szacuje się, iż przedmiotowy wskaźnik w 2013 r. osiągnie wartość 9 szt. przy zakładanych w Programie 40 szt. (22%). Zgodnie z danymi statystycznymi dotyczącymi roku szkolnego 2009/2010 na terenie województwa lubelskiego szkoły podstawowe w 95,4 % posiadały pracownie komputerowe, gimnazja – 83,5 %, szkoły ponadgimnazjalne – około 80 %. Należy podkreślić, że diagnoza i wskaźniki opracowywane były na podstawie danych z roku 2005, które to dane stwierdzały dość duże braki w tym zakresie. Przez ostatnie lata jednak sytuacja się bardzo zmieniła. Ponadto finansowanie tego typu inwestycji jest możliwe z różnych źródeł, w tym także ze środków pochodzących z programów rządowych jak i bezpośrednio ze środków samorządów sprawujących nadzór na danymi placówkami. W związku z powyższym zapotrzebowanie na środki w ramach RPO WL na wsparcie tego typu projektów w widoczny sposób uległo zmniejszeniu. Dodatkowo należy stwierdzić, że wiele placówek działa w tym samym budynku – tak jest np. w przypadku gimnazjów i szkół podstawowych, czy zespoły szkół ponadgimnazjalnych dlatego jedna pracownia komputerowa

może być wykorzystywana na potrzeby różnych szczebli kształcenia. W związku z powyższym zasadna jest korekta tego wskaźnika z 40 szt. na 22 szt.

Wskaźnik rezultatu **Pojemność (capacity) wspartych obiektów infrastruktury sportowej** - na podstawie podpisanych umów szacowane jest osiągnięcie w 2013 r. wskaźnika na poziomie 100% w stosunku do zakładanej wartości w Programie. Zaznaczyć należy, iż wprowadzenie powyższego wskaźnika do katalogu wskaźników rezultatu, z ogólną wartością docelową na poziomie 35 900 osób, zostało zatwierdzone *Uchwałą Nr 27/09 KM RPO WL z dnia 2 grudnia 2009 roku w sprawie zatwierdzenia zmian w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013*. Zmiana związana była z wprowadzeniem do Programu wskaźnika produktu dotyczącego infrastruktury sportowej.

Aktualnie, zgodnie z rekomendacją IK RPO (pismo zn. DKR-II-82610-3-JW/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r.) proponuje się przeniesienie przedmiotowego wskaźnika ze wskaźników rezultatu do wskaźników produktu, z wartością docelową wskaźnika na niezmiennym poziomie. Zmiana ta ma charakter porządkujący i stanowi dostosowanie poprawności metodologicznej konstrukcji wskaźników.

Wskaźnik **Potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji projektów** – w okresie sprawozdawczym omawiany wskaźnik został osiągnięty na poziomie 6477 szt., przy zakładanych 100 000 szt. na koniec 2010 r. Na podstawie podpisanych umów szacuje się osiągnięcie w 2013 r. przedmiotowego wskaźnika na poziomie 386 677 szt., co stanowi 70% wartości założonej w Programie. Na poziom osiągnięcia powyższego wskaźnika wpływ ma sposób finansowania przez NFZ usług medycznych w publicznym systemie ochrony zdrowia – kontrakty, które określają koszt badania i pulę środków jakie dana jednostka może wykorzystać na badania. Dlatego też niejednokrotnie zdarzają się przypadki, iż Beneficjenci nie mają możliwości wykonania zadeklarowanej liczby badań. IZ RPO w ramach renegotjacji Programu zaproponowała zmniejszenie wartości docelowej przedmiotowego wskaźnika 500 000 szt. do 375 000 szt.

Wskaźnik **Wartość zakupionego sprzętu (onkologia, choroby układu krążenia)** – na podstawie podpisanych umów szacuje się osiągnięcie wskaźnika rezultatu w 2013 roku na poziomie 8 278 304,92 EUR (32 823 479 PLN), co wskazuje na zrealizowanie zakładanej wartości w 41%. Z uwagi na potrzebę zapewnienia jak najbardziej kompleksowego wsparcia modernizacji sektora ochrony zdrowia IZ RPO musiała zagwarantować możliwość dofinansowania wszystkich typów projektów. Na działania związane z zakupem specjalistycznego sprzętu, w tym na potrzeby onkologii i chorób układu krążenia, przekazano ponad 20 mln EUR. Należy zaznaczyć, że większość projektów dotyczyła kompleksowej modernizacji posiadanego przez szpitale i przychodnie sprzętu (nie tylko z zakresu onkologii i chorób układu krążenia). Beneficjenci realizując projekty, kompleksowo podchodzili do zakupu sprzętu aby uzyskać większe możliwości w otrzymaniu finansowania badań, co w konsekwencji zmniejszyło możliwość osiągnięcia przedmiotowego wskaźnika. W związku z powyższym IZ RPO zaproponowała zmniejszenie wartości docelowej przedmiotowego wskaźnika z 20.176.544,77 EUR (80 mln PLN) na 10.844.892,81 EUR (43 mln PLN).

Dodatkowo, oprócz wskaźników wpisanych do Programu, IZ RPO proponuje dodanie nowego wskaźnika produktu dla VIII Osi Priorytetowej **Liczba wspartych obiektów infrastruktury sportowej** – z wartością docelową 50 szt., w tym:

- **przy obiektach edukacyjnych** o wartości docelowej 35 szt.,

- **przy obiektach uszkodzonych w wyniku powodzi:** o wartości docelowej 1 szt.

Podkreślić należy, iż wprowadzenie wskaźnika **Liczba wspartych obiektów infrastruktury sportowej** – z wartością docelową 16 szt. zostało zatwierdzone *Uchwałą Nr 27/09 KM RPO WL z dnia 2 grudnia 2009 roku w sprawie zatwierdzenia zmian w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013*. Zmiana wynikała z obowiązku monitorowania przez Instytucję Zarządzającą oraz Komitet Monitorujący RPO realizacji programu poprzez odniesienie do wskaźników określonych w programie operacyjnym oraz podyktowana była potrzebą zwiększenia przejrzystości systemu wskaźników w RPO WL.

Aktualnie proponuje się wyszczególnienie w ramach przedmiotowego wskaźnika informacji o obiektach edukacyjnych i projektach powodziowych. Zmiana ma charakter porządkujący. Uszczegółowienie wskaźnika w sposób bardziej adekwatny oddaje specyfikę realizowanych w RPO WL projektów z zakresu infrastruktury sportowej. Dostarcza również dodatkowych informacji nt realizacji celów VIII Osi Priorytetowej związanych z infrastrukturą edukacyjną a także obrazuje poziom wsparcia dla projektów z zakresu naprawy infrastruktury uszkodzonej w wyniku powodzi w roku 2010. Zaproponowane wartości docelowe wskaźników zostały oszacowane w wyniku analizy danych monitoringowych, zainteresowania Beneficjentów (wg badania ewaluacyjnego pt. „*Analiza zaangażowania i możliwości JST oraz MŚP w aplikowaniu o środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013*” aż 53,9 % JST jest zainteresowanych realizacją projektów z zakresu infrastruktury szkolnej i sportowej) oraz wielkości alokacji możliwej do wykorzystania na tego typu projekty.

Ponadto IZ RPO zaproponowała dodanie dwóch nowych wskaźników rezultatu dla tej Osi:

Liczba studentów korzystających z infrastruktury wspartej w wyniku realizacji projektów o wartości docelowej 65 000 osób,

Liczba uczniów korzystających z infrastruktury wspartej w wyniku realizacji projektów o wartości docelowej 110 000 osób.

Zmiana o charakterze porządkującym związana z uwzględnieniem rekomendacji IK RPO (pismo zn. DKR-II-82610-3-JW/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r.) odnośnie poprawności metodologicznej konstrukcji wskaźników. Zaproponowane wartości docelowe są zgodne z wartościami docelowymi odpowiednich wskaźników osiągnięcia Celu Szczegółowego III, który wg logiki interwencji Programu jest realizowany poprzez działania podejmowane w ramach VIII Osi Priorytetowej.

Podobnie jak w VII Osi Priorytetowej Beneficjenci dobierali wskaźniki w sposób niewyczerpujący zakresu interwencji realizowanych projektów, na co zwrócili uwagę ewaluatorzy badania „*Weryfikacja wartości docelowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013*”. W celu rzetelnego przeglądu postępu rzeczowego IZ RPO zebrała od Beneficjentów brakujące dane, w oparciu o które przeprowadzono analizy na potrzeby sprawozdania rocznego oraz renegotjacji z KE.

W odniesieniu do wskaźników, których szacowana na podstawie umów realizacja znacznie przekracza wartość docelową, IZ RPO zaproponowała zwiększenie wartości tylko dla tych wskaźników, których realizacja na podstawie wniosków o płatność końcową przebiega zgodnie z szacunkami. W pozostałych przypadkach IZ pozostawiła wartości docelowe na niezmiennym poziomie.

Komplementarność pomiędzy VIII Osi Priorytetową RPO WL a PO RPW opisana została w punkcie 2.6.2.

Po dokonaniu analizy wykorzystania środków IZ RPO mając do dyspozycji dodatkowe fundusze pochodzące z Krajowej Rezerwy Wykonania oraz dostosowania technicznego zaplanowała zwiększenie alokacji w VIII Osi Priorytetowej:

- w ramach Działania 8.2 *Infrastruktura szkolna i sportowa* zaplanowano zwiększenie alokacji o dodatkowe środki z dostosowania technicznego przyznane na realizację projektów niwelujących skutki powodzi.
- ponadto, ze względu na duże zainteresowanie beneficjentów konkursami w ramach Działania 8.2 *Infrastruktura szkolna i sportowa* oraz duże potrzeby województwa w tym zakresie zaproponowano zwiększenie alokacji w tym działaniu ze środków dostosowania technicznego oraz KRW w kwocie ogółem 12 558 388 EUR. Szczegółowe uzasadnienie zostanie przekazane KE wraz z propozycją zmian Programu.

Tabela przedstawiająca propozycje alokacji dodatkowych środków na tę Oś została zamieszczona w rozdziale 2.1.6.4 *Rekomendacje IZ i innych instytucji*.

Wkład Osi w promowanie równości szans

Opis realizacji zasady równości szans został zawarty w rozdziale 2.2.1 niniejszego sprawozdania.

Cross-financing

Informacje na temat *cross-financingu* zostały zawarte w rozdziale 2.6.3 niniejszego sprawozdania.

Krajowy Program Reform

Wkład Osi w obszary i priorytety Krajowego Programu Reform znajduje się w punkcie 2.1.6.6.

Rekomendacje Komisji Europejskiej dla VIII Osi Priorytetowej, przedstawione w opinii dotyczącej sprawozdania z realizacji RPO WL za 2009 r. (REGIO H.1 BG/sp D92010/ 870605. Bruksela, 1 września 2010 r.).

- *Należy odnieść się do celów i zdiagnozowanych problemów w sektorze edukacji (Jak inwestycje wzmacniają ofertę edukacyjną oraz możliwości związane z kształceniem ustawicznym i szkoleniami zawodowymi?, Jak się one mają do potrzeb rynku pracy oraz niskiego poziomu umiejętności cywilizacyjnych?)*

W ramach działania 8.2 projekty dotyczące wsparcia infrastruktury kształcenia ustawicznego nie cieszyły się zainteresowaniem beneficjentów z uwagi na możliwość ich realizacji w ramach IX Priorytetu PO KL w zakresie opisanym interwencją EFS. W większości przypadków centra kształcenia są w dostatecznym stopniu wyposażone w pomoce dydaktyczne zaś główne braki koncentrują się w obszarze kompetencji kadr, skutecznego zarządzania i ewaluacji procesu nauczania jak również wsparcia procesu dydaktycznego przez rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych. Realizacja projektów w ramach PO KL okazała się być bardziej atrakcyjna dla beneficjentów (jako oferująca możliwość realizacji kompleksowych rozwiązań programowych) niż wsparcie dostępne w ramach RPO WL. W konsekwencji IZ RPO planuje obniżenie wartości docelowej wskaźnika rezultatu (*liczba obiektów edukacyjnych wykorzystywanych w kształceniu ustawicznym oraz zawodowym z 30 na 5 szt.*)

- *Należy odnieść się do komplementarności z Programem Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej oraz Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki w zakresie edukacji.*

Powyższa rekomendacja została uwzględniona w punkcie 2.6.2 niniejszego sprawozdania.

Rekomendacje IZ RPO dla Osi VIII

Rekomendacje IZ RPO zamieszczone są w opisie przedmiotowej Osi oraz rozdziale 2.1.6.4. niniejszego sprawozdania.

3.8.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi

Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi został zamieszczony w *2.3 Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze*.

3.9 OŚ PRIORYTETOWA IX

Celem IX Osi Priorytetowej **Pomoc techniczna** jest „Zapewnienie efektywnego oraz zgodnego z prawem i politykami wspólnotowymi wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego poprzez wsparcie instytucji uczestniczących w zarządzaniu i wdrażaniu”. Na realizację tego celu przeznaczono **32 363 927 EUR** (128 322 970,555 PLN), co stanowi 2,80% całkowitej alokacji z EFRR na Program.

Realizacja ww. celu przebiegać będzie poprzez wdrażanie dwóch działań:

Działanie 9.1 Wsparcie wdrażania RPO – celem działania jest zapewnienie efektywnego oraz zgodnego z prawem i politykami wspólnotowymi wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego poprzez wsparcie instytucji uczestniczących w zarządzaniu i wdrażaniu Programu. Na realizację tego celu przeznaczono **27 509 338 EUR** (10 907 369,17 PLN), co stanowi 85,00% alokacji na Oś.

Działanie 9.2 Informacja i promocja RPO – celem działania jest zapewnienie efektywnego powszechnego dostępu do informacji o Regionalnym Programie Operacyjnym w zakresie możliwości ubiegania się o dofinansowanie projektów ze środków funduszy strukturalnych oraz przygotowania i realizacji projektów. Na jego realizację zaplanowano kwotę **4 854 589 EUR** (12 248 445,385 PLN), co stanowi 15,00% alokacji na Oś.

W ramach wskazanych działań można zrealizować projekty mające na celu zapewnienie prawidłowego zarządzania i wdrażania programu oraz jego promocji, a także przygotowania kolejnego programu na nowy okres programowania, w tym m.in.:

- zatrudnienie personelu zaangażowanego w realizację RPO, dokończenie realizacji ZPORR oraz zaangażowanego w przygotowanie kolejnego programu na nowy okres programowania,
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych personelu zaangażowanego w realizację RPO na poziomie Instytucji Zarządzającej oraz innych instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu, jak również personelu zaangażowanego w dokończenie realizacji ZPORR (w tym ekspertów zaangażowanych w proces oceny i wyboru projektów) i przygotowanie kolejnego programu,
- organizacja i obsługa procesu naboru, selekcji, oceny i wyboru projektów,
- wsparcie procesu kontroli realizacji projektów oraz systemu monitorowania projektów,
- organizacja i obsługa Komitetu Monitorującego,
- utrzymanie i rozwój systemu informatycznego monitoringu i kontroli, który będzie kompatybilny z Krajowym Systemem Informatycznym na okres 2007 – 2013 (SIMIK 07-13),
- zakup sprzętu komputerowego wraz z niezbędnym oprogramowaniem, sprzętu biurowego oraz wyposażenia i materiałów biurowych na potrzeby realizacji RPO, funkcjonowania punktu informacyjnego RPO oraz na potrzeby przygotowania kolejnego programu,
- pokrycie kosztów związanych z zapewnieniem właściwych warunków technicznych niezbędnych do realizacji RPO i przygotowania programu na kolejny okres programowania,
- pokrycie kosztów związanych z archiwizacją dokumentacji dotyczącej realizacji RPO,

- pokrycie kosztów krajowych i zagranicznych delegacji służbowych, służących prawidłowemu przygotowaniu i wdrażaniu RPO oraz przygotowaniom do nowego okresu programowania,
- przygotowanie wydruk i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych i promocyjnych,
- pokrycie kosztów przygotowania i przeprowadzenia kampanii informacyjno-promocyjnej oraz działań związanych z informacją i promocją RPO, w tym prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych na temat nowego programu,
- stworzenie i administrowanie stron i serwisów internetowych na temat RPO WL oraz na temat kolejnego programu,
- organizacja konferencji, seminariów, warsztatów, spotkań na temat RPO WL oraz na temat kolejnego programu,
- organizacja i przeprowadzenie szkoleń dla beneficjentów na temat RPO WL oraz na temat kolejnego programu,
- stworzenie sieci wymiany informacji o zasięgu ponadlokalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym, w celu wymiany doświadczeń i propagowania dobrych wzorów,
- przygotowania analiz, badań, sprawozdań i innych ekspertyz na potrzeby programu, a także przygotowanie niezbędnych dokumentów i analiz dla kolejnego okresu programowania,
- koszty związane z przeprowadzeniem ewaluacji RPO WL (mid-term i ex-post) oraz przygotowanie ewaluacji ex-ante dotyczącej kolejnego programu.

Beneficjentami Osi Priorytetowej IX są podmioty zaangażowane we wdrażanie RPO WL, tj.:

- Instytucja Zarządzająca RPO (IZ RPO) – Zarząd Województwa Lubelskiego, który część swoich kompetencji przekazał Departamentowi Strategii i Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie (DSiRR, DF, a także inne komórki organizacyjne UMWL, o ile zostaną powierzone im obowiązki w zakresie wdrażania lub obsługi RPO WL),
- Instytucja Pośrednicząca II stopnia (IP II) – Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości, która jest odpowiedzialna za wdrażanie I i II Osi Priorytetowej RPO WL *na mocy Porozumienia pomiędzy IŻ RPO a IP II w sprawie powierzenia Lubelskiej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości w Lublinie realizacji działań I i II Osi Priorytetowej RPO WL.*

Wsparcie udzielane projektom realizowanym w ramach IX Osi Priorytetowej nie dotyczy kategorii Strategii Lizbońskiej.

Dla projektów realizowanych w ramach IX Osi Priorytetowej nie przewiduje się także stosowania *cross-financingu*.

3.9.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów

- **Informacja na temat rzeczowych i finansowych postępów realizacji priorytetu**

Postęp fizyczny wskaźników IX Osi Priorytetowej został przedstawiony w załączniku nr I tabela 4.9.

- **Analiza jakościowa**

W roku 2010 w ramach Osi Priorytetowej IX wydatkowano kwotę **3 927 364,24 EUR** (15 571 999,22 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR na kwotę **3 307 193,18 EUR** (13 113 020,98 PLN), co stanowi 10,22% alokacji na tę Oś, a jednocześnie 0,29% całości alokacji na Program.

Od początku realizacji Programu w IX Osi Priorytetowej zakontraktowano łącznie 43,38% (1 4 037 880,32 EUR - 55 660 195,49 PLN). W tym 42,91% (11 804 274,23 EUR - 46 803 947,31 PLN) środków z EFRR przeznaczonych na *Działanie 9.1. Wsparcie wdrażania RPO* oraz 46,01% (2 233 606,10 EUR - 8 856 248,18 PLN) środków na *Działanie 9.2. Informacja i promocja RPO*.

Postęp rzeczowy Osi Priorytetowej

Osiągnięcie Celu IX Osi Priorytetowej jakim jest „zapewnienie efektywnego oraz zgodnego z prawem i politykami wspólnotowymi wdrażania RPO WL poprzez wsparcie instytucji uczestniczących w zarządzaniu i wdrażaniu” realizowane jest poprzez takie wskaźniki jak:

Liczba etatów współfinansowanych z Pomocy Technicznej - osiągnięta wartość w 2010 r. wynosi 168 szt., (przy zakładanych 150 szt.), a więc przekroczenie wartości tego

wskaźnika wynosi 18 etatów. Wartość tego wskaźnika została przekroczona ze względu na zwiększenie zakładanego docelowego stanu zatrudnienia personelu w ramach realizacji Programu. Wzrost stanu zatrudnienia podyktowany jest zarówno zwiększeniem ilości zadań niezbędnych do wdrażania RPO WL, jak również potrzebą podniesienia efektywności ich realizacji. W związku z powyższym nadal przewiduje się wzrost tego wskaźnika do poziomu 195 etatów w 2011 r. (przekroczenie w stosunku do założonej w RPO WL wartości o 45 etatów), oraz do 221 etatów w 2015 r. (147% założonej wartości).

Liczba zakupionego sprzętu komputerowego - osiągnięta wartość w 2010 r. wynosi 231 szt. (założenia do końca 2010 r. – 150 szt.), co stanowi 154% zakładanej wartości docelowej. Wzrost tego wskaźnika wiąże się ze wzrostem wskaźnika „Liczba etatów współfinansowanych z PT”. Wzrost liczby etatów współfinansowanych z PT, jest czynnikiem wpływającym bezpośrednio na konieczność zwiększenia liczby zakupionego sprzętu na potrzeby większego zespołu pracowników wdrażających Program. W związku z powyższym przewiduje się wzrost tego wskaźnika do poziomu 294 szt. w 2012 r., co będzie stanowiło 196% założonej wartości docelowej.

Liczba kampanii informacyjnych i promocyjnych - Wartość przedmiotowego wskaźnika w okresie sprawozdawczym wynosi 5 (założenia do końca 2010 r. – 3 szt.), co stanowi 166% wartości docelowej. Osiągnięcie wyższej wartości wskaźnika wynika bezpośrednio z obowiązku corocznego przeprowadzania kampanii informacyjnej i/lub promocyjnej przez IZ RPO. Obowiązek ten nakłada *Strategia komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013*. Biorąc pod uwagę dotychczasową praktykę oraz cykl rozliczania projektów szacuje się, że wartość wskaźnika w 2011 r. wzrośnie o 2 szt.

Liczba zleconych ekspertyz, analiz - Osiągnięta wartość omawianego wskaźnika w 2010 r. wynosi 10 szt. (założenia do końca 2010 r. – 5 szt.), co stanowi 160% wartości docelowej. Przekroczenie wartości wskaźnika wynikało z potrzeby przeprowadzenia analiz i ekspertyz w początkowej fazie programowania. Przewiduje się dalszy wzrost tego wskaźnika do poziomu 17 szt.

Liczba szkoleń, seminariów i konferencji dla beneficjentów – w okresie sprawozdawczym IZ RPO i IP II przeprowadziły łącznie 20 szkoleń. Osiągnięta wartość omawianego wskaźnika w 2010 r. wynosi 38 szt. (założenia do końca 2010 r. – 8 szt.), co stanowi 475% wartości docelowej. Przekroczenie zakładanych wartości wynika ze stale rosnących potrzeb Beneficjentów RPO WL, w zakresie dostępu do bezpłatnych szkoleń dotyczących realizacji projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013. Zarówno IZ RPO, jak i IP II wychodzą naprzeciw tym oczekiwaniom i organizują większą niż pierwotnie założono w Programie liczbę szkoleń.

Z uwagi na dotychczasową praktykę oraz cykl rozliczania projektu szacuje się, że wartość wskaźnika możliwa do osiągnięcia w 2011 r. wyniesie 16 szt.

Ewaluatorzy w badaniu „Weryfikacja wartości docelowych wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013” rekomendowali, by w kolejnych latach skupić się na przeprowadzaniu ogólnowojewódzkich konferencji o charakterze informacyjnym dotyczących np. przyszłego okresu programowania.

Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, seminariach i konferencjach - w szkoleniach zorganizowanych przez IZ RPO i IP II w 2010 r. wzięło udział w sumie 2130 osób: IZ RPO - 791; IP II – 1339. Osiągnięta wartość omawianego wskaźnika na koniec okresu sprawozdawczego wynosi 5008 (założenia do końca 2010 r. – 1500 szt.), co stanowi

333,87% wartości docelowej. Przekroczenie zakładanych wartości wynika z tego, iż wraz ze wzrostem liczby organizowanych szkoleń wzrasta liczba osób, które w nich uczestniczyły.

Z uwagi na dotychczasową praktykę oraz cykl rozliczania projektu szacuje się, że wartość wskaźnika możliwa do osiągnięcia w 2011 r. wyniesie 1441 osób.

Liczba przeszkolonego personelu zaangażowanego we wdrażanie RPO - wielkość tego wskaźnika jest bezpośrednią konsekwencją kształtowania się wielkości wskaźnika „Liczba etatów współfinansowanych z PT”. Wartość przedmiotowego wskaźnika wynosi 152 (założenia do końca 2010 r. – 150), co stanowi 101,33% wartości docelowej. Należy to tłumaczyć faktem zwiększenia stanu zatrudnienia, a co za tym idzie wzrostem liczby pracowników zajmujących się wdrażaniem RPO WL biorących udział w różnego rodzaju szkoleniach, kursach językowych oraz studiach podyplomowych. Przewiduje się, że wskaźnik ten w 2011 r. może osiągnąć wielkość zbliżoną do zakładanej na ten rok wysokości wskaźnika „Liczba etatów współfinansowanych z PT”.

Liczba odwiedzin portalu www.rpo.lubelskie.pl - w grudniu 2008 r. został uruchomiony zmodernizowany serwis internetowy www.rpo.lubelskie.pl. W związku z powyższym licznik wizyt umieszczony w poprzedniej wersji portalu został skasowany. Stąd IZ RPO nie była w stanie dokładnie określić liczby osób odwiedzających oficjalną witrynę Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego w 2008 r. Natomiast w 2007 r. poprzednia wersja strony odnotowywała jedynie liczbę odsłon, a nie liczbę pojedynczych wizyt (odwiedzin) strony. W związku z modernizacją i przebudową strony internetowej RPO WL, IZ RPO dokonała zmiany metodologii obliczania opisywanego wskaźnika. Za bardziej miarodajną uznano liczbę wizyt, czyli wejść na stronę internetową RPO WL, niż liczbę jej każdorazowych odsłon.

W związku z powyższym osiągnięta wartość omawianego wskaźnika w okresie sprawozdawczym wynosi 3 837 221 szt. (założenia do końca 2010 r. – 1 000 000 szt.), co stanowi 383,72% wartości docelowej. Zmiana sposobu liczenia odwiedzin rzutuje również na osiągnięcie zakładanych wartości wskaźnika w 2013 i 2015 r.

Szacuje się, że wartość wskaźnika wzrośnie w 2011 r. nie mniej niż o 320 tys. osób.

3.9.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi i planowanymi środkami zaradczymi

Głównymi przyczynami niskiego wydatkowania środków z Pomocy Technicznej są:

- wypłacenie mniejszej niż zakładano kwoty na wynagrodzenia pracowników wdrażających RPO WL. Do końca grudnia 2010 r. zakładana średnia liczba osób współfinansowanych z PT RPO nie została osiągnięta w związku z wydłużoną procedurą naborów pracowników. Ponadto rzeczywisty średni koszt osobowy zatrudnienia jednego pracownika miesięcznie okazał się niższy od planowanego. W konsekwencji obu faktów poniesiono niższe wydatki od uprzednio zakładanych,
- rezygnacja z niektórych form podnoszenia kwalifikacji tj. udziału pracowników w międzynarodowych wizytach studyjnych oraz organizacji szkoleń blokowych. Ponadto mniejszy niż zakładano udział pracowników w szkoleniach indywidualnych, związanych z obowiązkami wykonywanymi na stanowisku pracy. Powodem tej ograniczonej aktywności szkoleniowej jest znaczne obciążenie zadaniami służbowymi uniemożliwiające udział w tego typu działaniach,

- wypłacenie mniejszej niż planowano kwoty na wynagrodzenia dla specjalistów powołanych do oceny projektów zgłaszanych w ramach III-VIII Osi Priorytetowych RPO WL,
- oszczędności powstałe po zakończeniu procedur przetargowych,
- mniejsze niż planowano zapotrzebowanie na wykonanie ekspertyz na potrzeby zarówno procesu oceny projektów, jak i na potrzeby procesu kontroli realizacji projektów,
- mniejsze niż planowano wydatki związane z pokryciem innych kosztów niezbędnych do prawidłowego zarządzania i wdrażania RPO: prenumeraty czasopism, zakupu literatury fachowej. Koszty związane z utrzymaniem samochodów służbowych były ponoszone dopiero we wrześniu 2010, podczas gdy wydatki te planowane były na cały rok,
- rezygnacja z wydatków na usługi związanej z rozwojem i utrzymaniem Lokalnego Systemu Informatycznego na potrzeby zarządzania i monitoringu RPO WL, na rzecz zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanego personelu,
- fakt, iż nie doszła do skutku zaplanowana na czerwiec 2010 r. konferencja dla beneficjentów RPO WL.

Niskie wydatkowanie środków w IX Osi skłania Instytucję Zarządzającą Programem do działań zmierzających do zwiększenia poziomu dofinansowania w IX Osi z 85 do 100% ze środków EFRR. Zmiana taka zostanie zaproponowana w ramach rozpoczynających się renegocjacji Programu. Przesłanką do tego typu zmiany jest przede wszystkim dążenie do maksymalnego odciążenia Budżetu Województwa z ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem komórek organizacyjnych zajmujących się wdrażaniem Programu. Przy dotychczasowym poziomie dofinansowania wydatków ponoszonych w ramach Pomocy Technicznej, na zakończenie 2010 roku wydano około 26 % alokacji przypadającej na tę Oś. Obecny, niski procent wykorzystania środków EFRR w ramach IX Osi (budzący zaniepokojenie KE m.in. w rocznych ocenach programu) spowodowany jest dotychczasowym, stałym poszukiwaniem oszczędności w budżecie województwa finansującego projekty w ramach tej Osi w 15%. Stan środków będących w dyspozycji Zarządu Województwa uległ zmniejszeniu z uwagi na zwiększający się poziom zadłużenia samorządu, dlatego też koniecznym stało się poszukiwanie oszczędności.

W związku z powyższym IZ RPO rekomenduje podniesienie intensywności zaangażowania środków EFRR do 100%, co umożliwi pełne wydatkowanie środków EFRR, a ponadto pozwoli uwolnione w ten sposób fundusze Województwa przeznaczyć na inne potrzeby regionu. Reasumując, biorąc pod uwagę planowaną w ramach renegocjacji Programu zmianę montażu finansowego w IX Osi, zakładany na lata 2011 - 2015 poziom wydatkowania środków w ramach Pomocy Technicznej RPO WL, jak również występującą ostatnio niekorzystną tendencję kursu euro, należy stwierdzić, że przeznaczenie 2 % środków z KRW na IX Oś Programu jest uzasadnione.

4 PROGRAMY EFS – SPÓJNOŚĆ I KONCENTRACJA

Nie dotyczy RPO WL.

5 PROGRAMY EFRR/FUNDUSZU SPÓJNOŚCI: DUŻE PROJEKTY

W ramach RPO WL realizowany jest jeden projekt duży w rozumieniu art.39 Rozporządzenia Rady WE nr 1083/2006. Zgodnie z preumową dotyczącą projektu pn. **„Rozbudowa Regionalnego Portu Lotniczego: Port Lotniczy Lublin S.A. (Świdnik)”**, która została podpisana 31 grudnia 2009 roku, wartość projektu lotniskowego została określona na kwotę 56 446 116,73 EUR (223 808 852,86 PLN). Wartość dofinansowania ze środków RPO WL wynosi 25 443 215,14 EUR (100 882 352,00 PLN), w tym środki z EFRR to 21 626 733,92 EUR (85 750 000,00 PLN). W ww. preumowie Beneficjent określił termin złożenia wniosku o dofinansowanie na 30 czerwca 2010 r., ale w związku z brakiem otrzymania decyzji środowiskowej w tym terminie, a także z poprawkami wprowadzanymi w studium wykonalności, powyższa preumowa została aneksowana w dniu 24 czerwca 2010 r., a nowy termin złożenia wniosku o dofinansowanie został określony na 31 grudnia 2010 r. Aneks nr 2 został podpisany 30 grudnia 2010 r. Podpisanie drugiego aneksu wynikało z prośby beneficjenta o przesunięcie terminu złożenia wniosku o dofinansowanie do dnia 30 kwietnia 2011 r. Beneficjent prośbę swoją motywował brakiem otrzymania od przedstawicieli Jaspers oceny przedmiotowego projektu tzw. *Completion Note*. Projekt tego dokumentu umożliwi Komisji Europejskiej zapoznanie się z uwagami konsultantów Jaspers przed oficjalnym otrzymaniem aplikacji, co spowoduje przyspieszenie tempa zatwierdzania aplikacji dla projektu. Dodatkowo beneficjent motywował swój wniosek faktem, że do 31 grudnia 2010r. spółka Port Lotniczy Lublin S.A. nie zakończy procesu dotyczącego programu emisji

obligacji, z którego między innymi mają być pozyskane środki na finansowanie inwestycji (tzw. wkład własny). Przesunięcie terminu złożenia wniosku o dofinansowanie oznacza, że wniosek do Komisji Europejskiej dotyczący projektu lotniskowego zostanie najprawdopodobniej złożony w lipcu 2011 r.

Ww. projekt został objęty wsparciem eksperckim Jaspers. W ramach tej pomocy przedstawiciele Jaspers weryfikowali prognozy ruchu lotniczego, studium wykonalności oraz raport środowiskowy. W 2010 r. miały miejsce spotkania z przedstawicielami Jaspers, w których brali udział także przedstawiciele IZ RPO. Podczas tych spotkań omawiano kwestie środowiskowe związane z projektem, kwestie dotyczące dokumentu notyfikacyjnego, koncentrowano się na pytaniach dotyczących analizy ekonomicznej, dyskutowano o zmianie umowy o dofinansowanie, a także możliwości złożenia jednego wniosku (tzn. jednego formularza) do IZ RPO oraz do KE.

Decyzja ustalająca środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia pn. „Rozbudowa Regionalnego Portu Lotniczego: Port Lotniczy Lublin SA (Świdnik)” została wydana w dniu 19 maja 2010 roku przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie. Na skutek złożonych odwołań sprawa była rozpoznawana przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska. Ostatecznie Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska 25 sierpnia br. podpisał decyzję podtrzymującą decyzję środowiskową wydaną przez RDOŚ w Lublinie (decyzja ustalająca środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia pn. "Rozbudowa Regionalnego Portu Lotniczego: Port Lotniczy Lublin SA (Świdnik)").

Ponadto 18 października 2010 r. spółka Port Lotniczy Lublin S.A. otrzymała „Decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego”, zawierającą w sobie - na podstawie specustawy lotniskowej - 3 elementy: pozwolenie na budowę, zatwierdzenie podziałów geodezyjnych oraz przejęcie nieruchomości, których nie udało się skupić /jest 8 takich przypadków/. Decyzja ma rygor natychmiastowej wykonalności - ewentualne odwołania czy protesty nie wstrzymują budowy.

Poniżej przedstawiono informację dotyczącą postępowań przetargowych związanych z inwestycją przeprowadzonych w 2010 roku, dla których podpisano umowy z podwykonawcami w 2010 r.

Zadanie	Status postępowania:- rozstrzygnięte, w tym podpisane umowy
Makroniwelacja na wymaganym terenie część I. Roboty niwelacyjne na terenie 171 ha w ramach których wykonywane były wykopy i nasypy oraz przemieszczanie mas ziemnych	Rozstrzygnięte, podpisana umowa dn. 20.10.2010
Makroniwelacja część III- elektryka. Przebudowa sieci energetycznej wraz z demontażem istniejącej infrastruktury energetycznej	Rozstrzygnięte, podpisana umowa dn. 25.10.2010
Makroniwelacja część II- przebudowa kolektora sanitarnego. Usunięcie kolizji polegających na przekładce kolektora sanitarnego o średnicy 1,2 km i długości 1,3 km	Rozstrzygnięte, podpisane umowa dn. 29.10.2010

Makroniwelacja część IV przebudowa gazociągu. Przebudowa gazociągów wysokiego ciśnienia i metanolociągów o łącznej długości 2470m	Rozstrzygnięte, podpisana umowa dn. 29.10.2010
Usunięcie warstwy ziemi o powierzchni 2,2 ha oraz usunięcie karp ok.3,6 ha po wycince lasu	Rozstrzygnięte, podpisana umowa dn. 15.12.2010

Dodatkowo w 2010 roku w ramach inwestycji lotnicznej wykonano następujące zadania:

1. Makroniwelacja – roboty makro- i makroniwelacyjne na terenie 171 ha w części – za 120 008,57 EUR (475 834 PLN). W ramach tych robót wykonane były wykopy i nasypy oraz przemieszczenie mas ziemnych.
2. Makroniwelacja – przebudowa kolektora sanitarnego w części – za 277 245,15 EUR (1 099 277 PLN). W ramach tych robót trwała przekładka (usunięcie) kolizji z kolektorem sanitarnym polegająca na położeniu części istniejącego kolektora nowym śladem.
3. Makroniwelacja – przebudowa gazociągu w części – za 20 516,27 EUR (81 347 PLN). W ramach tych robót trwała przebudowa gazociągów wysokiego ciśnienia i metanolociągów o łącznej długości do wykonania 2470 m.

Na dzień sporządzania sprawozdania przewiduje się, że wniosek o potwierdzenie wkładu unijnego dotyczący projektu lotniskowego zostanie przekazany do KE na przełomie lipca i sierpnia 2011 r.

IZ RPO kierując się dobrymi praktykami KE w zarządzaniu przygotowaniem dużych projektów realizowanych w obecnej perspektywie finansowej podjęła szereg działań zmierzających do wsparcia beneficjentów realizujących duże inwestycje finansowane ze środków programu. W ramach tych działań pracownicy IZ odpowiedzialni za przygotowanie dużych projektów, jak również za ich ocenę formalną i merytoryczną są w stałym kontakcie z beneficjentami powyższych projektów. Dodatkowo należy stwierdzić, że stały kontakt utrzymywany jest również z przedstawicielami IK RPO oraz ekspertami JASPERS współpracującymi z beneficjentami w procesie przygotowania projektów.

Zarówno pracownicy IŻ, jak i sami beneficjenci mają możliwość udziału we wszelkiego rodzaju konferencjach, szkoleniach, grupach roboczych. Działania te zmierzają do jak najlepszego przygotowania kadry odpowiedzialnej za nadzór, jak i realizację projektów.

Szeroko rozumiana współpraca poszczególnych jednostek przynosi wymierne efekty w postaci szybkiego i sprawnego procesu przygotowania, jak również realizacji formalnych działań zmierzających do jak najlepszego przygotowania dokumentacji, która będzie stanowiła podstawę przyznania dofinansowania.

W ramach RPO WL nie są realizowane projekty środowiskowe o koszcie całkowitym w przedziale 25 – 50 mln EUR.

6 POMOC TECHNICZNA

W całym okresie programowania na potrzeby Działania 9.1. *Wsparcie wdrażania RPO* z EFRR została przeznaczona kwota **27 509 338 EUR** (109 074 525,20 PLN), co stanowi **2,4%** środków przeznaczonych na realizację całego Programu.

W ramach *Działania 9.1.* RPO WL wielkość wydatków zaplanowanych na 2010 rok przez beneficjentów Pomocy Technicznej wyniosła łącznie **3 637 252,52 EUR** (14 421 706,24 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR **3 091 664,64 EUR** (12 258 450,31 PLN), w tym:

- Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego UMWL – **2 001 643,94 EUR** (7 936 518,24 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR **1 701 397,35 EUR** (6 746 040,50 PLN),
- Departament Finansów UMWL – **141 235,81 EUR** (560 000,00 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR **120 050,44 EUR** (476 000,00 PLN),
- Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości w Lublinie – **1 494 372,76 EUR** (5 925 188,00 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR **1 270 216,85 EUR** (5 036 409,81 PLN).

Od początku uruchomienia Programu w ramach RPO WL na lata 2007-2013 zostały poniesione wydatki we wnioskach o płatność w ramach *Działania 9.1* na kwotę ogółem **8 448 940,63 EUR** (33 500 049,58 PLN), w tym z EFRR **7 148 981,71 EUR** (28 345 712,48 PLN). Poniesione wydatki nie przekraczają kwoty na nie zarezerwowanej.

W ramach IX Osi Priorytetowej RPO WL w DSiRR, zgodnie z przyjętym *Rocznym Planem Działań Pomocy Technicznej na 2010 rok*, w obrębie Działania 9.1. były realizowane dwa projekty:

1. „Wsparcie wdrażania RPO – Zatrudnienie personelu w 2010 roku” o wartości **1 521 664,56 EUR** (6 033 400,00 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **1 293 414,88 EUR** (5 128 390,00 PLN):

W ramach projektu poniesione zostały koszty związane z wynagrodzeniem 101 osób (średnia liczba zatrudnienia w ciągu jednego miesiąca), które w 2010 roku wyniosły **1 427 431,57 EUR** (5 659 766,18 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **1 213 316,82 EUR** (4 810 801,18 PLN). Wartość tego wskaźnika odpowiada średniej liczbie zatrudnienia w ciągu jednego miesiąca osób, których wynagrodzenia kwalifikują się do współfinansowania z Pomocy Technicznej RPO.

2. „Wsparcie wdrażania RPO” o wartości **479 979,38 EUR** (1 903 118,24 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **407 982,47 EUR** (1 617 650,50 PLN):

W 2010 roku w ramach przedmiotowego projektu zostały poniesione następujące wydatki o wartości **393 983,40 EUR** (1 562 144,2 PLN) w podziale na poszczególne zadania tj.:

- podnoszenie kwalifikacji zawodowych personelu zaangażowanego w realizację RPO, w tym koszty szkoleń indywidualnych, blokowych, kursów językowych oraz studiów podyplomowych pracowników – o wartości **69 820,17 EUR** (276 836,96 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **59 347,12 EUR** (235 311,35 PLN),
- organizacja i obsługa procesu naboru, selekcji, oceny i wyboru projektów, w tym koszty publikacji ogłoszeń prasowych oraz wynagrodzeń asesorów – specjalistów oceniających projekty ubiegające się o dofinansowanie ze środków RPO WL – o wartości **26 566,42 EUR** (105 335,87 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **22 581,40 EUR** (89 535,26 PLN),

- wsparcie procesu kontroli realizacji projektów oraz systemu monitorowania projektów – o wartości **5 207,78 EUR** (20 648,84 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **4 426,46 EUR** (17 550,91 PLN),
- organizacja i obsługa Komitetu Monitorującego RPO WL, w tym koszty usług cateringowych oraz publikacji ogłoszeń prasowych – o wartości **785,62 EUR** (3 115,00 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **667,78 EUR** (2 647,75 PLN),
- zakup sprzętu komputerowego wraz z niezbędnym oprogramowaniem, sprzętu biurowego oraz wyposażenia i materiałów biurowych na potrzeby realizacji RPO, w tym zestawy komputerowe, urządzenia biurowe, meble biurowe oraz artykuły biurowe, programy komputerowe, licencje – o wartości **113 560,16 EUR** (450 266,03 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **96 526,13 EUR** (382 726,11 PLN),
- pokrycie niezbędnych kosztów związanych z zapewnieniem właściwych warunków technicznych niezbędnych do realizacji RPO, w tym koszty czynszu, opłat za telefony komórkowe oraz za infolinie – o wartości **173 132,80 EUR** (686 471,57 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **147 162,87 EUR** (583 500,77 PLN),
- koszty krajowych i zagranicznych delegacji służbowych, służących prawidłowemu przygotowaniu i wdrożeniu RPO oraz przygotowaniom do nowego okresu programowania – **1 456,52 EUR** (5 775,10 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR **1 238,04 EUR** (4 908,81 PLN),
- pokrycie innych kosztów – o wartości **3 453,93** (13 694,83 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **2 935,83 EUR** (11 640,58 PLN).

W ramach realizacji Pomocy Technicznej RPO w okresie sprawozdawczym *Departament Finansów UMWL* również zrealizował dwa projekty:

1. „Wsparcie wdrażania RPO – Zatrudnienie personelu” o wartości **115 006,30 EUR** (456 000,00 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **97 755,35 EUR** (387 600,00 PLN):

Na realizację przedmiotowego projektu została wydatkowana kwota w wysokości **98 428,73 EUR** (390 269,94 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **83 664,40 EUR** (331 729,37 PLN).

2. „Wsparcie wdrażania RPO” o wartości **26 229,51 EUR** (104 000,00 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **22 295,08 EUR** (88 400,00 PLN):

Na realizację przedmiotowego projektu została wydatkowana kwota w wysokości **22 810,93 EUR** (90 445,33 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **19 389,27 EUR** (76 878,46 PLN).

W 2010 roku w ramach przedmiotowego projektu zostały poniesione następujące wydatki w podziale na poszczególne zadania tj.:

- podnoszenie kwalifikacji zawodowych personelu zaangażowanego w realizację RPO, w tym koszty szkoleń indywidualnych, blokowych, kursów językowych oraz studiów podyplomowych pracowników – o wartości **22 508,29 EUR** (89 245,40 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **19 132,03 EUR** (75 858,52 PLN),
- zakup sprzętu komputerowego wraz z niezbędnym oprogramowaniem, sprzętu biurowego oraz wyposażenia i materiałów biurowych na potrzeby realizacji RPO, w tym

zestawy komputerowe, urządzenia biurowe, meble biurowe oraz artykuły biurowe, programy komputerowe, licencje – o wartości **302,63 EUR** (1 199,93 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **257,23 EUR** (1 019,94 PLN),

Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości w Lublinie w ramach Działania 9.1. IX Osi Priorytetowej RPO WL realizowała w 2010 roku dwa projekty:

1. „Koszty personelu – Wsparcie wdrażania RPO WL” o wartości **1 128 206,30 EUR** (4 473 338,00 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **958 975,35 EUR** (3 802 337,31 PLN).

Na realizację przedmiotowego projektu została wydatkowana kwota **1 113 898,98 EUR** (4 416 609,44 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **946 814,12 EUR** (3 754 117,99 PLN).

2. „Wsparcie wdrażania RPO” o wartości **366 166,45 EUR** (1 451 850,00 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **311 241,48 EUR** (1 234 072,50 PLN)

W 2010 roku w ramach przedmiotowego projektu zostały poniesione następujące wydatki w podziale na poszczególne zadania tj.:

- podnoszenie kwalifikacji zawodowych personelu zaangażowanego w realizację RPO WL (koszty studiów podyplomowych, szkoleń, kursów i związane z tym koszty delegacji) – o wartości **33 223,92 EUR** (131 732,86 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **28 240,33 EUR** (111 972,92 PLN),
- organizacja i obsługa procesu naboru, selekcji, oceny i wyboru projektów (ogłoszenia w prasie, zakup artykułów spożywczych, wynagrodzenia asesorów) – o wartości **16 469,74 EUR** (65 302,53 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **13 999,28 EUR** (55 507,15 PLN),
- wsparcie procesu kontroli realizacji projektów – o wartości **19 554,79 EUR** (77 534,77 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **16 621,57 EUR** (65 904,55 PLN),
- zakup sprzętu komputerowego wraz z niezbędnym oprogramowaniem, sprzętu biurowego oraz wyposażenia i materiałów biurowych na potrzeby realizacji RPO (zakup artykułów i materiałów biurowych, pieczęci, książki nadawczej, legitymacji służbowych, tonerów, bębnow, regałów, kopert bezpiecznych, druków ścisłego zarachowania, dalmierza) – o wartości **91 663,91 EUR** (363 447,43 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **77 914,32 EUR** (308 930,31 PLN),
- pokrycie kosztów związanych z zapewnieniem właściwych warunków technicznych niezbędnych do realizacji RPO WL (sprząatanie i wynajem pomieszczeń biurowych, opłaty za energię elektryczną, prąd, gaz, usługi telekomunikacyjne, ochrona, obsługa BHP i p.poż., konserwacja urządzeń, naprawa drukarki, bindownicy, konwój) – o wartości **134 176,28 EUR** (532 008,96 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **114 049,83 EUR** (452 181,68 PLN),
- pokrycie kosztów związanych z zapewnieniem właściwych warunków technicznych niezbędnych do realizacji RPO (ekwiwalent za pranie i odzież, meble do archiwum) – o wartości **1 023,08 EUR** (4 056,52 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **869,61 EUR** (3 448,04 PLN),

- koszty krajowych i zagranicznych delegacji służbowych – o wartości **749,63 EUR** (2 972,32 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **637,19 EUR** (2 526,47 PLN),
- pokrycie innych kosztów niezbędnych do prawidłowego zarządzania i wdrażania programu (abonament BIP, usługi pocztowe, nadzór eksploatacyjny, opłaty za wodę i czynsz, opłaty za barki i stojaki, prenumerata czasopism, dojazdy na terenie miasta) – o wartości **19 383,69 EUR** (76 856,34 PLN), przy dofinansowaniu z EFRR wynoszącym **16 476,13 EUR** (65 327,88 PLN).

Szczegółowy opis znaczących problemów we wdrażaniu znajduje się w punkcie 3.9.2. *Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi* niniejszego sprawozdania.

Projekty w ramach działania 9.1 przyczyniają się do wsparcia zarządzania i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, poprzez umożliwienie pracownikom uczestnictwa w studiach podyplomowych, szkoleniach oraz konferencjach, które mają na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych, a tym samym zwiększenie efektywności, jakości i rezultatów pracy przy wdrażaniu. Zatrudnianie nowych pracowników, zapewnienie odpowiedniego sprzętu oraz rozwoju systemu informatycznego monitoringu i kontroli przyczynia się do bardziej skutecznego zarządzania zadaniami, których przybywa w miarę wdrażania programu.

W okresie sprawozdawczym środki z Pomocy Technicznej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 nie były wykorzystywane dla potrzeb związanych z wdrażaniem *Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego*.

7 PROMOCJA I INFORMACJA

Opis działań podejmowanych w roku sprawozdawczym odnośnie informacji i promocji został zaprezentowany w załączniku nr VIII – *Formularz dotyczący informacji i promocji* oraz w rozdziale 3 niniejszego sprawozdania w punkcie opisującym IX Oś priorytetową.